

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

З навчальної дисципліни

«ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО»

(частина друга)

**для підготовки на першому (бакалаврському) рівні
здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за денною формою здобуття освіти**

РОЗРОБНИКИ:

Професор кафедри цивільного права та процесу, кандидат юридичних наук, професор

Юрій БІЛОУСОВ

Професорка кафедри цивільного права та процесу, кандидатка юридичних наук, професорка

Надія БОНДАРЕНКО-ЗЕЛІНСЬКА

Доцентка кафедри цивільного права та процесу, кандидатка юридичних наук, доцентка

Мирослава ГАРІЄВСЬКА

Доцентка кафедри цивільного права та процесу, кандидатка юридичних наук, доцентка

Оксана ТРАЧ

Доцентка кафедри цивільного права та процесу, кандидатка юридичних наук, доцентка

Світлана ЯКИМЧУК

29 серпня 2024 року

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри цивільного права та процесу
29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри, докторка юридичних наук, професорка
29 серпня 2024 року

Світлана ГРИНЬКО

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
29 серпня 2024 року

Віктор ЗАХАРЧУК

Обліковий обсяг 6,00 ум.др.арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	3
	1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
	1.2. Лекції	–	4
	1.3. Семінарські заняття	–	5
	1.4. Самостійна робота студентів	–	43
	1.5. Індивідуальні завдання	–	45
	1.6. Курсова робота	–	46
	1.7. Підсумковий контроль	–	50
2.	Схема нарахування балів	–	53
3.	Рекомендовані джерела	–	54
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	68

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лаб. ор.	Ін. зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Поняття та значення цивільного процесуального права.	8	2	—	—	—	6
2.	Принципи цивільного процесуального права	8	2	2	—	—	4
3.	Цивільний процес, мета, завдання структура. Види судочинства.	8	2	2	—	—	4
4.	Суд як суб'єкт цивільних процесуальних відносин	8	2	2	—	—	4
5.	Сторони в цивільному процесі	12	2	4	—	—	6
6.	Треті особи в цивільному процесі	8	2	2	—	—	4
7	Представництво в цивільному процесі	8	2	2	—	—	4
8.	Участь у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб	8	2	2	—	—	4
9.	Судові витрати	8	2	2	—	—	4
10.	Інформування учасників судового процесу. Фіксування судового процесу.	8	2	2	—	—	4
11	Цивільні процесуальні строки	8	2	2	—	—	4
12.	Відповідальність у цивільному процесі	8	2	—	—	—	6
13.	Докази та доказування в цивільному процесі	12	4	6	—	—	2
14.	Загальні засади позовного провадження	8	2	2			4
15.	Відкриття провадження	12	4	4	—	—	4
16.	Підготовка справи до судового розгляду	12	4	4	—	—	4
17.	Сприяння примиренню сторін в цивільному процесі	8	2	—			8
18.	Розгляд справи по суті	16	4	6	—	—	4
19.	Судові рішення	8	2	2	—	—	4
20.	Заочний розгляд справи	8	2	2	—	—	4
21.	Наказне провадження	8	2	2	—	—	4
22.	Окреме провадження	14	4	6	—	—	6
23.	Апеляційне провадження	12	4	4	—	—	4
24.	Касаційне провадження	12	4	2	—	—	6
25.	Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами	8	2	2	—	—	4
26.	Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень.	8	2	2	—	—	4
27.	Процесуальні питання, пов'язані із третейським судочинством	8	—	—	—	—	8
28.	Відновлення втраченого судового провадження	8	—	—	—	—	8
29.	Цивільне судочинство з іноземним елементом	8	—	—	—	—	8
	Всього годин:	270	66	66	—	—	138

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	2
1.	Тема 16. Відкриття провадження	4
	Поняття, мета, завдання стадії відкриття провадження у справі. Передумови відкриття провадження у справі. Процесуальний порядок відкриття провадження. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви, відмова у відкритті провадження. Забезпечення позову в цивільному судочинстві.	
2.	Тема 17. Підготовка справи до судового розгляду	4
	Поняття, мета, завдання підготовки справи до судового розгляду. Способи захисту відповідача від позову. Процесуальні заяви по суті справи, клопотання і заперечення проти заяв і клопотань. Форма підготовки справи до судового розгляду: підготовче засідання, процесуальні дії суду щодо підготовки без проведення підготовчого засідання. Зміни у позовному спорі.	
3.	Тема 18. Сприяння примиренню сторін в цивільному процесі	2
	Способи примирення сторін в цивільному процесі в контексті цілей сталого розвитку до 2030 року. Врегулювання спору за участю судді: підстави та порядок процедури Мирова угода, особливості її укладення та затвердження. Відмова від позову, визнання позову та добровільне виконання позовних вимог, як результати примирення сторін.	
4.	Тема 19. Розгляд справи по суті	4
	Поняття та значення розгляду справи по суті Судове засідання як основна процесуальна форма розгляду справи по суті, його етапи. Прийняття та проголошення судового рішення. Ускладнення цивільного судочинства Особливості судового розгляду в порядку спрощеного провадження.	
5.	Тема 20. Судові рішення	2
	Поняття і види судових рішень. Рішення суду. Вимоги до рішення суду як акту правосуддя.. Ухвали суду першої інстанції, поняття, зміст, види. Законна сила судових рішень та її наслідки. Усунення недоліків судового рішення судом, який його постановив.	
6.	Тема 21. Заочний розгляд справи	2
	Заочний розгляд як особлива форма судового розгляду цивільних справ. Передумови та підстави заочного розгляду справи. Заочне рішення. Особливості інформування відповідача про зміст заочного рішення. Процесуальний порядок перегляду, скасування/оскарження заочного рішення.	
7.	Тема 22. Наказне провадження	2
	Поняття та значення наказного провадження. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.	

	Процесуальний порядок розгляду судом заяви про видачу судового наказу Судовий наказ як особливий вид рішень суду. Процесуальний порядок оскарження/скасування судового наказу.	
8.	Тема 23. Окреме провадження	4
	Суть та значення окремого провадження як виду цивільного судочинства Характерні ознаки окремого провадження. Учасники справи у справах окремого провадження. Особливості провадження у справах про встановлення або зміну правового статусу фізичних осіб. Особливості провадження у справах про встановлення юридичних фактів/станів. Особливості провадження у справах про надання медичної допомоги в примусовому порядку.	
9.	Тема 24. Апеляційне провадження	4
	Суть і значення апеляційного провадження. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення. Відкриття апеляційного провадження. Підготовка розгляду справи судом апеляційної інстанції. Розгляд справи судом апеляційної інстанції. Повноваження суду апеляційної інстанції.	
10.	Тема 25. Касаційне провадження	4
	Суть і значення касаційного провадження. Право касаційного оскарження та порядок його здійснення. Відкриття касаційного провадження. Підготовка справи до касаційного розгляду. Розгляд справи судом касаційної інстанції. Повноваження суду касаційної інстанції.	
11.	Тема 26. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами	2
	Суть і значення перегляду за нововиявленими та виключними обставинами рішень, ухвал і постанов, що набрали законної сили. Підстави для перегляду актів суду за нововиявленими обставинами. Право на перегляд актів суду за нововиявленими обставинами та процесуальний порядок його здійснення. Повноваження суду щодо перегляду справи у зв'язку з нововиявленими обставинами. Підстави для перегляду актів суду за виключними обставинами. Право на перегляд актів суду за виключними обставинами та процесуальний порядок його здійснення. Повноваження суду щодо перегляду справи у зв'язку з виключними обставинами.	
12.	Тема 27. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень.	2
	Звернення судових рішень до виконання. Виконавчі документи їх зміст, видача, строк пред'явлення до виконання. Негайне виконання судових рішень. Повноваження суду, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб). Судовий контроль за виконанням судових рішень.	
	ЗАГАЛОМ	36

1.3. Семінарські заняття

Тема 15. Відкриття провадження Семінарські заняття 1-2

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття, мета, завдання стадії відкриття провадження у справі.
2. Передумови відкриття позовного провадження:
3. Наявність спору про право.
4. Правосуб'єктність ініціатора процесу,
5. Належність справи до цивільної юрисдикції та підсудності суду
6. Позовна заява як основна підстава відкриття провадження у справі, вимоги до її форми та змісту.
7. Процесуальний порядок відкриття провадження, залишення заяви без руху, повернення заяви, відмови у відкритті провадження.
8. Забезпечення позову в цивільному судочинстві.

Ситуаційні завдання

1. Громадянка Левин ініціювала провадження у справі про стягнення аліментів на двох неповнолітніх дітей. У зверненні до суду Левин просила стягнути з батька дітей аліменти в розмірі ½ усіх видів його заробітку (доходу).

Який процесуальний документ подала Левин до суду, щоб ініціювати провадження у справі?

В порядку якого провадження має розглядатися така справа?

Яка підсудність справ про стягнення аліментів?

2. У справі за позовом АБ «Укргазбанк» до Боброва про стягнення заборгованості за кредитним договором на суму 55063 грн. суд забезпечив позов шляхом накладення арешту на усі рахунки Боброва, в т.ч. соціальний рахунок, на який Бобров отримував стипендію та пенсію по інвалідності.

Чи рішення суду відповідає вимогам цивільного процесуального законодавства?

Про дію яких принципів ЦПП йдеться у цій справі?

Чи може бути в цій справі застосовано такий засіб забезпечення, як арешт нерухомого майна, що належить відповідачу?

Чи є підстави для забезпечення позову у цій справі, якщо кредитне зобов'язання забезпечено заставою, вартість якої покриває розмір заборгованості?

3. Шевчук подав заяву про забезпечення позову в справі про стягнення боргу, але суд повернув її через неналежне оформлення. В ухвалі суду зазначено, що заява не містить обґрунтування необхідності застосування заходів забезпечення позову та не вказано, чи сплачено судовий збір.

Які вимоги до змісту заяви про забезпечення позову?

Чи потрібно сплачувати судовий збір за подання такої заяви?

Які наслідки має повернення заяви про забезпечення позову?

Чи можна повторно подати заяву про забезпечення позову?

4. Сіра подала позов про поділ майна після розлучення. Водночас вона дізналася, що відповідач уже уклав договір купівлі-продажу автомобіля, який є предметом спору, і найближчим часом планує його зареєструвати на нового власника.

Якому суду слід подати заяву про забезпечення позову?

Чи можна подати заяву про забезпечення позову до подання основного позову?

Які документи та докази слід додати до заяви?

Чи може суд розглянути заяву без виклику сторін?

5. При поданні позовної заяви до суду позивач не вказав своєї офіційної електронної адреси, але подав письмову заяву з проханням надсилати йому текстові повідомлення на його мобільний телефон, оскільки такої електронної адреси не має. Суддя постановив ухвалу про залишення позовної заяви без руху і зобов'язав позивача створити електронну адресу на ресурсі gmail продовж 10 днів з моменту постановлення ухвали.

Чи правомірні дії судді?

Чи дотримано процесуального порядку для залишення позовної заяви без руху?

Для кого є обов'язковою реєстрація електронного кабінету в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами?

Чи можна повідомляти учасників справи про призначення справи до розгляду з використанням засобів мобільного зв'язку?

6. У червні 2024 року Гаврилова звернулася до суду із позовом до Іванова про поділ майна подружжя.

09 червня 2024 року Гаврилова подала до суду заяву про забезпечення позову, у якій просила накласти арешт на земельну ділянку та незавершену будівництвом нежитлову будівлю виробничого призначення. Свої вимоги обґрунтовувала тим, що на все майно її чоловіка накладений арешт та здійснено заходи його реалізації органами виконавчої служби та приватними виконавцями. Крім того, зі слів чоловіка, він має фінансову заборгованість і перед іншими фізичними особами та має на меті продати майно, яке не буде реалізоване чи виявлене органами виконавчої служби, щоб її погасити. Оскільки це майно набуто ними, як подружжям, під час шлюбу, за спільні кошти, спільною працею та зареєстровано на ім'я чоловіка, вона звернулася до суду з позовом про його поділ. Враховуючи значну вартість майна та збитки, які вона може зазнати внаслідок відчуження їхнього спільного майна, що істотно ускладнить чи унеможливить виконання рішення суду, а також, порушить її права та законні інтереси, як власника майна, необхідно забезпечити позов шляхом накладення арешту на майно.

Які підстави для забезпечення позову були наведені Гавриловою у її заяві до суду?

Яким чином наявність фінансової заборгованості Іванова та арешт його майна впливають на забезпечення позову Гаврилової про поділ майна?

Якщо вже є ухвала про забезпечення позову шляхом накладення арешту на це майно, постановлена іншим судом в іншій справі, чи є це підстави для відмови у забезпеченні позову в справі про розподіл майна подружжя?

Чи потрібно залучити до участі у справі кредиторів Іванова? Якщо так, то в якому процесуальному статусі?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : відкриття провадження у справі; відмова у відкритті провадження; повернення позовної заяви; залишення заяви без руху, забезпечення позову.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Під час вивчення зазначеної теми потрібно з'ясувати поняття та значення відкриття провадження у справі, її мету та завдання.

Слід приділити увагу поняттю та значенню права на судовий захист, права на звернення до суду та відмежовувати їх від права на позов.

Поняття права на позов відноситься до числа найбільш складних процесуальних категорій. Закон вживає поняття «право на позов» і «позов» у різних значеннях, не визначаючи їх змісту. Як і позов, право на позов повинно бути єдиним. Право на позов об'єднує у собі два повноваження: право на пред'явлення позову і право на задоволення позову, які виступають у їх єдності. Необхідно з'ясувати зміст вказаних правових категорій.

Право на пред'явлення позову — це право на звернення з вимогою до суду за захистом, право на порушення його діяльності по здійсненню правосуддя в цивільних справах. Право на задоволення позову — це право на одержання захисту, право на позитивне вирішення справи.

Здійснення права на пред'явлення позову залежить від обставин процесуально-правового характеру, право на задоволення позову обумовлюється матеріально-правовими і процесуально-правовими обставинами. Наявність права на пред'явлення позову встановлюється одноособово суддею при прийнятті позовної заяви. Наявність права на задоволення позову встановлюється судом після розгляду справи в судовому засіданні та відображається в ухваленому ним рішенні. Відсутність права на пред'явлення позову є підставою для відмови в прийнятті позовної заяви. Відсутність права на задоволення позову веде до ухвалення рішення про відмову в задоволенні позову.

Відкриття провадження у справі пов'язане із наявністю у особи передумов здійснення права на позов та процесуальним порядком його здійснення. Слід уміти розрізняти передумови права на пред'явлення позову і умови здійснення права на пред'явлення позову (процесуальний порядок здійснення права на пред'явлення позову).

До передумов права на пред'явлення позову належать: процесуальна правоздатність позивача; процесуальна заінтересованість особи; належність справи до цивільної юрисдикції суду; правовий характер вимоги позивача; відсутність рішення, що набрало законної сили, ухваленого зі спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав; відсутність ухвали суду про закриття провадження у справі, яка набрала законної сили, між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав; відсутність судового наказу, що набрав законної сили, за тими самими вимогами; відсутність у провадженні суду справи щодо спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав; відсутність рішення третейського суду; відсутність рішення суду іноземної держави, визнаного в Україні, за тотожним позовом. Необхідно звернути увагу на наслідки встановлення судом відсутності передумов права на пред'явлення позову.

При вивченні цієї теми здобувачам також потрібно звернути увагу на складові процесуального порядку здійснення права на пред'явлення позову є: дієздатність позивача; дотримання правил про підсудність; дотримання належної форми та змісту позовної заяви. Необхідно звернути увагу на наслідки встановлення судом порушення порядку здійснення права на пред'явлення позову.

Студент повинен оперувати поняттям правосуб'єктність ініціатора процесу, розуміти його зміст, складові. Потрібно звернути увагу на правові наслідки відсутності у ініціатора процесу цивільної процесуальної правоздатності, цивільної процесуальної дієздатності.

Належність справи до цивільної юрисдикції виступає однією із передумов здійснення відкриття провадження. Студенту слід звернутись до знань уже отриманих при вивченні теми «Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин». До цивільної юрисдикції відносяться справи, що виникають з цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин, крім справ, розгляд яких здійснюється в порядку іншого судочинства. ЦПКУ не конкретизовано підстави для віднесення тієї чи іншої справи до таких, що не підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства. Чинне законодавство України визначає лише загальні правила юрисдикції судів.

Із змісту ч. 1 ст. 19 ЦПК України вбачається, що законодавець передбачає глобальний характер цивільної юрисдикції. Для вирішення питання, чи підлягатиме конкретна справа розгляду в порядку цивільного судочинства, необхідно також з'ясувати, чи не повинна вона розглядатися за правилами іншого судочинства. Наприклад, не підлягатиме розгляду в порядку цивільного судочинства вимога щодо приватизації державного майна, оскільки відповідно до ст. 20 ГПК України ці справи відносяться до юрисдикції господарських судів. Згідно з положеннями ч. 1 ст. 20, ч. 4. ст. 188 ЦПК України не допускається об'єднання в одне провадження вимог, які підлягають розгляду за правилами різних видів судочинства, якщо інше не встановлено законом.

З огляду на відсутність вичерпного та чіткого переліку відповідних справ та зміст вищевказаних норм, на практиці досить часто виникають дискусії стосовно того, чи правомірно суд відносить ту чи іншу справу до таких, що не підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства та відмовляє у відкритті провадження у справі.

Якщо цивільна справа віднесена саме до цивільної юрисдикції суду, то ініціатор процесу має вірно визначити, який саме суд повинен її розглянути та вирішити. Відповідь на це питання

міститься у ст. ст. 23-32 ЦПК України. Студенту потрібно поновити знання щодо розмежування компетенції між окремими ланками судової системи - інстанційної юрисдикції, та між судами однієї ланки – територіальної юрисдикції. В юридичній доктрині виділяють відповідно функціональну (інституційну) та територіальну підсудність. Особливу увагу слід приділити територіальній юрисдикції (підсудності). Студент повинен знати до якого саме конкретного суду має подати позовну заяву ініціатор процесу.

Юрисдикція судів не поширюється на відносини, що носять не правовий характер.

Предметом судового розгляду в справах позовного провадження, як правило, є спір про право.

Спір про право характеризує такий стан відносин, коли між сторонами існують розбіжності щодо наявності, змісту, обсягу прав, обов'язків, здійснення яких не можливе без судового втручання. Прикладами відсутності предмета спору Верховний Суд називає дії сторін чи настання обставин, якщо між сторонами у зв'язку з цим не залишилося неврегульованих питань або самі сторони врегулювали спірні питання (постанова Верховного Суду від 3 травня 2018 року у справі № 404/251/17, касаційне провадження № 61-13405св18).

Важливо засвоїти вимоги щодо форми та змісту позовної заяви. Слід звернути увагу на копії, які додаються до позовної заяви, зокрема, копії позовної заяви та копії всіх документів, що додаються до неї. Вони додаються відповідно до кількості відповідачів та третіх осіб. Потрібно засвоїти перелік категорій справ, з яких не додаються копії документів.

Необхідно звернути увагу на строк, протягом якого суддя наділений правом вирішувати питання про відкриття провадження у справі або про відмову у відкритті провадження у справі, момент з якого провадження вважається відкритим.

На стадії відкриття провадження у справі суд вправі постановити наступні види ухвал: про відкриття провадження у справі, про залишення заяви без руху, про повернення позовної заяви, про відмову у відкритті провадження у справі, про об'єднання справ в одне провадження, про роз'єднання позовних вимог. Слід з'ясувати підстави, зміст, правові наслідки постановлення вказаних ухвал.

Студент повинен звернути увагу на те, що суд постановляє ухвалу про залишення позовної заяви без руху з підстави, що позовну заяву подано особою, яка не зареєструвала електронний кабінет, лише у разі, якщо такий обов'язок на неї покладений ч.6 ст. 14 ЦПК України.

При ознайомленні із змістом ухвали про відкриття провадження у справі необхідно звернути увагу на те, що в ній вказується дата, час та місце підготовчого засідання (якщо справа буде розглядатися в порядку загального позовного провадження), або дата, час і місце проведення судового засідання для розгляду справи по суті (якщо справа буде розглядатися в порядку спрощеного позовного провадження з повідомленням (викликом) сторін), результат вирішення заяв і клопотань позивача, що надійшли разом із позовною заявою, якщо їх вирішення не потребує виклику сторін, строк протягом якого відповідач вправі надати відзив на позов, строки для подання відповіді на відзив та заперечень (якщо справа буде розглядатися за правилами спрощеного позовного провадження), строк надання пояснень третіми особами, яких було залучено при відкритті провадження у справі, веб-адреса сторінки на офіційному веб-порталі судової влади України в мережі Інтернет, за якою учасники справи можуть отримати інформацію щодо справи, що розглядається. Опрацювавши зміст ухвали про відкриття провадження у справі студент має звернути увагу на її відмінності залежно від виду позовного провадження (загальне, спрощене).

При опрацюванні навчального матеріалу за темою необхідно визначити поняття забезпечення позову. Необхідно з'ясувати підстави для забезпечення позову. Значну увагу слід приділити вивченню видів забезпечення позовів. Студент повинен засвоїти, коли тимчасово, під час дії воєнного стану та протягом 2 років після його припинення чи скасування, не допускається вжиття заходів забезпечення позову, передбачених ЦПК України. Потрібно звернути увагу на те, що забезпечення позову можливе й до подання позовної заяви до суду. Разом з тим це покладає на особу, яка подала таку заяву про забезпечення позову, обов'язок подати відповідну позовну заяву протягом десяти днів з дня постановлення ухвали про забезпечення позову, а у разі подання заяви про арешт морського судна – тридцяти днів з дня постановлення ухвали про забезпечення позову. Належну увагу слід приділити процедурі розгляду заяви про забезпечення позову, виконанню

ухвали про забезпечення позову, а також про зустрічне забезпечення. Студент має проаналізувати процедуру заміни виду забезпечення позову, застосування кількох видів забезпечення позову, скасування заходів забезпечення позову.

Студент повинен звернути увагу на строковість дії заходів забезпечення позову, зокрема, у разі ухвалення судом рішення про задоволення позову заходи забезпечення позову продовжують діяти протягом дев'яноста днів з дня набрання вказаним рішенням законної сили або можуть бути скасовані за вмотивованим клопотанням учасника справи.

Тема 16. Підготовка справи до судового розгляду **Семінарські заняття 3-4**

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття, мета, завдання підготовки справи до судового розгляду.
2. Способи захисту відповідача від позову.
3. Процесуальні заяви по суті справи, клопотання і заперечення проти заяв і клопотань.
4. Форма підготовки справи до судового розгляду: підготовче засідання, процесуальні дії суду щодо підготовки без проведення підготовчого засідання.
5. Зміни у позовному спорі: збільшення/зменшення позовних вимог, зміна предмету або підстав позову, відмова від позову, мирова угода, визнання позову повністю/частково.

Ситуаційні завдання

1. Петренко подав позов до забудовника про стягнення неустойки в розмірі 100 000 грн за прострочення строків введення будинку в експлуатацію. Справа розглядається у загальному позовному провадженні.

На підготовчому засіданні відповідач надав суду акт про введення будинку в експлуатацію, датований значно пізніше, ніж було відомо позивачу. Це дало підстави вважати, що розмір неустойки має бути збільшений до 150 000 грн.

Позивач подав заяву про збільшення позовних вимог після закінчення підготовчого засідання.

Чи має право позивач збільшити розмір позовних вимог після закінчення підготовчого засідання?

Які наслідки чекають на позивача, якщо суд відмовить у прийнятті заяви про збільшення позовних вимог?

Як позивач може захистити свої інтереси, якщо збільшення позовних вимог на цьому етапі неможливе?

Чи може позивач подати новий позов на суму 50 000 грн окремо?

2. У жовтні 2023 року Лісовська звернулася до суду з позовом до Лісовського про позбавлення батьківських прав. В якості третьої особи до справи було залучено орган опіки та піклування.

Як вбачається з матеріалів справи, з 30.03.2012 року по 07.09.2021 року позивачка перебувала у шлюбі з відповідачем. За час шлюбу у них народився син Микита 22.09.2016 р.н.

05.11.2021 року Лісовський звернувся до органу опіки піклування щодо встановлення порядку його участі у вихованні сина та за результатами розгляду цієї заяви 20.12.2021 року прийнято рішення, яким встановлено порядок участі батька у вихованні сина.

16.09.2023 року Лісовська звернулася до служби у справах дітей із заявою про те, що її колишній чоловік не виконує графік побачень із сином, так як приходить тоді коли йому завгодно, гримас в двері, чим лякає сина. Участь в житті сина не бере взагалі, аліменти не сплачує, має заборгованість по таких. А 01.10.2023 року звернулася до суду з позовом про позбавлення батьківських прав колишнього чоловіка.

04.11.2023 відповідач повідомив суд, що звернувся в Центр медіації при громадській організації «Карпатський ранок» за направленням від 18.10.2023 року служби у справах дітей Івано-Франківської міської ради для отримання послуг медіації.

Як повинен діяти в такій ситуації суд?

Чи є підстави для зупинення провадження у справі?

Які наслідки переходу до примирливих процедур під час судового провадження та їх значення для цивільного судочинства?

Які наслідки якщо позивачка не погодиться на участь у медіації?

3. Громадянин Лимар звернувся з позовом в інтересах неповнолітнього Слободян, до Служби у справах дітей та сім'ї про встановлення піклування та призначення піклувальником. Позов мотивував тим, що він є рідним дядьком неповнолітнього. Батько дитини (брат позивача) помер на фронті в квітня 2024 року і з того часу племінник проживає з ним.

При зверненні в червні 2024 року з відповідною заявою до Служби у справах дітей та сім'ї йому було повідомлено про необхідність звернення з указаним позовом до суду, що і зробив позивач.

Суд залишив позовну заяву без розгляду. Відповідну ухвалу суд мотивував тим, що позивач не надав доказів звернення до органу опіки та піклування з заявою про встановлення піклування над неповнолітнім та призначення його піклувальником, тобто, не додав доказів вжиття заходів досудового врегулювання спору. Також суд зазначив, що матеріали позовної заяви не містять доказів на підтвердження того, що неповнолітній позбавлений батьківського піклування, адже позивач не надав відомостей про матір дитини.

Чи є підстави для залишення позовної заяви без розгляду у справі?

Які наслідки залишення позовної заяви без розгляду?

Як позивач може захистити свої інтереси при безпідставному залишенні позовної заяви без розгляду?

Які дії потрібно вчинити, якщо місце знаходження матері дитини невідоме?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : підготовка справи до судового розгляду; способи захисту відповідача від позову; підготовче засідання; зміна предмету або підстав позову, відмова від позову; визнання позову; мирова угода.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Під час вивчення зазначеної теми потрібно з'ясувати поняття та значення підготовки справи до судового розгляду як стадії цивільного процесу, її мету та завдання. При цьому слід звернути увагу на термінологічну неточність допущену законодавцем при регламентації цієї стадії. Зокрема відповідна глава ЦПК має назву «Підготовче провадження».

Дослідження способів захисту відповідача від заявленого позову необхідно здійснювати шляхом аналізу загальних та спеціальних способів. Загальні способи захисту випливають із ст. 43 ЦПК України. До спеціальних способів слід віднести відзив, заперечення проти позову, зустрічний позов. У відзиві відповідач викладає заперечення проти позову, подані ним до суду після одержання ним копії ухвали про відкриття провадження у справі та позовної заяви. У запереченні відповідач викладає свої пояснення, міркування і аргументи щодо наведених позивачем у відповіді на відзив пояснень, міркувань і аргументів і мотиви їх визнання або відхилення. При вивченні зустрічного позову необхідно з'ясувати сутність та значення вказаного способу захисту, мету та порядок подання зустрічного позову, умови його прийняття, темпоральні межі здійснення вказаного права. Потрібно звернути увагу на те, що за зустрічним позовом первісний відповідач набуває процесуального статусу позивача, а первісний позивач — відповідача. Однак повного процесуального статусу позивача відповідач може набути лише у випадку відмови первісного позивача від заявленої вимоги та прийняття її судом. Право на подання зустрічного позову може бути здійснене у строк, встановлений судом, який не може бути меншим п'ятнадцяти днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі.

Студент має розмежовувати заяви по суті справи (позовна заява; відзив на позовну заяву (відзив); відповідь на відзив; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву) від заяв з процесуальних питань. Слід звернути увагу на підстави, час та черговість подання заяв по суті справи, а також суб'єктів, яких суд може зобов'язати їх подати (крім позовної заяви).

Особливу увагу варто приділити опануванню вимог щодо форми та змісту відзиву, відповіді на відзив, заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.

Потрібно проаналізувати положення щодо подання заяв по суті справи, зустрічного позову в електронній формі. Зверніть увагу на обов'язок надання учасником справи доказів надсилання таких матеріалів іншим учасникам справи. Такі документи в електронній формі направляються до електронного кабінету іншого учасника справи, а у разі відсутності в іншого учасника справи електронного кабінету чи відсутності відомостей про наявність в іншого учасника справи електронного кабінету - у паперовій формі листом з описом вкладення.

Студент має опанувати поняття, значення, загальні вимоги щодо форми та змісту письмових заяв, клопотань, заперечень, в яких учасники справи викладають свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення, міркування щодо процесуальних питань.

Слід звернути увагу на наслідки недотримання вимог щодо змісту цих процесуальних документів, не реєстрації електронного кабінету особою, на яку покладено такий обов'язок.

Оскільки стадія підготовки справи до судового розгляду є самостійною стадією цивільного процесу, слід звернути увагу на її межі, оскільки як будь-яка стадія вона має свій початок і кінець. З якої дії вона починається, якою вона закінчується? Це питання для практики має важливе значення. Неправильне уявлення про межі цієї стадії процесу призводить до порушення прав учасників справи.

При визначенні змісту стадії підготовки слід звернути увагу на суб'єктний склад осіб, що вчиняють процесуальні дії. Ним, зокрема, виступають: суд, учасники справи, їх представники, інші учасники процесу.

При опрацюванні матеріалу з вказаної теми слід звернути увагу на те, що більшість процесуальних дій, що складають зміст стадії підготовки справи до судового розгляду вчиняється у формі підготовчого засідання, яке повинно бути розпочато не пізніше ніж через тридцять днів з дня відкриття провадження у справі.

Слід підкреслити, що підготовче засідання виступає основною процесуальною формою підготовки справи до судового розгляду. Проте можливими є процесуальні дії суду щодо підготовки без проведення підготовчого засідання. Такі дії можуть вчинятися одноособово суддею, колегіальним складом суду.

Проведення підготовчого судового засідання є обов'язковим у всіх справах, що розглядаються за правилами загального позовного провадження. При розгляді справ в порядку спрощеного позовного провадження підготовче засідання не проводиться.

Конкретні дата і час підготовчого засідання призначаються суддею з урахуванням обставин справи і необхідності вчинення відповідних процесуальних дій та має бути вказана в ухвалі про відкриття провадження у справі. Також суд повинен враховувати час, потрібний для інформування учасників справи.

Слід звернути увагу на те, що проведення підготовчого засідання може бути відкладено, тому при аналізі матеріалу доцільно з'ясувати підстави настання такого виду ускладнення. Необхідно також приділити належну увагу вивченню процесуального порядку проведення підготовчого засідання.

З'ясування змісту вказаної стадії процесу необхідно здійснювати шляхом виділення та аналізу процесуальних дій судді щодо підготовки справи до судового розгляду та процесуальних дій інших суб'єктів процесуальних правовідносин щодо підготовки справи.

Необхідно засвоїти, які дії вчиняються судом з метою врегулювання спору до судового розгляду та які зміни в позовному спорі можуть відбутися на цій стадії процесу, які їх правові наслідки.

У разі якщо спір не врегульовано, діяльність усіх учасників процесу в попередньому судовому засіданні спрямовується на створення умов для майбутнього правильного та швидкого розгляду і вирішення конкретної цивільної справи.

Аналізуючи процесуальні дії судді та інших суб'єктів процесуальних правовідносин щодо підготовки справи до судового розгляду за необхідне повторити відповідні положення, які вивчались студентом у загальній частині Цивільного процесуального права, зокрема, щодо заміни неналежного відповідача, співучасті, третіх осіб у цивільному процесі, правонаступництва, інформування учасників процесу, судових доручень, доказів та доказування та ін.

Необхідно звернути увагу на правові наслідки невиконання учасниками судового процесу обов'язку повідомлення про зміну місця проживання (перебування, знаходження) або місцезнаходження під час провадження справи. У разі відсутності заяви про зміну місця проживання або місцезнаходження судова повістка надсилається учасникам справи, які не мають електронного кабінету, за відсутності можливості сповістити їх за допомогою інших засобів зв'язку, що забезпечують фіксацію повідомлення або виклику, на останню відому суду адресу і вважається доставленою, навіть якщо учасник судового процесу за цією адресою більше не проживає, не перебуває або не знаходиться.

Також слід приділити увагу на судові рішення, що їх ухвалює суд у підготовчому засіданні.

При опрацюванні матеріалу щодо врегулювання спору за участю судді, слід опрацювати підстави та порядок призначення цієї процедури. Необхідно ознайомитись із змістом зустрічей, що призначаються судом та проводяться із сторонами у формі спільних та/або закритих нарад. Вивчаючи порядок врегулювання спору за участю судді, потрібно мати на увазі, що така процедура проводиться протягом розумного строку, але не більше тридцяти днів з дня постановлення ухвали про її проведення і строк проведення врегулювання спору за участю судді продовженню не підлягає.

Студент також має приділити належну увагу змінам в позовному спорі, що можуть відбутися на цій стадії процесу. Слід з'ясувати їх склад, поняття, форму, правові наслідки. Оскільки саме участь сторін у цивільному процесі та реалізація їхнього процесуально-правового статусу визначає дію принципу диспозитивності у цивільному процесі. Це проявляється у розпорядженні сторонами своїми матеріальними та процесуальними правами. Студент має звернутись до знань, отриманих при вивченні спеціальних прав сторін та поглибити їх.

Тема 17. Сприяння примиренню сторін в цивільному процесі ***Семінарське заняття не проводиться***

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: примирення, мирова угода, врегулювання спору за участю судді, медіація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Вивчення питання щодо примирення сторін під час цивільного процесу (цивільного судочинства) слід здійснювати шляхом з'ясування його поняття та значення.

Необхідно засвоїти, які дії вчиняються судом з метою сприяння примиренню.

Зокрема чинна редакція ЦПК України передбачає можливість застосування процедури врегулювання спору за участю судді, медіації інших примирних процедур.

Так, до початку розгляду цивільної справи по суті суддя, призначений Єдиною судовою інформаційно- телекомунікаційною системою для розгляду відповідної справи, за згодою сторін, може провести для сторін процедуру врегулювання спору, яка є конфіденційною і проводиться в форматі спільних та/або індивідуальних зустрічей сторін, на яких суддя спілкується з сторонами та допомагає останнім краще зрозуміти ситуацію, спрямовує їх до взаємовигідного варіанту врегулювання спору, що є предметом судового розгляду.

При вивченні цього питання студенту варто звернути увагу на такий момент: можливості врегулювання спору за участю судді обмежені початком розгляду справи по суті та терміном не більше тридцяти днів з дня постановлення відповідної ухвали й без можливості його продовження (ч. 1 ст. 205 ЦПК України). Також ця процедура не застосовується у випадку, якщо у справі беруть участь треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору..

Якщо за результатами застосування цієї процедури сторони дійшли згоди їх домовленості щодо способу примирення оформляються мировою угодою.

Якщо врегулювання спору за участю судді припинилося укладення мирової угоди (наприклад у зв'язку з закінченням визначеного процесуальним законом місячного строку) справа передається на розгляд іншому судді (ч. 4 ст. 204 ЦПК України).

Якщо сторони бажають, вони можуть спробувати врегулювати свій спір в медіації (ч. 7 ст. 49 ЦПК України).

Медіація – це спосіб врегулювання спору за допомогою нейтрального, незалежного, кваліфікованого посередника-медіатора, який сприяє комунікації сторін щодо обговорення конфлікту та пошуку шляхів його врегулювання або досягнення взаємовигідного (взаємоприйняттого) для них варіанту вирішення конфлікту

Знайти медіатора можна на онлайн ресурсах: (<https://www.mediation-help.com/> ; <https://court.gov.ua/gromadjanam/mediation-help/> ; <https://ip-mediation.nipo.gov.ua/registry/> та ін.) в центрах БПД (безоплатної правничої допомоги); в медіаційних центрах/організаціях тощо.

На відміну від врегулювання спору за участю судді, медіація проводиться в позасудовому порядку. На час необхідний для застосування цієї примирної процедури суд оголошує перерву. І якщо медіація не була успішною, суд продовжує провадження у справі і заміни судді не відбувається.

Якщо ж сторони досягли згоди, їх домовленості оформляються угодою про результати медіації, яка може застосовуватися сторонами як самостійний правочин, або як складова мирової угоди. В першому випадку позивач може відмовитися від позову, зменшити позовні вимоги або подати заяву про залишення позовної заяви без розгляду у зв'язку з примиренням. В другому сторони подають суду на затвердження мирову угоду, яка повністю або частково дублює зміст угоди про результати медіації.

Також студентам варто пам'ятати, що додатковим стимулом до примирення сторін в цивільному процесі ї матеріальне заохочення з боку держави. Так, у разі примирення сторін (шляхом укладення мирової угоди до прийняття рішення у справі судом першої інстанції, відмови позивача від позову, визнання позову відповідачем до початку розгляду справи по суті) суд може вирішити питання про повернення позивачу 50 відсотків судового збору, сплаченого при поданні позову, а в разі якщо домовленості про укладення мирової угоди, відмову позивача від позову або визнання позову відповідачем досягнуто сторонами за результатами проведення медіації - 60 відсотків судового збору, сплаченого при поданні позову. (ч. 1 ст. 142 ЦПК України)

Тема 18. Розгляд справи по суті Семінарські заняття 5-7

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та значення розгляду справи по суті
2. Судове засідання як основна процесуальна форма розгляду справи по суті, його етапи.
3. Судові дебати як етап судового засідання.
4. Прийняття та проголошення судового рішення.
5. Ускладнення цивільного судочинства
6. Особливості судового розгляду в порядку спрощеного провадження.
7. Особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування.

Ситуаційні завдання

1. Іваненко позичив сусіду 30 000 грн на 3 місяці, що було оформлено розпискою. Відповідач гроші не повернув, і позивач звернувся до суду із позовом про стягнення боргу.

Суд, розглянувши заяву, відкрив провадження у спрощеному порядку, оскільки позов стосується малозначної справи (сума боргу не перевищує 100 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб).

Чи правильно суд визначив можливість розгляду справи в порядку спрощеного провадження?

*Чи можуть бути підстави для переходу до загального позовного провадження?
Які особливості розгляду справи в порядку спрощеного провадження?*

2. Блогер опублікував відео, в якому поширив неправдиву інформацію про підприємця, звинувачуючи його у шахрайстві. Підприємець подав позов до суду про спростування недостовірної інформації та відшкодування моральної шкоди у розмірі 50 000 грн.

Суд відкрив провадження в порядку спрощеного позовного провадження, оскільки справа належить до категорії, що розглядається в такому порядку згідно зі ст. 274 ЦПК України.

Чи правильно суд розглядає цю справу в порядку спрощеного провадження?

Які фактори суд повинен врахувати при розгляді справи в такому порядку?

Чи можуть сторони клопотати про розгляд справи в порядку загального позовного провадження?

3. Працівник звернувся до суду з позовом до роботодавця про стягнення 15 000 грн заборгованості по заробітній платі. Роботодавець заперечує наявність боргу, посиляючись на виплату грошей готівкою без належного оформлення.

Суд відкрив провадження у спрощеному порядку, оскільки спір стосується стягнення заробітної плати і є малозначним за сумою.

Чи може ця справа бути розглянутою в порядку спрощеного позовного провадження?

Які докази можуть бути використані сторонами для підтвердження своїх позицій?

Чи може суд змінити порядок розгляду справи, якщо виявиться, що спір є більш складним, ніж здавалося спочатку?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : судовий розгляд, розгляд справи по суті, судове засідання; головуючий у судовому засіданні; відкриття розгляду справи по суті (підготовча частина судового засідання); з'ясування обставин справи; дослідження і оцінка доказів; судові дебати; ухвалення та проголошення рішення; перерва у судовому засіданні; відкладення розгляду справи; зупинення провадження у справі; залишення заяви без розгляду; закриття провадження у справі; спрощене позовне провадження, необгрунтовані активи.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Судовий розгляд, який поійменований в чинній редакції ЦПК України «розгляд справи по суті» є самостійною і важливою стадією цивільного процесу. Вона суттєво відрізняється від стадії відкриття провадження у справі, підготовки справи до судового розгляду за метою, завданнями, змістом вчинюваних процесуальних дій, значенням та ін.

Правові норми, які регулюють порядок судового розгляду, діють не тільки у позовному, але й в окремому провадженні з певними винятками та доповненнями.

Під час вивчення зазначеної теми потрібно з'ясувати поняття та значення розгляду справи по суті (судового розгляду). Основним завданням суду у цій стадії процесу є правильний і швидкий розгляд і вирішення цивільної справи по суті. Саме на цій стадії суд безпосередньо досліджує і оцінює зібрані у справі докази, встановлює обставини, що мають суттєве значення для правильного вирішення справи, застосовує норми матеріального права і вирішує справу по суті, підтверджуючи наявність чи відсутність прав та обов'язків сторін.

Необхідно з'ясувати у якій формі має місце розгляд справи по суті (судовий розгляд). Студент має звернути увагу на те, що вона обумовлюється видом позовного провадження. Для загального позовного провадження нею виступає судове засідання. У спрощеному провадженні розгляд справи може відбуватися й без повідомлення (виклику) сторін.

Вивчаючи розгляд справи по суті в загальному позовному провадженні слід з'ясувати в чому полягає зміст вказаної стадії. Студент повинен чітко розмежовувати правові категорії форма та зміст. Потрібно з'ясувати співвідношення понять «розгляд справи по суті (судовий розгляд)» та «судове засідання». При ознайомленні із строками розгляду справи слід звернути увагу на їх тривалість, початок перебігу, можливість продовження. Студент має опанувати умови та порядок участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

В стадії розгляду справ по суті (судового розгляду), що має місце в загальному позовному провадженні, найбільш повно проявляються всі принципи цивільного процесуального права. Працюючи над темою, необхідно проаналізувати дію всіх принципів галузі права на цій стадії.

Для кращого засвоєння питань про роль головуєчого у керівництві ходом судового засідання, про порядок у судовому засіданні і заходах, які застосовуються до порушників порядку, студент повинен повторно звернутись до загальних положень ЦПК України, що визначають підстави та порядок застосування цивільної процесуальної відповідальності, норм КУпАП.

При ознайомленні з процесуальною формою розгляду та вирішення цивільних справ слід звернути увагу на структуру судового засідання. Студент повинен засвоїти, які процесуальні дії вчиняються у відповідних окремих частинах судового засідання, послідовність їх вчинення.

При опрацюванні матеріалу, що стосується відкриття розгляду справи по суті, необхідно звернути увагу на наслідки неявки в судове засідання учасників справи. Аналізуючи процесуальні дії, що вчиняються під час з'ясування обставин справи та дослідження доказів, студент повинен засвоїти, що порядок дослідження доказів визначається судом залежно від змісту спірних правовідносин і в разі потреби може бути змінений.

Необхідно звернути увагу на поняття та значення судових дебатів. Студент повинен відмежовувати промови учасників справи від пояснень. Слід засвоїти послідовність виступу з промовами учасників справи. Студент має звернути увагу на поняття «репліка».

Студент повинен приділити увагу питанню повернення суду до з'ясування обставин у справі, зокрема, умовам, процедурі, етапу (частині судового засідання) на якому можлива реалізація вказаного повноваження.

У зв'язку із внесенням змін до ЦПК України щодо прийняття рішення було вилучено вимоги щодо нарадчої кіннати.

Студент повинен проаналізувати значення проголошення рішення в цивільному процесі.

У ході розгляду та вирішення цивільної справи подекуди виникають обставини, які унеможливають її подальший розгляд, тобто ускладнення у ході судового розгляду справи. При вивченні вказаного питання слід з'ясувати поняття ускладнення у ході судового розгляду справи, їх форми, види та підстави. Ускладнення, що виникають у ході судового розгляду справи, відрізняються підставами, строками, наслідками. У таких випадках проголошується перерва в судовому засіданні, розгляд справи відкладається або провадження у справі зупиняється, закривається, або ж заяву залишають без розгляду.

Студент повинен з'ясувати суть кожної із вказаних процесуальних дій, мету, підстави та правові наслідки їх вчинення.

Студент повинен розмежовувати оголошення перерви в судовому засіданні та відкладення розгляду справи. Рекомендується порівняти ці два інститути і виявити їх відмінні ознаки. Завершення вивчення питання про відкладення розгляду справи та зупинення провадження у справі рекомендується здійснювати порівнянням цих двох інститутів і виявленням їх відмінних ознак.

При вивченні питань про зупинення провадження у справі та залишення позову без розгляду особливу увагу слід зосередити на підставах та правових наслідках цих дій. Аналізуючи підстави зупинення провадження у справі студент повинен звернути увагу на те, що одні із них можуть бути застосовані лише на стадії підготовки справи до судового розгляду, інші – розгляду справи по суті (ч. 3 ст. 210 ЦПК України). Вивчаючи підстави закриття провадження у справі слід звернути увагу на винятки, коли рішення третейського суду не виступає підставою для настання вказаного виду ускладнення. Необхідно звернути увагу на те, що наявність ухвали про закриття провадження у справі у зв'язку з прийняттям відмови позивача від позову, не позбавляє відповідача в цій справі права на звернення до суду за вирішенням цього спору. Слід провести порівняння вказаних інститутів.

Студент повинен звернутися до раніше отриманих знань, що суд під час судового розгляду справи здійснює повне фіксування судового засідання за допомогою звукозаписувального технічного засобу. Одночасно з проведенням фіксування технічними засобами секретарем судового засідання ведеться протокол судового засідання.

Цивільним процесуальним кодексом України в редакції 2017 року закріплені нові спеціальні позовні провадження запроваджені. Вони включають спрощене позовне провадження та провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування та характеризуються особливостями їх розгляду.

Спрощене позовне провадження призначене для розгляду малозначних справ, справ, що виникають з трудових відносин; справ про надання судом дозволу на тимчасовий виїзд дитини за межі України тому з батьків, хто проживає окремо від дитини, у якого відсутня заборгованість зі сплати аліментів та якому відмовлено другим із батьків у наданні нотаріально посвідченої згоди на такий виїзд; справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи. В той час як загальне позовне провадження призначене для розгляду справ, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні. (ч. 4 ст. 19 ЦПК). Тому є потреба звернутись до знань щодо сутності та змісту такого поняття як малозначні справи та справи незначної складності.

Під час вивчення зазначеної теми потрібно пам'ятати, що попри те, що спрощене провадження є окремим видом позовного провадження, воно має похідний характер від загального позовного провадження. Це впливає із змісту норми ч.1 ст.279 ЦПК, відповідно до якої розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження здійснюється судом за правилами, встановленими цим Кодексом для розгляду справи в порядку загального позовного провадження, з особливостями, визначеними у цій главі X розділу III ЦПК. Інакше кажучи правові норми, які регулюють порядок спрощеного позовного провадження регламентують як спеціальні правові норми, так і загальні норми, які визначають загальні правила позовного провадження.

Розгляд справи по суті в порядку загального позовного провадження в будь-якому разі проводиться у судовому засіданні. До особливостей спрощеного провадження слід віднести два варіанти проведення розгляду справи по суті: 1) в судовому засіданні з повідомленням (викликом) сторін та свідків та 2) без судового засідання та без виклику сторін. Зокрема якщо сторони (та свідки) у судові засідання не викликаються, фіксування судового процесу за допомогою звукозаписувального технічного засобу не здійснюється (ч. 2 ст. 247).

Тому для кращого засвоєння питань теми студентам слід не тільки уважно вивчити зміст норм глави X розділу III ЦПК, але звернутись до положень ЦПК України, що визначають порядок розгляду справи по суті (судового розгляду) в порядку загального позовного провадження.

При ознайомленні з процедурою спрощеного провадження слід звернути увагу на так зване “перше судові засідання”, про яке йдеться в ст. 279 та інших статтях ЦПК. Адже у справах спрощеного провадження дата першого судового засідання є тим «рубіконом», який визначає можливість реалізації більшості процесуальних прав. Так, наприклад, якщо справа розглядається без повідомлення сторін, то вона розглядається за наявними у справі матеріалами, тобто за матеріалами, які з'явилися у справі до першого судового засідання.

Вивчаючи питання про провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування необхідно з'ясувати суть і особливості даного виду позовів, їх відмінність від позовів про відшкодування шкоди заподіяної злочином та особливості процесуального порядку розгляду та вирішення цієї категорії справ.

Підсумовуючи слід звернути увагу на те, що оскільки спеціальні позовні провадження є новелою у цивільному процесуальному праві України, у правовому регулюванні цих інститутів права є підвищена ймовірність наявності прогалин, суперечностей, які можуть бути виявлені у ході правозастосовчої практики.

Методичні рекомендації щодо проведення рольового тренінгу «Судовий розгляд цивільної справи»

У вивченні навчальної дисципліни «Цивільне процесуальне право України» прослуховування одних тільки лекцій недостатньо. Навчальний процес повинен включати в себе практичні заняття у формі вирішення ситуаційних завдань, а також ділових ігор. Останні при вмій організації проходять досить цікаво, отримали визнання і популярність.

Рольовий тренінг — ділова гра «Судовий розгляд цивільної справи» призначена для поглиблення теоретичної і практичної підготовки майбутніх юристів. Вона дає змогу вдосконалити, відшліфувати знання, отримані під час лекційних та семінарських занять з курсу цивільного процесу, а також подолати можливі прогалини у знаннях шляхом практичного їх застосування, дає змогу виявити здібності та недоліки окремих студентів і звернути увагу на ті якості, які необхідно розвивати.

Проведення ділових ігор в навчальній групі переслідує різноманітні цілі. Основною тут виступає — підвищення рівня професійної підготовки студентів. Ділові ігри, з одної сторони, розвивають живий інтерес в тих, хто навчається, до глибокого вивчення теорії не тільки цивільного процесуального права, але й матеріального (цивільного, сімейного, трудового та ін.) права, дають можливість показати студентам практичну значимість теорії галузі права, дозволяють на особистому досвіді впевнитись у тому, як складно без міцних теоретичних знань вирішувати конкретні правові питання, швидко орієнтуватися в складних ситуаціях, які виникають при розгляді і вирішенні цивільної справи. З другої сторони, ділові ігри проводяться в наближених до практики умовах і обстановці. Оскільки учасниками ігор є самі студенти, то тут для відкриваються можливості не тільки отримати наочні уявлення про роботу судді, прокурора, адвоката, юрисконсульта (з роботою цих учасників процесу можна буду у майбутньому ознайомитися й під час навчальної практики), але вперше перевірити себе у «справі», набути перших навиків за майбутньою спеціальністю.

Ділові ігри дозволяють збільшити інтенсивність навчального процесу, підняти його на більш високий якісний рівень. Цього в значній мірі вдається досягнути, по-перше, за рахунок «автоматичного» зміщення уваги підготовки студентів на їх самостійну роботу поза аудиторією; по-друге, зростання активності під час гри у відведені для занять години; по-третє, за рахунок підвищення відповідальності кожного студента не тільки за себе, але й за результат всієї гри в цілому.

Тут студенти поставлені у такі умови, коли нормальне виникнення, розвиток і завершення гри прямо залежить від рівня теоретичних знань і вміння застосовуючи їх на практиці, від ступеня підготовленості до занять кожного з її учасників. Слід не підготуватися тільки одному з них — може бути зірвана гра в цілому.

Не менш важливою є і практична підготовка студентів. Ділова гра не може бути розпочата і проведена не тільки без відповідної теоретичної підготовки учасників гри, але й без самих процесуальних дій: без викладення позовної заяви і пред'явлення її до «суду», без підготовки інших необхідних процесуальних документів (заяв по суті справи), без якісної підготовки до «судового розгляду», без винесення відповідних судових рішень в цих стадіях судового процесу.

Вся ця багатоманітна підготовча робота повинна бути проведена самими студентами поза часом семінарських занять. Ділова гра — це активна форма навчання. У ній одночасно приймають участь не один, не два і навіть не десять студентів, а вся навчальна група в цілому, кожному студенту тут відводиться своя визначена «роль». Специфіка ділової гри ставить в такі умови, коли вони вимушені не тільки висловлювати свої міркування по суті справи, але й не в меншій мірі ставити запитання, причому не викладачу, як це має місце під час проведення традиційного семінару, а своїм колегам за грою. Зміст цих питань вже само по собі свідчить про рівень теоретичної підготовки студентів. А навики, отримані тут, мають неабияке значення для підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

Нарешті, ділові ігри переслідують і виховні завдання. Вони допомагають прививати любов спеціаліста до своєї майбутньої професії, зрозуміти всю її складність і привабливість. Але цим не обмежується виховне значення ділових ігор. Як відомо, перед науково-педагогічними працівниками вищих навчальних закладів стоїть завдання підготувати не тільки висококваліфікованих спеціалістів, але й людей гармонійно розвинених, таких, що поєднують у собі духовне багатство, моральну чистоту і фізичну досконалість.

Ділові ігри сприяють також розвитку у студентів почуття самостійності, винахідливості, вміння у складній ситуації відстоювати свою позицію, вони у певній степені допомагають студентові визначити свою майбутню професію.

Будь-яку ділову гру можна умовно поділити на три етапи:

- 1) підготовка гри;
- 2) проведення ділової гри;
- 3) підведення підсумків роботи студентів.

Підготовка — важливий етап ділової гри. Саме тут повинні бути створені всі умови для її успішного розвитку і завершення. На цьому етапі проводиться велика організаційна робота. Тому приступити до підготовки гри необхідно завчасно. Найкраще, якщо цей строк буде не менше двох неділь. Він необхідний для повторення пройденого матеріалу (без чого ділова гра не може бути

успішно проведена), для того, щоб кожний з них міг в достатній мірі ознайомитися із своєю роллю, для підготовки і складення всіх процесуальних документів — позовної заяви, відзив на позов, відповідь на відзив, заперечення проти позову, ухвал про підготовку справи до судового розгляду та призначення справи до слухання та інших, а також всіх інших процесуальних дій, передбачених законом в стадіях відкриття провадження у справі та підготовки справи до судового розгляду.

При підготовці ділової гри необхідно, у першу чергу, правильно підібрати фабулу цивільної справи. Тут завчасно треба визначити, що вже студентами вивчено по матеріальному праву (цивільному, сімейному, трудовому та ін.) на цей момент. Для гри не слід брати фабулу цивільної справи, в якій спірне цивільно-правове питання ще не вивчалось у відповідних дисциплінах матеріального права. Обираючи справу, необхідно врахувати і кількісний склад навчальної групи, в якій проводиться гра. Для ділової гри слід обрати таку цивільну справу, в якій кожному студентові відводилась б своя конкретна роль (судді, прокурора, експерта та ін.). Підбір фабули повинен здійснюватися викладачем спільно із самими студентами. Їх пропозиції повинні враховуватися. Якщо за своїми умовами обрана фабула цивільної справи не зовсім підходить для гри, то до неї за допомогою викладача можуть бути внесені відповідні зміни та доповнення (наприклад, розширене коло учасників процесу, додаткове введені ті чи інші обставини та ін.). Обрана фабула повинна бути вивчена кожним студентом групи. Це дозволяє їм активно включитися до гри, критично відноситись до всього, що проходить у «залі судового засідання».

Визнається, що тільки після вивчення фабули обраної справи для гри фабули цивільної справи можна приступити до розподілу «ролей» між студентами. Цю роботу в основному повинні провести самі студенти. Добре знаючи обставини справи, яка призначена до розгляду, і можливості кожного студента групи, вони самостійно визначаються з цим завданням. Тільки у необхідних випадках викладачі дають поради, консультації і рекомендації.

Підготовчий період включає в себе також «пред'явлення позову» і «підготовку справи до судового розгляду». Написати «позовну заяву» і пред'явити її в «суд» зобов'язаний «позивач» за допомогою «адвоката», а також відповідь на відзив, відзив та заперечення на позов покладаються на «відповідача» і його «адвоката» з його сторони. Підготовку справи до судового розгляду проводить «суддя».

Всі «процесуальні» дії при порушенні справи і його підготовці справи до судового розгляду повинні здійснювати відповідно до вимог цивільного процесуального законодавства. Ці дії проводяться студентами у позааудиторний час. На практичних заняттях обговорюються лише підсумки їх роботи у цих двох стадіях.

У підготовчий період було б бажано, щоб студенти відвідали місцевий суд, який вирішує цивільні справи, і на практиці ознайомитися з його роботою щодо розгляду і вирішення цивільних справ. Це особливо необхідно «суддям», «прокурору», «адвокатам», «позивачам», «відповідачам».

Другий етап гри — основний. Він повністю відведений для розгляду і вирішення справи. Розгляд справи бажано було б проводити в спеціально підготовленому «залі судових засідань», оснащеним технічними засобами фіксації ходу судового засідання, а ще краще й відеозаписом. Наявність відеозапису дисциплінує студентів, надає можливість у будь-який момент, зупинивши гру, відновити і обговорити з ними потрібний фрагмент гри, дозволяє учасникам процесу побачити себе «у справі» і краще зрозуміти допущені помилки.

Ділова гра повинна проводитися в обстановці і умовах, наближених до розгляду цивільних справ в судах і суворо у відповідності до вимог цивільного процесуального законодавства.

Разом з тим у грі необхідні і певні умовності. Наприклад, тільки умовно можна призупинити провадження у справі, відкласти розгляд справи. І це зрозуміло. Хід гри не може бути призупинений, зупинити ж провадження у справі або відкласти розгляд справи в певній ігровій ситуації «суд» просто зобов'язаний. Тому ці необхідні, умовно вчинювані процесуальні дії тільки фіксуються в процесуальних документах, зміст яких оголошується в залі судового засідання.

Умовно повинні вчинятися і інші процесуальні дії: видалення свідків із залу суду, відводи «складу суду», передача справи в інший суд для розгляду справи по суті та ін.

Вчинення необхідних умовних процесуальних дій у діловій грі обов'язкове. Це повинні знати студенти ще у підготовчий період.

Невчинення умовної процесуальної дії, яку за обставинами справи повинен був вчинити учасник гри, повинно розцінювати як помилка, що свідчить про прогалини у теоретичній підготовці студентів.

Керує «судовим засіданням» студент, який виконує роль «головуючого». Виконання цієї ролі — складне завдання. Тому гра проходить дедалі організованіше і цікавіше, коли в цій ролі виступає добре теоретично і практично підготовлений студент. У будь-якому випадку до «судового засідання» з цим студентом викладачу необхідно провести співбесіду, допомогти йому у вирішенні складних питань, порадити відвідати місцевий суд і самому ознайомитися із розглядом цивільних справ.

Головуючий зобов'язаний не тільки уважно слідкувати за ходом гри, але і фіксувати для себе вчинення (невчинення) учасниками всіх процесуальних дій. Ні в якому разі не повинна випускатися з уваги і етика спілкування учасників процесу. На цю обставину необхідно звернути увагу особливої уваги.

На прохання викладача у кінці кожної частини судового засідання може бути оголошена невелика перерва. У випадку наявності необхідного технічного забезпечення (відеоапаратурою) цей час може використовуватися для колективного перегляду відеозапису і обговорення роботи студентів в тій чи іншій частині судового засідання. В обговоренні повинні приймати участь всі студенти навчальної групи. Основне в обговоренні — виявити помилки і виявити причини їх вчинення. Наприклад, при обговоренні підготовчої частини судового засідання особливої уваги слід звернути на роботу «суду». При розгляді ж судових промов учасників процесу слід звернути увагу на виступи адвокатів.

Виявлені помилки, допущені судом і особами, які беруть участь у справі, можуть бути виправлені тільки у відповідності з процесуальними нормами.

Перерви і обговорення кожної частини судового засідання на цьому етапі гри зовсім не обов'язкові. Вони необхідні тільки у тих випадках, коли хід гри відхиляється від наміченого русла, коли допущені учасниками процесу грубі помилки пройшли непоміченими як для них самих, так і для інших присутніх у залі студентів.

Закінчується ділова гра винесенням «судового» рішення у справі.

Спеціальний час повинен відводитися для підведення підсумків роботи студентів у ділових іграх. Обговорюється робота кожного студента, відзначаючи як позитивні моменти, так і недоліки його роботи у діловій грі. Робота «суду» та інших учасників процесу оцінюється не тільки з точки зору дотримання (недотримання) ними процесуальних норм, але й точки зору дотримання норм судової, адвокатської етики.

Нарешті оцінку роботи студентів у цілому дає викладач.

Тема 19. Судові рішення Семінарське заняття 8

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття і види судових рішень.
2. Рішення суду. Вимоги до рішення суду як акту правосуддя.
3. Ухвали суду першої інстанції, поняття, зміст, види.
4. Законна сила судових рішень та її наслідки.
5. Процесуальний порядок набрання законної сили рішеннями та ухвалами суду першої інстанції.
6. Усунення недоліків судового рішення судом, який його постановив.

Ситуаційні завдання

1. Рішенням суду першої інстанції, було задоволено позов Віхоли та визнано недійсним кредитний договір № 00000 від 15.02.2008 року укладеного між ВАТ «Сведбанк» та Віхолою із застосуванням наслідків його недійсності. Рішення набуло законної сили 29.04.2021 року.

На забезпечення виконання кредитного зобов'язання за кредитним договором було укладено договори: поруки від 15.02.2008 року та нотаріально посвідчений договір іпотеки №0101 від 15.02.2008 року, згідно з умовами якого, в заставу було передано належне поручителю Бойко нерухоме майно, а саме: трикімнатну квартиру.

Після визнання кредитного договору недійсним Бойко як власник квартири, переданої в іпотеку, звернувся до державного реєстратора про зняття обтяження, той йому відмовив, оскільки в рішенні Вінницького міського суду першої інстанції року не зазначено про скасування такого обмеження. Тому заявник вважає, що суд повинен ухвалити додаткове рішення з цього питання про зняття заборони відчуження з належної йому квартири та визнати недійсним договір поруки та договір іпотеки.

Чи є підстави для ухвалення додаткового рішення в цій ситуації?

В яких випадках суд може ухвалити додаткове рішення?

Чи може суд відмовити у прийнятті заяви про ухвалення додаткового рішення?

Які процесуальні наслідки ухвалення або відмови у додатковому рішенні?

2. Ольшенко подала позов до роботодавця про стягнення заборгованості по заробітній платі у розмірі 50 000 грн та відшкодування моральної шкоди у розмірі 10 000 грн.

Суд задовольнив позов частково та виніс рішення про стягнення 50 000 грн заборгованості, але в рішенні не було жодної згадки про вимогу щодо моральної шкоди.

Ольшенко подала до суду заяву про ухвалення додаткового рішення, оскільки суд не вирішив одну з позовних вимог.

Чи є підстави для ухвалення додаткового рішення в цій ситуації?

В яких випадках суд може ухвалити додаткове рішення?

Який порядок подання заяви про ухвалення додаткового рішення?

Які процесуальні наслідки ухвалення або відмови у додатковому рішенні?

3. У справі за позовом ПАТ «Приватбанк» до Лисенка про стягнення заборгованості за кредитним договором. Представник банку подав до суду заяву про ухвалення додаткового рішення у справі з огляду на те, що в рішенні суду про задоволення позовних вимог, суд вирішуючи питання про розподіл судових витрат, вказав тільки про судовий збір. В той час як питання про повернення позивачу витрат за висновок експерта з питань права в розмірі 50000 грн. вирішено не було.

Чи є підстави для ухвалення додаткового рішення в цій ситуації?

В яких випадках суд може ухвалити додаткове рішення?

Чи входять витрати на висновок з питань права до витрат на правову допомогу у справі?

Чи є граничний розмір витрат, які можуть бути присуджені стороні, шр прогнала справу?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : судові рішення; рішення суду; ухвала суду; постанова суду; судовий наказ; законність рішення суду; обґрунтованість рішення суду; законна сила; додаткове рішення; роз'яснення судового рішення; описка; явна арифметична помилка.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Під час вивчення зазначеної теми потрібно з'ясувати поняття, суть та види судових рішень. Студент повинен з'ясувати співвідношення понять «судові рішення» та «рішення суду». Потрібно звернути увагу на форми та види рішень. Відповідно до норм ЦПК України судові рішення викладаються у вигляді рішення, ухвали, постанови, судового наказу.

При опрацюванні матеріалу, що стосується рішення суду, слід зупинитись на аналізі його поняття, дослідити наявні в науковій літературі класифікації, зокрема, залежно від: способу захисту права та правових наслідків, які вони викликають; обсягу питань, які вони вирішують; частин, з яких складаються; викладення резолютивної частини.

Суть рішення суду полягає у тому, що воно є актом правосуддя у цивільних справах, яким здійснюється захист суб'єктивного права та правопорядку у цілому.

Рішення суду повинне відповідати вимогам, встановленим законом. Вивчаючи це питання необхідно встановити в чому виражається законність та обґрунтованість рішення. Рішення є

незаконним, якщо суд неправильно застосував норми матеріального права або порушив норми процесуального права. Необґрунтованість рішення полягає у неповному з'ясуванні судом обставин, що мають значення для справи; недоведеності обставин, що мають значення для справи; невідповідності висновків суду обставинам справи.

Слід чітко з'ясувати, що конкретно повинно бути викладено судом у кожній частині рішення суду. При аналізі порядку ухвалення судового рішення необхідно приділити увагу складанню неповного рішення, питанням, які вирішує суд під час ухвалення вказаного процесуального документу. Потрібно звернути увагу на вилучення з процесуального законодавства вимоги щодо необхідності ухвалення рішення в нарадчій кімнаті. Студент повинен з'ясувати значення проголошення рішення суду.

При наявності підстав, які вказані у законі, суд звертає увагу на негайне виконання. Негайне виконання рішення не слід змішувати з виконанням рішення, яке вступило у законну силу з моменту його ухвалення.

Рекомендується уважно вивчити питання про ухвали суду. Тут особливу увагу звернути на поняття і види ухвал, маючи на увазі, що у підручниках дані різноманітні класифікації ухвал суду першої інстанції. Студенту необхідно уявити, в чому полягає відмінність рішення суду від ухвали суду першої інстанції, а також від постанови. Потрібно з'ясувати, які ухвали постановлюються окремим процесуальним документом. Слід засвоїти вимоги, що висуваються до ухвали як судового акту.

При вивченні окремих ухвал суду необхідно проаналізувати зміст статті ЦПК України і уявити, у яких випадках і у якому порядку суд виносить окремі ухвали, який порядок реагування на їх постановлення.

По питанню про законну силу судового рішення у науковій та навчальній літературі висловлені різноманітні точки зору. Студенту рекомендується уявити суть наукового спору і продумати свою позицію щодо цього питання. Потрібно розмежовувати категорії правові наслідки законної сили, порядок набрання законної сили.

Студент повинен вивчити порядок набрання рішенням законної сили, її межі. Він має звернути увагу на відмінність між набранням законної сили рішенням та ухвалою. Ухвала набирає законної сили негайно після її проголошення, якщо інше не визначене ЦПК України. Ухвали, що постановлені судом поза межами судового засідання, в судовому засіданні однак у разі неявки всіх учасників справи, а також в випадку розгляду справи без повідомлення (виклику) учасників справи, набирають законної сили з моменту їх підписання суддею (суддями).

Вивчаючи способи усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив, студент повинен розмежовувати описку та арифметичну помилку. Студент повинен засвоїти, хто може виступати суб'єктом ініціювання відповідного способу усунення недоліків, з'ясувати порядок вирішення вказаних питань. Необхідно зупинитись на аналізі підстав ухвалення додаткового рішення.

Тема 20. Заочний розгляд справи Семінарське заняття 9

Питання для усного опитування та дискусії

1. Заочний розгляд як особлива форма судового розгляду цивільних справ.
2. Передумови та підстави заочного розгляду справи.
3. Заочне рішення.
4. Особливості інформування відповідача про зміст заочного рішення.
5. Процесуальний порядок перегляду, скасування/оскарження заочного рішення.

Ситуаційні завдання

1. Іваненко подав позов до свого колишнього партнера по бізнесу Андрієнко щодо розподілу майна після припинення спільної діяльності. Андрієнко тимчасово проживає за кордоном і не зміг брати участь у судових засіданнях через перебування в іншій країні, але не надав суду підтвердження цих обставин.

Суд вирішив провести заочне засідання, оскільки відповідач не брав участі у розгляді справи, не звернувшись з клопотанням про відкладення засідання або надання йому можливості бути присутнім на судовому процесі.

Чи правильно суд прийняв рішення про заочний розгляд справи?

Які умови для проведення заочного розгляду?

Що міг зробити Андрієнко, щоб уникнути заочного розгляду справи?

Як повинні діяти суди, якщо відповідач перебуває за кордоном і не з'являється на судовому засіданні?

2. У травні 2022 року Когут подарував квартиру Дубову. 04.11.2022 року Дубов продав квартиру Малишко. 08.11.2013 року Когут подав позов до Дубова про визнання договору дарування недійсним. На адресу спірної квартири, в якій проживала Малишко і робила в ній ремонт жодних документів від суду не надходило, оскільки позивачем було вказано інші адреси листування його і відповідача. Заочним рішенням Деснянського районного суду м. Києва від 12.12.2022 року позов було задоволено визнано договір дарування недійсним.

25.08.2023 року Когут звернувся щодо виконання заочного рішення. І Від державного виконавця Малишко 01.10.2023 року дізналась про існування судового рішення у справі.

10.10.2023 року Малишко звернулась із заявою про скасування заочного рішення.

Чи може Малишко, яка не була стороною у справі, ініціювати перегляд заочного рішення?

Чи є підстави для перегляду даного заочного рішення?

Які положення цивільного процесуального законодавства було порушено судом першої інстанції?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : заочний розгляд цивільної справи; заочне рішення; перегляд заочного рішення; заява про перегляд заочного рішення; оскарження заочного рішення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Становлення заочного розгляду цивільної справи обумовлено необхідністю забезпечення оперативності цивільного процесу, а також недопущення зловживання відповідачем (відповідачами) своїми процесуальними правами щодо участі у судових засіданнях та ін.

При опрацюванні матеріалу за даною темою студентам слід знати, що у науці цивільного процесуального права немає єдиного розуміння щодо сутності заочного розгляду справи. Найбільш поширеними є твердження, що — це форма судового розгляду; відповідно до протилежного позиції — він не є самостійною формою судового розгляду; він виступає самостійним видом провадження. Тому при підготовці до заняття необхідно ознайомитись із наявними в науковій літературі точками зору щодо значення заочного розгляду справи, продумати свою позицію щодо цього питання. Потрібно виділити характерні риси заочного розгляду справи, з'ясувати чим він відрізняється від розгляду справи в загальному порядку.

Особливу увагу необхідно приділити умовам заочного розгляду справи. Ними є: 1) належне повідомлення відповідача про час і місце судового засідання; 2) неявка відповідача в судові засідання без поважних причин або без повідомлення причин; 3) відсутність відзиву відповідача; 4) згода позивача на заочний розгляд справи.

Доцільно проаналізувати і особливості безпосередньої процедури судового розгляду. Специфіка заочного розгляду цивільної справи полягає в тому, що в його рамках неможливою є зміна позивачем предмета або підстави позову, розміру позовних вимог.

Необхідно також звернути увагу на відмінність заочного рішення від інших рішень суду. Зокрема, на відміну від загального правила, за яким рішення суду не може бути змінене чи скасоване судом, що його ухвалив, заочне рішення, за наявності необхідних для цього підстав, може бути скасоване. Відповідач наділений правом подання заяви про перегляд заочного рішення. Слід звернути увагу на строки її подання, вимоги, що ставляться до змісту вказаного процесуального документу, порядок її розгляду, повноваження суду.

Студент має звернути увагу на те, що визначені ч.3 ст. 287 ЦПК повноваження суду першої інстанції стосуються саме суті заяви про перегляд заочного рішення (зокрема, подання чи неподання відповідачем доказів по суті справи і доказів поважності неявки в судове засідання, на якому було ухвалене заочне рішення) і не застосовуються у ситуації пропуску строку на подання заяви про перегляд заочного рішення. Оцінка поважності причин пропуску строку на подання заяви про перегляд заочного рішення та наявності підстав для його поновлення належить до компетенції місцевого суду, до якого подана така заява. Наслідком пропуску строку для подання заяви про перегляд заочного рішення за умови відсутності поважних причин для його поновлення є залишення такої заяви без розгляду на підставі ч.2. ст. 126 ЦПК, а не залишення її без задоволення.

Особливо слід підкреслити, що суд, який ухвалив заочне рішення може його скасувати не в будь-якому випадку, а тільки з підстав визначених ЦПК : лише у випадку, якщо відповідач не з'явився в судове засідання та не повідомив про причини неявки з поважних причин і докази, на які він посилається, мають істотне значення для вирішення справи.

Позивач наділений лише правом апеляційного оскарження заочного рішення. Слід пам'ятати, що оскарження заочного рішення відповідачем в апеляційному порядку може мати місце лише в разі залишення заяви про перегляд заочного рішення без задоволення та в разі ухвалення повторного заочного рішення. В іншому випадку апеляційний суд відмовляє в прийнятті апеляційної скарги на заочне рішення.

Тема 21. Наказне провадження **Семінарське заняття 10**

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та значення наказного провадження.
2. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.
3. Процесуальний порядок розгляду судом заяви про видачу судового наказу
4. Судовий наказ як особливий вид рішень суду.
5. Процесуальний порядок оскарження/скасування судового наказу.

Ситуаційні завдання

1. Іванченко надав своїй колезі по роботі Сидоровій послугу з ремонту комп'ютерної техніки. Вартість послуги становила 10 000 грн. Сидорова не сплатила за ремонт у встановлений термін, незважаючи на кілька усних попереджень. Іванченко вирішив стягнути суму боргу через судовий наказ.

Іванченко подав заяву до суду з вимогою стягнення 10 000 грн, надаючи договір і підтвердження виконаних робіт (акти виконаних робіт, повідомлення).

Чи можуть Іванченко та Сидорова отримати судовий наказ для стягнення суми боргу за цим договором?

Які вимоги повинні бути виконані для того, щоб суд міг видати судовий наказ?

Як суд визначатиме можливість видання судового наказу за цією вимогою?

Які документи необхідно подати для отримання судового наказу?

2. Громадянка Овчинникова ініціювала провадження у справі про стягнення аліментів на трьох неповнолітніх дітей. У зверненні до суду вона просила стягнути з батька дітей аліменти в розмірі $\frac{3}{4}$ усіх видів його заробітку (доходу), але не більше десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку на кожну дитину.

В порядку якого провадження має розглядатися така справа?

Який процесуальний документ подала Овчинникова до суду, щоб ініціювати провадження у справі?

Чи може судове рішення у цій справі звернути до негайного виконання?

3. За заявою КП “Теплоцентрально” 25 липня 2024 р. було видано судовий наказ про стягнення з боржника Федоришиної заборгованості за комунальні послуги в розмірі 15590 грн. 1 серпня 2024 р.

Федоришина звернулася до суду з заявою про скасування судового наказу. У заяві вона просила скасувати судовий наказ, посилаючись на те, що цей наказ є необґрунтованим, оскільки вона регулярно сплачує комунальні послуги і за рахунком КП “Теплоцентрально” має навіть переплату, на доказ чого надала квитанції про сплату рахунків.

Як повинен діяти далі суд?

В порядку якого провадження має розглядатися така справа?

Чи може бути належним доказом у цій справі скріншот інформації з електронного кабінету споживача відповідних послуг?

4. До суду надійшла заява Петренка про видачу судового наказу за вимогою про стягнення нарахованої, але не виплаченої йому суми заробітної плати. Петренко на підтвердження розміру нарахованої але не виплаченої зарплати надав суду роздруківку довідки про зарплату не завірену роботодавцем. Роботодавець заперечив факт того, що Петренко взагалі у нього працював.

В порядку якого провадження має розглядатися така справа?

Як повинен діяти суд?

Чи має значення той факт, що на момент початку наказного провадження Петренко немає трудових відносин з роботодавцем, вони припинилися за місяць до дати подачі заяви про видачу судового наказу.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : судовий наказ; заявник; боржник; заява про скасування судового наказу; скасування судового наказу; законна сила судового наказу.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Наказне провадження своїм завданням має створення умов для спрощеного, без судового засідання, вирішення питань про стягнення грошових коштів за вимогами, які носять очевидний характер і не вимагають залучення усього арсеналу процесуальних засобів для розв’язання спору, що має місце у позовному провадженні.

Доцільно проаналізувати висвітлені точки зору, що склались в науці цивільного процесуального права, щодо визначення сутності наказного провадження, приділити увагу його характерним рисам. Слід при цьому переглянути положення ЦПК України, що здійснюють регламентацію інших видів проваджень. Слід з’ясувати які інститути позовного провадження не застосовуються в наказному провадженні.

Необхідно засвоїти вимоги, які можуть виступати предметом розгляду у справах наказного провадження.

Доцільно також проаналізувати динаміку змін до ЦПК України, щоб зрозуміти які саме процесуальні документи видаються у наказному провадженні, а також визначення його суб’єктного складу.

Студент повинен засвоїти вимоги, що ставлять до змісту заяви про видачу судового наказу, розмір судового збору за її подання, правила визначення підсудності. Необхідно приділити увагу порядку розгляду заяв про видачу судового наказу.

Відповідно до ЦПК України судовий наказ виступає процесуальною формою судового рішення. В науковій літературі склались різні підходи щодо визначення сутності, правової природи судового наказу. Необхідно з’ясувати критерії розмежування рішення та судового наказу.

Слід звернути увагу на сутність правових колізій щодо визначення змісту судового наказу, запропоновані в літературі шляхи їх подолання.

На окрему увагу заслуговує проблемне питання вручення копії судового наказу боржникові для створення умов для подальшого подання заяви про його скасування. Не безпроблемними є питання обчислення процесуальних та службових строків у цьому випадку. В судовій практиці

наявні проблеми щодо процедури вирішення заяви про поновлення пропущеного процесуального строку на оскарження боржником виданого судового наказу.

У разі відсутності підстав для повернення заяви про скасування судового наказу (пропуск строку подання такої заяви, подання заяви особою, яка відповідно до ч. 6 ст. 14 ЦПК України зобов'язана зареєструвати електронний кабінет, але не зареєструвала його), суддя не пізніше двох днів після її подання постановляє ухвалу про скасування судового наказу, в якій роз'яснює заявнику (стягувачу) його право звернутися до суду із тими самими вимогами в порядку спрощеного позовного провадження.

Необхідно з'ясувати строки, порядок набрання судовим наказом законної сили. Слід звернути увагу на те, що після набрання судовим наказом законної сили виконавчий лист не видається. Необхідно проаналізувати процедуру скасування судового наказу, його правові наслідки.

Студент має запам'ятати, що судовий наказ не може виступати об'єктом апеляційного, касаційного оскарження. Судовий наказ виданий щодо вимог про стягнення аліментів на дитину може бути переглянутий за нововиявленими обставинами.

Тема 22. Окреме провадження Семінарські заняття 11-13

Питання для усного опитування та дискусії

1. Суть та значення окремого провадження як виду цивільного судочинства
2. Характерні ознаки окремого провадження.
3. Учасники справи у справах окремого провадження.
4. Особливості провадження у справах про встановлення або зміну правового статусу фізичних осіб.
5. Особливості провадження у справах про встановлення юридичних фактів/станів.
6. Особливості провадження у справах про надання медичної допомоги в примусовому порядку.

Ситуаційні завдання

1. Васильченко, 45 років, страждає від важкої форми депресії та психічних розладів, що впливає на його здатність приймати обґрунтовані рішення щодо свого майна. Задля захисту його прав та інтересів, його рідна сестра Гаврилова звернулася до суду з заявою про обмеження цивільної дієздатності Васильченка.

Гаврилова надає висновок лікарської комісії, яка підтверджує наявність у Васильченка психічного розладу та рекомендує обмежити його дієздатність на період лікування. Зокрема, Васильченко не здатний самостійно укладати важливі правочини, такі як продаж майна чи підписання кредитних договорів.

Які умови для обмеження цивільної дієздатності має бути дотримано відповідно до законодавства?

Чи є достатнім лише висновок лікарської комісії для обмеження дієздатності особи?

Які правові наслідки виникають для Васильченка після обмеження його цивільної дієздатності?

2. Катриченко зникла під час повені, що сталася в її рідному селі. Внаслідок стихійного лиха, більша частина села була зруйнована, а її місцезнаходження залишалося невідомим. Пройшло вже більше 6 місяців, і пошукові роботи не дали жодних результатів. Родина подала до суду заяву про визнання Катриченко безвісно відсутньою, оскільки немає ніяких нових відомостей про її місце перебування.

Які умови повинні бути виконані для того, щоб суд визнав Катерину безвісно відсутньою?

Які докази можуть бути надані родиною для того, щоб підтвердити факт відсутності особи внаслідок стихійного лиха?

Як суд повинен діяти, якщо місцезнаходження особи невідоме, але є підстави вважати, що вона могла загинути внаслідок стихійного лиха?

Які правові наслідки для родини Катерини буде мати визнання її безвісно відсутньою?

3. неповнолітній Зодочев звернувся до суду з заявою про емансипацію. На обґрунтування заяви він зазначив, що бажає займатися підприємницькою діяльністю. До заяви було додано письмову згоду батьків неповнолітнього на надання повної цивільної дієздатності їх сину.

Які умови для надання повної цивільної дієздатності в судовому порядку?

З якого віку неповнолітня особа може ініціювати судове провадження у справі про емансипацію?

Чи достатньо самої лише заяви неповнолітнього про емансипацію?

Які правові наслідки виникають у випадку наявності письмової згоди це батьків (усиновлювачів), піклувальника або органу опіки та піклування на емансипацію неповнолітнього?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : окреме провадження; відсутність спору про право; цивільна дієздатність; обмеження цивільної дієздатності, недієздатність; емансипація (надання повного обсягу цивільної

дієздатності); безвісна відсутність фізичної особи; оголошення фізичної особи померлою; усиновлення; факти, які мають юридичне значення; фактичні шлюбні відносини; цінні папери на пред'явника; вексель; відумерлість спадщини; психіатрична допомога; безхазяйна нерухома річ; банківська таємниця; право на шлюб; розірвання шлюбу; сепарація (роздільне проживання подружжя).

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Під час вивчення зазначеної теми потрібно з'ясувати поняття та значення окремого провадження. Окреме провадження має характерні риси, які полягають у тому, що у справах окремого провадження немає сторін із протилежними інтересами, а є заявник та заінтересована особа; в них відсутній спір про право. Проте в останньому випадку існує дві точки зору. Згідно з однією в окремому провадженні взагалі немає спору, провадження безспірне, з другої сторони, існує думка, що в окремому провадженні відсутній спір про право, але наявний спір про факт. Рекомендується звернути увагу на правові наслідки виникнення спору про право під час розгляду справи окремого провадження.

В окремому провадженні по-особливому виявляється дія низки принципів цивільного процесу. Аналізуючи дію принципів участі народу безпосередньо у здійсненні правосуддя через присяжних, здійснення правосуддя професійними суддями та у випадках встановлених законом присяжними, необхідно засвоїти у яких категоріях справ можлива їх участь.

Законодавцем визначено перелік категорій справ, які розглядаються в порядку окремого провадження. Студент повинен їх засвоїти та звернути увагу на справи, які лише поійменовані ЦПК України, однак їх розгляд визначається іншими нормативними актами.

Процесуальною формою звернення особи до суду у справах окремого провадження є заява. До учасників справи відносяться заявник, заінтересовані особи. Необхідно з'ясувати хто може виступати вказаними суб'єктами процесуальних правовідносин. Характерною ознакою окремого провадження є те, що заявником може виступати лише визначене законом коло осіб. Студент повинен засвоїти правовий статус цих осіб, маючи на увазі те, що в цьому виді цивільного судочинства відсутні інститути нерозривно пов'язані із позовом. Неможливим у цьому виді судочинства є заочний розгляд справи. Проте не виключається застосування інституту процесуальної співучасті. Також є можливою відмова від заяви, а в окремих випадках зміна предмету або підстави заяви. В науковій літературі, у зв'язку з незастосуванням в окремому провадженні інститутів пов'язаних з позовом, наявна дискусія щодо можливості застосування в цьому виді цивільного судочинства норм, що регламентують забезпечення позову.

На відміну від позовного провадження суд при розгляді справ в порядку окремого провадження, з метою з'ясування обставин справи, може за власною ініціативою витребувати необхідні докази. В окремому провадженні не застосовуються положення про межі судового розгляду.

Провадження по кожній справі, що віднесена до окремого провадження, відбувається відповідно до загальних правил цивільного судочинства, правил, що притаманні окремому провадженні в цілому, а також тих, що характеризують виключно певну категорію справ. Специфіка провадження по кожній категорії справ регулюється шляхом визначення процесуальних винятків та доповнень до загального порядку розгляду справ.

Студент повинен звернути увагу на те, що для певних справ окремого провадження встановлені спеціальні строки розгляду, засвоїти їх.

При ухваленні судом рішення судові витрати не відшкодовуються, якщо інше не встановлено законом. Досліджуючи вказане питання студент повинен застосувати знання, засвоєні ним при вивченні загальної частини, зокрема, судових витрат.

Мають певні особливості судового розгляду інші справи окремого провадження: про обмеження дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною; про визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою.

Найбільш часто у практиці судів зустрічаються справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення. Тому необхідно визначити основні категорії цих справ. Студент повинен

уяснити необхідність зазначення у заяві про встановлення факту, що має юридичне значення, мети його встановлення.

При засвоєнні порядку розгляду справ про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, студент повинен звернути увагу на те, що таке рішення підлягає негайному виконанню. Слід звернути увагу на спеціальний строк оскарження такого рішення – 5 днів.

При опрацюванні процедури розгляду справ про відновлення втрачених цінних паперів на пред'явника та векселі студент повинен з'ясувати в яких випадках розгляд вказаної категорії справ здійснюється в порядку позовного провадження, а в яких — в порядку окремого провадження.

Для визначення порядку судового контролю при наданні психіатричної допомоги, слід визначити місце такого виду справ у системі цивільного процесу, ознайомитися із Законом України «Про психіатричну допомогу» та рекомендованими джерелами у літературі. Слід звернути увагу на те, що розгляд справ проводиться судом за обов'язковою участю адвоката особи, стосовно якої розглядається справа.

При вивченні порядку розгляду справ про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу або про продовження строку примусової госпіталізації хворого на заразну форму туберкульозу слід ознайомитись із Законом України «Про протидію захворюванню на туберкульоз». Розгляд справи проводиться судом за обов'язковою участю адвоката особи, стосовно якої розглядається справа.

При засвоєнні порядку розгляду справ про видачу обмежувального припису слід також звертатись до положень Законів України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» і «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

При засвоєнні порядку розгляду справ про розкриття професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках слід звернутись до окремих положень Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки". Студент повинен звернути увагу на те, що таке рішення підлягає негайному виконанню, на спеціальний строк оскарження такого рішення – 5 днів.

Тема 23. Апеляційне провадження Семінарські заняття 14-15

Питання для усного опитування та дискусії

1. Суть і значення апеляційного провадження.
2. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення.
3. Апеляційна скарги як підстава відкриття апеляційного провадження.
4. Підготовка розгляду справи судом апеляційної інстанції.
5. Відзив на апеляційну скаргу, приєднання до неї.
6. Розгляд справи судом апеляційної інстанції.
7. Повноваження суду апеляційної інстанції.

Ситуаційні завдання

1. Громадянка Коваленко подала позов до колишнього чоловіка, громадянина Коваленка, про стягнення аліментів на утримання спільної дитини (9 років).

Суд першої інстанції ухвалив рішення стягнути з відповідача аліменти в розмірі $\frac{1}{4}$ від усіх його доходів щомісячно до досягнення дитиною 18 років.

Коваленко В.В. не погодився з рішенням і подав апеляційну скаргу, в якій зазначив, що: суд першої інстанції не врахував його скрутний фінансовий стан (він втратив роботу та тимчасово немає стабільного доходу); позивачка має високий рівень доходу, а дитина забезпечена всіма необхідними речами. З огляду на це відповідач просить зменшити розмір аліментів до $\frac{1}{6}$ від усіх доходів.

Позивачка у відзиві на апеляційну скаргу заперечує проти її задоволення, аргументуючи тим, що: відповідач має заощадження та періодичні неофіційні доходи; рівень доходу матері не

повинен впливати на обов'язок батька утримувати дитину; фінансові труднощі не є підставою для зменшення аліментів, якщо вони не ставлять під загрозу мінімальні потреби відповідача.

Чи є підстави для зміни розміру аліментів згідно з чинним законодавством та судовою практикою.

Визначте можливі рішення апеляційного суду: залишити рішення без змін, змінити або скасувати його. Обґрунтуйте свій висновок.

Чи може апеляційний суд враховувати нові докази (наприклад, які свідчать про наявність неофіційного доходу відповідача)?

2. Громадянин Мельник Андрій Ігорович подав позов до ПрАТ "АвтоЛюкс" про відшкодування шкоди, завданої дорожньо-транспортною пригодою. Суд першої інстанції ухвалив рішення 10 січня 2024 року, відмовивши у задоволенні позову через недоведеність вини відповідача.

26 лютого 2024 року Мельник А.І. подав апеляційну скаргу, в якій просить скасувати рішення та ухвалити нове — задовольнити його позов у повному обсязі.

Апеляційний суд виявив, що строк на подання апеляційної скарги (30 днів з моменту проголошення рішення) пропущено. Позивач у заяві про поновлення строку зазначив, що: він не отримав повного тексту рішення суду поштою, оскільки змінив адресу проживання; про рішення дізнався лише 15 лютого 2024 року, коли отримав його копію в суді особисто; хворів з 16 до 23 лютого 2024 року, що підтверджується медичною довідкою.

Відповідач ПрАТ "АвтоЛюкс" заперечує проти поновлення строку, зазначаючи, що: позивач не повідомив суд про зміну адреси, що є його процесуальним обов'язком; рішення суду було оприлюднене в Єдиному державному реєстрі судових рішень; відсутність рішення на руках не є поважною підставою для пропуску строку.

Чи є підстави для поновлення строку подання апеляційної скарги?

Які обставини суд може визнати поважними для поновлення строку?

Яку ухвалу може постановити суд у цій справі?

Які наслідки матиме відмова у поновленні строків на апеляційне оскарження для позивача?

3. Коваленко звернулася до суду з позовом до Морозова про визнання договору довічного утримання недійсним, зазначаючи, що за станом здоров'я потребувала сторонньої допомоги, яку їй запропонував відповідач на тих умовах, що вона передасть йому належну їй на праві власності квартиру. Вона підписала договір, вважаючи, що підписала заповіт. Деякий час відповідач надавав допомогу, а потім припинив виконувати свої обов'язки. Рішенням районного суду в задоволенні позову відмовлено. Ухвалою суду апеляційної інстанції за апеляційною скаргою Коваленко рішення суду скасовано і ухвалено нове рішення з тих підстав, що місцевий суд неповно з'ясував обставини, пов'язані з наявністю чи відсутністю підстав для визнання угоди недійсною.

Чи правильно застосовані повноваження апеляційного суду?

Чи дотримано процесуального порядку для постановлення судових рішень судом апеляційної інстанції?

Чи є підстави для касаційного оскарження?

Який строк касаційного оскарження акту суду апеляційної інстанції?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: способи перегляду судових рішень; апеляційне провадження; суд апеляційної інстанції; право на апеляційне оскарження; апеляційна скарга; повноваження суду апеляційної інстанції.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Для засвоєння матеріалу теми та для створення фундаменту знань для опанування наступних тем навчальної дисципліни слід зосередити увагу на світовому досвіді перегляду судових рішень суду першої інстанції. Визначити перспективи вдосконалення цього механізму,

ступінь реалізації принципу цивільного процесу щодо забезпечення апеляційного та касаційного оскарження, ухваленого у справі судового рішення.

Визначити загальну характеристику способів перегляду судових рішень за чинним цивільним процесуальним законодавством, зокрема, апеляційного перегляду цивільної справи; касаційного перегляду цивільної справи; перегляду цивільної справи у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Студент повинен уявити поняття, значення апеляційного провадження, проаналізувати його характерні риси. За необхідне звернути увагу на види апеляційного провадження, критерії їх розмежування. Основними критеріями поділу апеляційного провадження на види є можливість або навпаки відсутність такої направлення апеляційним судом справи на новий розгляд до суду першої інстанції, а також можливість або навпаки відсутність такої подання учасниками справи, нових доказів до суду апеляційної інстанції. Студент повинен з'ясувати переваги та недоліки вказаного механізму перегляду судових рішень, переглянувши при цьому положення ЦПК України, що регламентують касаційне провадження, перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Проте на даному етапі не ставиться за мету детальне вивчення означеної проблематики, а радше побіжне з ним ознайомлення. Необхідно звернути увагу на те, що суд апеляційної інстанції перевіряє законність та обґрунтованість судових рішень, які не набрали законної сили, з'ясувати зміст вказаних понять.

Студент повинен розмежовувати поняття «апеляційне провадження» та «право апеляційного оскарження». Аналіз права апеляційного оскарження необхідно здійснювати шляхом визначення його поняття та значення, суб'єктів здійснення вказаного права (учасники справи, особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки), об'єктів, щодо яких можлива його реалізація (рішення, ухвали суду першої інстанції, які не набрали законної сили), процесуальної форми (апеляційна скарга, приєднання до апеляційної скарги), строків, порядку реалізації.

Аналізуючи строки апеляційного оскарження необхідно звернути увагу на початок їх перебігу.

Слід опрацювати інформацію щодо поновлення строків апеляційного оскарження. Студент має засвоїти, що 1 річний строк є присічним і поновленню не підлягає. Причини пропуску строку є поважними, якщо обставини, які зумовили такі причини, є об'єктивно непереборними, не залежать від волевиявлення особи, що оскаржує судові рішення, та пов'язані з дійсними істотними перешкодами чи труднощами для своєчасного вчинення процесуальних дій і підтверджені належними доказами.

Студент повинен засвоїти порядок відкриття апеляційного провадження у справі, звернути увагу на підстави відмови у відкритті цього провадження, повернення апеляційної скарги.

При вивченні процесуальної форми здійснення права апеляційного оскарження слід приділити увагу приєднанню до апеляційної скарги, проаналізувати наявні в науковій літературі точки зору щодо ефективності існування вказаного процесуального інституту. Важливим напрямом у підготовці до теми є підготовка апеляційної скарги за обраною студентами фабулою справи. Студент має засвоїти порядок, строк, суб'єктний склад здійснення права на приєднання до апеляційної скарги.

Особа, яка подала апеляційну скаргу, наділена такими диспозитивними правами як правом на зміну, доповнення апеляційного скарги, її відкликання, відмову. Необхідно розмежовувати відкликання та відмову від апеляційної скарги, звернувши увагу на строки здійснення вказаних прав, правові наслідки.

Студент має засвоїти процесуальні дії, що вчиняються суддею-доповідачем на стадії підготовки розгляду справи. При цьому слід звернути увагу на те, що на вказаній стадії цивільного процесу суд вирішує питання щодо поважності причин неподання доказів до суду першої інстанції. Потрібно засвоїти строки відкриття, підготовки розгляду справи апеляційним судом, призначення справи до розгляду.

Розгляд справи апеляційним судом здійснюється в матеріально-правових та процесуальних межах. Апеляційний суд перевіряє судові рішення в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених у суді першої інстанції. Проте суд наділений правом виходу за вказані межі у випадках встановлених законом. При визначенні означеної проблеми слід з'ясувати умови прийняття доказів,

нових доказів судом апеляційної інстанції та їх дослідження. Зокрема, апеляційний суд досліджує докази, які судом першої інстанції досліджувались з порушенням встановленого порядку або в дослідженні яких було неправомірно відмовлено. Суд досліджує нові докази у разі, якщо їх неподання до суду першої інстанції було зумовлено поважними причинами.

Однією із процесуальних форм розгляду справ апеляційним судом виступає судові засідання, яке складається з наступних частин: підготовча частина, розгляд апеляційної скарги, судові дебати, ухвалення та проголошення судового рішення. Вивчаючи судовий розгляд, необхідно звернути увагу на послідовність дачі пояснень учасниками справи, специфіку перебігу судових дебатів.

Судовий розгляд може відбуватися без повідомлення учасників справи у разі оскарження рішення суду у справах з ціною позову менше тридцяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, крім тих, які не підлягають розгляду в порядку спрощеного позовного провадження, подання скарги на визначені ЦПК України ухвали.

Вивчення питання про повноваження суду апеляційної інстанції краще розпочинати із з'ясування змісту відповідних статей ЦПК України, після чого слід уважно опрацювати навчальну та рекомендовану додаткову літературу. Слід розмежовувати повноваження апеляційного суду за наслідками розгляду апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції та повноваження за наслідками розгляду скарги на ухвалу суду першої інстанції. Слід уважно розглянути кожне із вказаних повноважень суду і виявити, які правові наслідки тягнуть вони у випадку їх застосування судом апеляційної інстанції.

За результатами розгляду апеляційної скарги суд приймає постанову. Рекомендується чітко знати умови, при яких можлива зміна чи ухвалення нового рішення суду. Студент повинен засвоїти структуру та зміст постанов апеляційного суду, порядок набрання ними законної сили, доцільно порівняти їх із змістом судових рішень суду першої інстанції.

Тема 24. Касаційне провадження. Семінарське заняття 16

Питання для усного опитування та дискусії

1. Суть і значення касаційного провадження.
2. Право касаційного оскарження та порядок його здійснення.
3. Відкриття касаційного провадження.
4. Підготовка справи до касаційного розгляду.
5. Розгляд справи судом касаційної інстанції.
6. Повноваження суду касаційної інстанції.

Ситуаційні завдання

1. Громадянка Сидоренко подала позов до ПАТ "Страхова компанія "Гарант"" про стягнення страхової виплати у розмірі 150 000 грн у зв'язку з настанням страхового випадку – ДТП.

Суд першої інстанції частково задовольнив позов, присудивши виплату 100 000 грн, посилаючись на умови договору страхування.

Суд апеляційної інстанції скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову повністю, аргументуючи, що страховий випадок стався внаслідок грубої необережності позивачки, що є підставою для відмови у виплаті згідно з договором страхування.

Сидоренко не погодилася з рішенням апеляційного суду та подала касаційну скаргу до Верховного Суду, обґрунтовуючи її тим, що: суд апеляційної інстанції неправильно застосував норми матеріального права, оскільки договір страхування не містить чітких положень про відмову у виплаті у випадку грубої необережності, порушив норми процесуального права, оскільки не врахував докази, подані нею щодо механізму ДТП та відсутності її вини. З огляду на це позивачка просить ВС скасувати постанову апеляційного суду та залишити в силі рішення суду першої інстанції.

Водночас ПАТ "Страхова компанія "Гарант"" подало відзив на касаційну скаргу, в якому зазначило, що: відповідно до договору, страховик має право відмовити у виплаті при встановленні

грубої необережності, а суд касаційної інстанції не має права переоцінювати докази, а лише перевіряє правильність застосування норм права.

Визначте, чи є підстави для відкриття касаційного провадження за цією скаргою.

Які можливі рішення може ухвалити Верховний Суд у цій справі?

Чи має касаційний суд право досліджувати нові докази та встановлювати фактичні обставини справи?

Визначте наслідки рішення касаційного суду для сторін спору.

2. Жильцова в період з 16.06.2011 року по 23.01.2020 року перебувала у шлюбі з Чубатим. У подружжя народилося дві доньки: Марія 22.12.2013 р.н. та Олена 05.05.2016 р.н.

Після розірвання шлюбу Чубатий разом з дітьми переїхав жити до Свідерської, з якою 01.06.2020 року уклав шлюб.

Жильцова залишалась з сином від першого шлюбу в будинку, який було придбано нею до шлюбу та який належить їй на праві приватної власності.

Рішенням органів опіки та піклування 02.09.2021 року був затверджений графік участі матері у вихованні дітей.

У жовтні 2021 року Жильцова звернулась до суду з позовом до Чубатого про визначення місця проживання дітей з нею. Під час судового провадження було заслухано дітей і Марія висловила бажання залишитися проживати з батьком.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного суду, позовні вимоги Жильцової було задоволено визначено місце проживання дітей з матір'ю.

Чубатий ініціював касаційний перегляд судових рішень у справі.

Постановою Касаційного цивільного суду у складі ВС касаційну скаргу було залишено без розгляду. Рішення суду першої інстанції та постанову суду апеляційної інстанції залишено без змін.

Один з суддів Касаційного цивільного суду подав окрему думку щодо постанови суду касаційної інстанції, в якій навів аргументи на користь висновку про те, що у цій справі відсутні підстави для визначення місця проживання дітей, лише з одним із батьків. Натомість, враховуючи можливість забезпечення сторонами спільної фізичної опіки їх малолітніх дітей, наявність у обох батьків належних умов для проживання дітей в одному населеному пункті та їх гармонійного розвитку, навчання дітей у школі у м. Чернігові, прихильне ставлення дітей до обох батьків, погодження сторонами порядку проживання дітей і тривале проживання дітей з батьком, думку дитини, а також з огляду на необхідність дотримання балансу між інтересами дітей, правами батьків на виховання дітей і обов'язком батьків діяти в інтересах дітей, суддя вказав в окремій думці, що є доцільним встановлення спільної фізичної опіки з почерговим проживанням дітей, за визначеним судом графіком (тиждень з матір'ю, тиждень з батьком; або у відповідності до іншого графіку з урахуванням всієї сімейної ситуації).

Яке значення окремої думки в касаційному провадженні?

Які наслідки наявності окремої думки судді на постанову суду касаційної інстанції?

Чи може бути переглянуто постанову ВС у цій справі?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: касаційне провадження; суд касаційної інстанції; касаційна скарга; склад суду касаційної інстанції; повноваження суду касаційної інстанції.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Вивчення теми, яка стосується перегляду судових рішень у касаційному порядку слід розглядати у розрізі загальних правил перегляду цивільних справ, тобто порівнювати правові норми, які стосуються оскарження судових рішень, які не набрали законної сил.

Студент повинен уявити поняття, мету, завдання, значення касаційного провадження, окреслити характерні риси. Звернути увагу на те, що у касаційному порядку можуть бути переглянуті також рішення суду, певні види ухвал першої інстанції, постанови апеляційного суду,

певні види ухвал суду апеляційної інстанції. Проте рішення, ухвали суду першої інстанції можуть виступати об'єктом касаційного оскарження лише у разі їх перегляду в апеляційному порядку.

Необхідно звернути увагу на те, що суд касаційної інстанції перевіряє лише законність судових рішень, які набрали законної сили.

Необхідно засвоїти, який суд реалізує повноваження суду касаційної інстанції в Україні.

Необхідно приділити належну увагу процесуальним фільтрам ініціювання касаційного провадження. Слід розмежовувати підстави оскарження рішень суду та ухвал. Студент має опанувати, на які судові рішення не можливе подання касаційної скарги.

У ЦПК України не міститься визначення категорії «подібні правовідносини». Категорія «подібні правовідносини» може означати як такі правовідносини, що мають лише певні спільні риси з іншими, так і такі, що є тотожними з ними, тобто такими самими, як інші. При визначенні справ із подібними правовідносинами враховується предмет спору, підстави позову, зміст позовних вимог, встановлені судами фактичні обставини справи, однакове правове регулювання спірних правовідносин.

Аналізуючи процесуальні фільтри студент має звернути увагу на наступні положення. Позбавлення можливості спростувати обставини, встановлені оскарженим судовим рішенням, при розгляді іншої справи є окремою підставою для відкриття касаційного провадження у малозначних справах та у справах з ціною позову, що не перевищує двохсот п'ятдесяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Ця підстава застосовується у разі, коли обставини, встановлені у справі, що не підлягає касаційному оскарженню, мають преюдиційне значення для іншої справи. ЦПК України не містить визначення категорій «значний суспільний інтерес», «винятковість значення для учасника справи». У зв'язку із їх оціночним характером встановлення наявності чи відсутності відповідної підстави відноситься до дискреційних повноважень суду касаційної інстанції. Суспільний інтерес може полягати у важливості наслідків вирішення справи для значної кількості суб'єктів права, суспільних цінностей, що панують у державі, та спрямованих на забезпечення сталого розвитку держави, забезпечення у ній суспільного порядку, безпеки тощо. Критерію «винятковості значення» є індивідуальним у кожній справі.

Студент повинен розмежовувати поняття «касаційне провадження» та «право касаційного оскарження». Аналіз права касаційного оскарження необхідно здійснювати шляхом визначення його поняття та значення, суб'єктів здійснення вказаного права (учасники справи, особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки), об'єктів, щодо яких можливе його здійснення, процесуальної форми (касаційна скарга, заява про приєднання до неї), строків, порядку здійснення. Студент повинен виділити спільні та відмінні риси здійснення права апеляційного та касаційного оскарження.

При вивченні процесуальної форми здійснення права касаційного оскарження слід приділити увагу приєднанню до касаційної скарги, проаналізувати наявні в науковій літературі точки зору щодо ефективності існування вказаного інституту. Студент має засвоїти порядок, строк, суб'єктний склад здійснення права на приєднання до касаційної скарги. Особа, яка подала касаційну скаргу, вправі її змінити, доповнити, відкликати, відмовитись від неї.

Студент має засвоїти процесуальні дії, що вчиняються на стадії відкриття касаційного провадження у справі, приділити належну увагу аналізу підстав повернення касаційної скарги, відмови у відкритті касаційного провадження у справі, процедурі вирішення питання про зупинення виконання рішення (ухвали).

Розгляд справи судом касаційної інстанції здійснюється в матеріально-правових та процесуальних межах. Суд касаційної інстанції перевіряє судові рішення в межах доводів касаційної скарги та вимог, заявлених у суді першої інстанції. Проте суд наділений правом виходу за вказані межі у випадках встановлених законом.

Суд касаційної інстанції не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими.

Необхідно звернути увагу на процесуальну форму підготовки справи до касаційного розгляду та попереднього розгляду справи, склад суду, коло питань, що вирішуються судом на цих етапах. Потрібно засвоїти процедуру та підстави призначення справи до судового розгляду. При

розгляді справи судом касаційної інстанції відсутні судові дебати. Студент має проаналізувати процесуальні дії, вчинювані під час розгляду справи судом касаційної інстанції.

Студент повинен вивчити підстави та порядок передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду.

Потрібно засвоїти строки відкриття, підготовки справи до касаційного розгляду, попереднього та судового розгляду справи.

Вивчення питання про повноваження суду касаційної інстанції краще розпочинати із з'ясування змісту відповідних статей ЦПК України, після чого слід уважно опрацювати навчальну та рекомендовану додаткову літературу, порівняти їх із повноваженнями суду апеляційної інстанції. Слід розмежовувати повноваження суду за наслідками розгляду касаційної скарги та повноваження, що реалізуються під час касаційного провадження. Слід уважно розглянути кожне із вказаних повноважень суду касаційної інстанції і виявити, які правові наслідки тягнуть вони у випадку їх реалізації судом.

Дуже важливим є з'ясування характеру тих вказівок, які вправі давати суд касаційної інстанції при скасуванні судових рішень. Існує правило, згідно з яким ці вказівки є обов'язкові для суду, який знову розглядатиме справу. Але ці вказівки не повинні входити у суперечність із принципом незалежності суддів, котрі у своїй діяльності підпорядковуються тільки закону, не повинні утискати їхню свободу і внутрішнє переконання при оцінці доказів.

За результатами розгляду касаційної скарги суд приймає постанови. Рекомендується чітко знати умови, при яких можлива зміна чи ухвалення нового рішення суду. Студент повинен засвоїти структуру та зміст постанови суду касаційної інстанції, порядок набрання нею законної сили.

Тема 25. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами ***Семінарське заняття 17***

Питання для усного опитування та дискусії

1. Суть і значення перегляду за нововиявленими та виключними обставинами рішень, ухвал і постанов, що набрали законної сили.
2. Підстави для перегляду актів суду за нововиявленими обставинами.
3. Суб'єкти права на перегляд і об'єкти перегляду, строки ініціювання процесу. Процесуальний порядок розгляду заяв.
4. Повноваження суду щодо перегляду справи у зв'язку з нововиявленими обставинами.
5. Підстави для перегляду актів суду за виключними обставинами.
6. Суб'єкти права на перегляд і об'єкти перегляду, строки ініціювання процесу. Процесуальний порядок розгляду заяв.
7. Повноваження суду щодо перегляду справи у зв'язку з виключними обставинами.

Ситуаційні завдання

1. У січні 2022 року ТОВ «Агромаш» звернулося до суду першої інстанції з заявою, у якій просило переглянути рішення Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 27 січня 2020 року за нововиявленими обставинами, скасувати рішення суду першої інстанції та ухвалити нове рішення про задоволення позову. Заява обґрунтована тим, що відмовляючи в задоволенні позову, суд першої інстанції виходив з того, що рішення про державну реєстрацію за ТОВ «Агромаш» права оренди землі, яке виникло на підставі укладеного з договору оренди земельної ділянки від 05 липня 2014 року, було скасовано наказом Міністерства юстиції України від 15 березня 2018 року № 729/5. Разом з тим постановою від 07 грудня 2021 року в справі № 357/6114/20 Київський апеляційний суд визнав незаконним і скасував зазначений наказ Міністерства юстиції України.

Встановлені цим судовим рішенням обставини є нововиявленими, оскільки на час ухвалення рішення Білоцерківського міськрайонного суду Київської області в цій справі товариству не було і не могло бути відомо про підтвердження Київським апеляційним судом в іншій справі № 357/6114/20 факту незаконності наказу від 15 березня 2018 року № 729/5, який, з

огляду на його скасування, є таким, що не створив будь-яких правових наслідків з моменту прийняття.

Ухвалою Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 19 травня 2022 року, залишеною без змін постановою Київського апеляційного суду від 20 вересня 2022 року, у задоволенні заяви ТОВ «Агромаш» про перегляд рішення за нововиявленими обставинами відмовлено.

Відмовляючи в задоволенні заяви, суд першої інстанції, з яким погодився апеляційний суд, виходив з того, що постанова Київського апеляційного суду від 07 грудня 2021 року в справі № 357/6114/20, якою визнано незаконним та скасовано наказ Міністерства юстиції України № 729/5 від 15 березня 2018 року, не є нововиявленою обставиною в розумінні положень статті 423 ЦПК України, оскільки за своєю суттю є новим доказом.

Чи вірні висновки судів першої та апеляційної інстанції?

Чим нововиявлені обставини відрізняються від нових доказів?

нововиявленою обставиною є нове судового рішення як юридичний факт чи обставина, яку в ньому встановив суд?

Наведіть приклади справ із судової практики про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами

2. Громадянка Карпанасюк подала касаційну скаргу на рішення судів першої та апеляційної інстанції у справі за позовам ПАТ «Сведбанк» про стягнення заборгованості за кредитним договором. Відповідно до вимог пп. 7 п.1 ч. 2 ст. 4 Закону України «Про судовий збір» ставка судового збору за подання касаційної скарги на рішення суду в серпні 2020 року становила 200 % ставки, що підлягала сплаті при поданні позовної заяви, іншої заяви і скарги – тобто 20000 грн. З огляду на майновий стан Карпанасюк в касаційній скарзі просила суд звільнити її від сплати судового збору на підставі норми п.3 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про судовий збір», оскільки ставка судового збору ставка судового збору перевищувала 50% її сукупного річного доходу

Ухвалою ВС від 07.09.2021 року у звільненні Карпанасюк від сплати судового збору було відмовлено, а касаційну скаргу залишено без руху. З огляду на те, що Карпанасюк сплатила тільки 2000 судового збору, ухвалою ВС від 11.01.2022 року касаційну скаргу визнано неподаною і повернуто мені.

Рішенням Конституційного Суду № 2-р(П)/2025 від 20.01.2025 окремий припис підпункту 7 пункту 1 частини другої статті 4, а саме: „касаційної скарги на рішення суду“, визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним).

Чи є у Карпанасюк підстави для перегляду ухвали ВС за виключними обставинами?

Якщо так, то в межах якого строку може бути подано заяву про перегляду?

Наведіть приклади справ із судової практики про перегляд судового рішення у зв'язку з виключними обставинами.

Методичні вказівки

Для з'ясування суті перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами важливо визначити, що об'єднує його зі способами перевірки правильності судових рішень у апеляційному та касаційному порядку і ті суттєві відмінності, які дозволяють виділити його у якісно самостійний вид. Загальне — це мета — недопущення залишення в силі незаконного та необґрунтованого судового рішення.

Об'єктом перегляду можуть виступати рішення, ухвали, постанови якими закінчено розгляд справи, що набрали законної сили.

Для перегляду справи за нововиявленими обставинами характерне те, що судова помилка встановлена внаслідок виявлення обставин, які не тільки не були, але й не могли бути відомі суду і учасникам справи. Однак ці обставини, що важливо, існували та є істотними для справи. Нова обставина, що з'явилась або змінилась після розгляду справи не відноситься до нововиявленої. Студент повинен розмежовувати категорії «нововиявлені обставини» та «нові обставини».

Завідомо неправдиві показання свідка, завідомо неправильний висновок експерта, завідомо неправильний переклад, фальшивість документів або речових доказів виступають підставою

перегляду судового рішення у випадку, якщо вони встановлені вироком суду, що набрав законної сили та потягли за собою незаконність або необґрунтованість рішення.

Скасування судового рішення може бути визнане підставою для перегляду у зв'язку з нововиявленими обставинами у тому випадку, якщо суд обґрунтував судові рішення цим актом чи виходив з вказаного акту, не посилаючись безпосередньо на нього, і якщо вже прийнято новий акт, протилежний за змістом скасованому, або якщо скасування акту означає протилежне вирішення питання.

Студент повинен з'ясувати суб'єктний склад, строки, процесуальну форму здійснення права на перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами. Слід звернути увагу на те, що заява про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами з такої підстави як істотні для справи обставини не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи може бути подана не пізніше трьох років з дня набрання судовим рішенням законної сили. А з інших підстав – не пізніше 10 років.

Судове рішення суду першої інстанції переглядає у зв'язку з нововиявленими обставинами суд, який ухвалив рішення, постановив ухвалу або видав судовий наказ. Якщо судом апеляційної чи касаційної інстанції змінено судові рішення, ухвалені нові рішення, закрито провадження у справі або залишено заяву без розгляду, відповідні рішення та ухвали переглядаються судом, що їх постановив.

Потрібно засвоїти порядок розгляду заяви, наслідки її розгляду. Заява про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами розглядається у порядку спрощеного позовного провадження з повідомленням учасників справи. Розгляд заяви здійснюється судом за правилами, встановленими ЦПК України для провадження у суді тієї інстанції, яка здійснює перегляд. Студент повинен опанувати повноваження суду за результатами розгляду заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами. Розглянувши заяву, суд може задовольнити заяву та скасувати судові рішення, що переглядаються, і прийняти нове судове рішення, змінити його або відмовити і задоволені заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами відповідними наслідками. Суд вправі також скасувати судові рішення і закрити провадження або залишити заяву без розгляду. ВС наділений повноваженням скасувати судові рішення і передати справу на новий розгляд. Студент повинен засвоїти, який вид судового акту має постановити суд.

Значну увагу слід приділити підставам для перегляду актів суду за виключними обставинами.

Встановлена Конституційним Судом України неконституційність закону, іншого правового акту чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи є підставою перегляду у зв'язку з виключними обставинами, проте застосовується лише у разі, якщо рішення не виконане.

Студент повинен засвоїти що міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україна, яка може визнати судові рішення таким, що порушує міжнародні зобов'язання України, та виступає підставою для перегляду, є Європейський суд з прав людини.

Вина судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалене незаконне або необґрунтоване рішення, виступає підставою перегляду судового рішення у випадку, якщо вона встановлена вироком суду, що набрав законної сили.

Студент повинен з'ясувати суб'єктний склад, строки, процесуальну форму здійснення права на перегляд у зв'язку із виключними обставинами. Слід звернути увагу на те, що заява про перегляд судового рішення за виключними обставинами може бути подана не пізніше 10 років з дня набрання судовим рішенням законної сили.

Судове рішення суду першої інстанції переглядає суд, який ухвалив рішення, постановив ухвалу або видав судовий наказ, якщо заява подана з підстав визначених п.1, 3 ч.3 ст. 423 ЦПК України. Заява з підстав, визначених п.2 ч.3 ст. 423 ЦПК України підлягає розгляду Великою Палатою ВС. Якщо судом апеляційної чи касаційної інстанції змінено судові рішення, скасовано судові рішення та ухвалені нові рішення, закрито провадження у справі або залишено заяву без розгляду, відповідні рішення та ухвали переглядаються судом, що їх постановив.

Потрібно засвоїти порядок розгляду заяви, наслідки її розгляду. Розгляд заяви здійснюється судом за правилами, встановленими ЦПК України для провадження у суді тієї інстанції, яка здійснює перегляд.

Студент повинен опанувати повноваження суду за результатами розгляду заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з виключними обставинами. Розглянувши заяву, суд може задовольнити заяву та скасувати судове рішення, що переглядається, і прийняти нове судове рішення, змінити його або відмовити і задоволені заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами відповідними наслідками. Суд вправі також скасувати судове рішення і закрити провадження або залишити заяву без розгляду. ВС наділений повноваженням скасувати судові рішення і передати справу на новий розгляд. Студент повинен засвоїти, який вид судового акту має постановити суд. Велика Палата ВС за результатами розгляду заяви приймає постанову.

Тема 26. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень
Семінарське заняття 18

Питання для усного опитування та дискусії

1. Звернення судових рішень до виконання.
2. Виконавчі документи їх зміст, видача, строк пред'явлення до виконання.
3. Негайне виконання судових рішень.
4. Повноваження суду, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб): відстрочка або розстрочка виконання; зміна чи встановлення способу і порядку виконання рішення; оголошення розшуку боржника або дитини, привід боржника; поворот виконання; інші повноваження суду, пов'язані із виконанням судових рішень.
5. Судовий контроль за виконанням судових рішень

Ситуаційні завдання

1. Суд ухвалив рішення про стягнення з громадянина Смирнова на користь ТОВ "ФінКредит" боргу в розмірі 200 000 грн.

Виконавче провадження було відкрито, проте боржник подав заяву до суду про відстрочку виконання рішення на шість місяців. У заяві він зазначив, що: через тяжку хворобу перебуває на лікуванні та тимчасово не має доходу; єдиним його джерелом доходу є пенсія по інвалідності; він не ухиляється від виконання рішення, але потребує часу для вирішення фінансових проблем.

ТОВ "ФінКредит" заперечує проти відстрочки, аргументуючи, що боржник навмисно затягує виконання рішення.

Чи може суд задовольнити заяву про відстрочку виконання?

Які обставини суд має врахувати при прийнятті рішення?

Яке рішення може ухвалити суд?

2. Суд ухвалив рішення про визначення місця проживання дитини з матір'ю – громадянкою Сидоренко.

Батько дитини, відмовляється передати дитину матері та виїхав у невідомому напрямку.

Мати подала заяву до суду про оголошення розшуку дитини та примусове виконання рішення.

Які підстави для оголошення розшуку дитини?

Яке рішення може ухвалити суд?

Які органи будуть залучені до розшуку?

3. Громадянин Євтушко Роман є опікуном свого малолітнього брата Єгора. Роман ініціював провадження у справі про стягнення аліментів на користь підопічного брата з батьків, яких позбавлено батьківських прав. У зверненні до суду Роман просив стягнути з батьків аліменти в розмірі $\frac{1}{4}$ усіх видів їх заробітку (доходу).

Чи може бути пред'явлено вимогу про стягнення аліментів до особи, яку позбавлено батьківських прав?

Скільки виконавчих документів буде видано Євтушко, якщо суд задовольнить його позовні вимоги?

Чи може судове рішення у цій справі звернути до негайного виконання?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: звернення судових рішень до виконання, негайне виконання, виконавчі документи (виконавчий лист, судовий наказ, ухвала суду), розшук боржника, тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України, поворот виконання, судовий контроль за виконанням судових рішень.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Виконання судового рішення здійснюється на підставі виконавчого листа, виданого судом, який розглядав справу як суд першої інстанції.

Виконавчий лист, судовий наказ, а також ухвала суду є виконавчими документами. Виконавчий лист, судовий наказ, ухвала мають відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим Законом України «Про виконавче провадження».

Якщо судові рішення прийнято на користь декількох позивачів або проти декількох відповідачів, або якщо виконання повинно бути проведено в різних місцях чи рішенням передбачено вчинення кількох дій, видаються декілька виконавчих листів, у яких зазначаються один боржник та один стягувач, а також визначається, в якій частині необхідно виконати судові рішення, або зазначається, що обов'язок чи право стягнення є солідарним.

Студент повинен знати коли суд допускає негайне виконання судових рішень, що під час виконавчого провадження можна забезпечувати позов і порядок такого забезпечення, як можна виправити помилки у виконавчому документі, чи можна поновити пропущений строк для пред'явлення виконавчого документа, яким чином здійснюється заміна сторони виконавчого провадження, що таке поворот виконання і яким чином вирішується питання про поворот виконання рішення і які є особливості повороту виконання в окремих категоріях справ.

Студент має розуміти хто здійснює контроль за виконанням судових рішень, до якого суду звертатись з процесуальними питаннями, пов'язаними з виконанням судових рішень, з оскарженням дій чи бездіяльності державного або приватного виконавця.

Тема 27. Процесуальні питання, пов'язані із третейським судочинством ***Семінарське заняття не проводиться***

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: третейський суд, арбітраж, Міжнародний комерційний арбітраж (МКА), третейський суддя, арбітр, третейський розгляд, третейська угода, регламент постійно діючого третейського суду, сторони третейського розгляду, постійно діючий третейський суд, третейський суд ad-hoc (ад-хок), рішення третейського суду, виконання рішення третейського суду.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Студентам варто детально ознайомитися з основними нормативно-правовими актами, які регулюють третейське судочинство в Україні, зокрема:

- Закон України «Про третейські суди» від 11 травня 2004 р., який визначає порядок утворення та діяльності третейських судів в Україні та встановлює вимоги щодо третейського розгляду з метою захисту майнових і немайнових прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб.

- «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24 лютого 1994 р., № 4002-XII, що визначає правила міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України, правила збирання, подання, дослідження та оцінки доказів та прийняття рішень МКА та звернення їх до виконання..

- Цивільний процесуальний кодекс України – містить положення про оскарження третейських рішень і порядок звернення їх до виконання.

- Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ схвалений ООН в 1976 році, та інші міжнародні акти, прийняті з метою сприяння розвитку та захисту прав під час здійснення міжнародної торгівлі.

Студенти мають розуміти, що третейський суд (арбітраж) - є недержавним незалежним органом, що утворюється за угодою або відповідним рішенням заінтересованих фізичних та/або юридичних осіб у порядку. Диференціюють різні види арбітражу. Так, залежно від юрисдикції виділяють внутрішній арбітраж (третейські суди) та зовнішній арбітраж (МКА). Залежно від предмету розгляду виділяють: третейські суди загальної спеціалізації та спеціальні арбітражі

(морські, спортивні, торовий тощо). За способом створення арбітражі поділяються на інституціональні (постійнодіючі) та ad-hoc (для окремого випадку).

В Україні можуть утворюватися та діяти постійно діючі третейські суди та третейські суди для вирішення конкретного спору (суди ad hoc).

Постійно діючі третейські суди та третейські суди для вирішення конкретного спору утворюються без статусу юридичної особи.

Постійно діючий третейський суд очолює голова третейського суду, порядок обрання якого визначається Положенням про постійно діючий третейський суд.

Третейська угода - це договір, яким сторони домовляються передати певний спір на розгляд третейського суду.

Вона може бути: окремою угодою, або частиною основного договору у вигляді третейського застереження.

Третейська угода укладається у письмовій формі. Третейська угода вважається укладеною, якщо вона підписана сторонами або міститься у проспекті цінних паперів (рішенні про емісію цінних паперів), що передбачає призначення адміністратора за випуском облігацій, чи укладена шляхом обміну листами, повідомленнями по телетайпу, телеграфу або з використанням засобів електронного чи іншого зв'язку, що забезпечує фіксацію такої угоди, або шляхом направлення відзиву на позов, в якому одна із сторін підтверджує наявність угоди, а інша сторона проти цього не заперечує.

Третейська угода має містити відомості про найменування сторін та їх місцезнаходження, предмет спору, місце і дату укладання угоди.

Посилання у договорі, контракті на документ, який містить умову про третейський розгляд спору, є третейською угодою за умови, що договір укладений у письмовій формі і це посилання є таким, що робить третейську угоду частиною договору.

Компетенція третейського суду визначається законодавством і угодою сторін. Вона поширюється на приватноправові спори, що виникають із цивільних та господарських правовідносин.

Не можуть розглядатися третейськими судами справи:

- 1) у спорах про визнання недійсними нормативно-правових актів;
- 2) у спорах, що виникають при укладенні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб;
- 3) пов'язаних з державною таємницею;
- 4) у спорах, що виникають із сімейних правовідносин, крім справ у спорах, що виникають із шлюбних контрактів (договорів);
- 5) про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом;
- 6) однією із сторін в яких є орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ним владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень, державна установа чи організація, казенне підприємство;
- 7) у спорах щодо нерухомого майна, включаючи земельні ділянки;
- 8) про встановлення фактів, що мають юридичне значення;
- 9) у спорах, що виникають з трудових відносин;
- 10) що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, пов'язаних із створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності цих товариств;
- 11) які відповідно до закону підлягають вирішенню виключно судами загальної юрисдикції або Конституційним Судом України;
- 12) коли хоча б одна із сторін спору є нерезидентом України;
- 13) за результатами розгляду яких виконання рішення третейського суду потребуватиме вчинення відповідних дій органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими чи службовими особами та іншими суб'єктами під час здійснення ними владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень;

14) у спорах щодо захисту прав споживачів, у тому числі споживачів послуг банку (кредитної спілки).

Студентам варто звернути увагу на формування складу третейського суду, який визначається угодою сторін або регламентом суду на процедуру третейського розгляду, винесення третейського рішення, його виконання та порядок його оскарження.

Третейське судочинство є ефективним способом вирішення приватноправових спорів, що дозволяє сторонам уникнути довготривалого судового процесу. Водночас, його застосування вимагає ретельного дотримання процедур, передбачених законодавством.

Глибоке засвоєння теми передбачає не лише вивчення теоретичних положень, але й практичний аналіз угод, рішень та судової практики.

Спори з іноземним елементом розглядаються МКА. Правила здійснення розгляду та вирішення справ зовнішнім арбітражем визначаються не тільки нормами національного законодавства, в т.ч. ЦПК України, але й міжнародними актами.

Студентам, слід пам'ятати, що «міжнародний комерційний арбітраж» та «міжнародний (публічний) арбітраж» - не тотожні процедури. Міжнародний (публічний) арбітраж розглядає спори, які є результатом міждержавних відносин і на його рішення не поширюються положення ЦПК.

Чинний ЦПК регламентує кілька напрямків процесуальних питань пов'язаних із арбітражем: оскарження рішень третейських судів, оспорування рішень міжнародних комерційних арбітражів, оскарження постанов міжнародного комерційного арбітражу щодо наявності у нього компетенції, винесених в порядку розгляду питань попереднього характеру (Розділ VIII ЦПК), визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу (глава 3 Розділу IX ЦПК); надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів (глава 4 Розділу IX ЦПК).

При опрацюванні вказаної теми студентам слід не тільки з'ясувати різницю між компетенцією внутрішнього арбітражу і МКА, але й оновити свої знання щодо видів рішень суду: як вони оскаржуються, які з них потребують тільки визнання, а які ще й примусового виконання. Адже, хоча арбітражі не є судовими органами, арбітражні рішення оскаржуються, визнаються та/або звертаються до виконання за тим же алгоритмом, що й рішення суду але з певними особливостями, які конкретизовано в Розділах VIII, IX ЦПК.

Тема 28. Відновлення втраченого судового провадження Семінарське заняття не проводиться

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є:

втрачене судове провадження, відновлення втраченого судового провадження, заява про відновлення втраченого судового провадження.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Втрата судового провадження у цивільній справі може статися через різні обставини, такі як стихійні лиха, технічні збої або людський фактор. Відновлення такого провадження є важливим для забезпечення правової визначеності та захисту прав учасників процесу. Розділ X Цивільного процесуального кодексу України (ЦПК) регулює порядок відновлення втраченого судового провадження.

Слід звернути увагу, що такі риси як безспірність вимоги, наявність у справі заявника тощо роблять цю процесуальну процедуру схожою на непозовні провадження. Утім, мова йде про унікальний вид судочинства. Адже при відновленні втраченого судового провадження завданням суду є не вирішення справи по суті, а відтворення інформації, що вже була об'єктом судового дослідження і висновків, що їх зробив суд раніше.

Студенти мають звернути увагу на порядок відновлення втраченого судового провадження.

Згідно зі статтею 489 ЦПК, втрачене судове провадження може бути відновлене за заявою учасника справи або за ініціативою суду.

Відповідно до статті 490 ЦПК, заява про відновлення втраченого судового провадження подається до суду, який розглядав справу як суд першої інстанції.

Стаття 491 ЦПК встановлює вимоги до форми та змісту заяви про відновлення втраченого судового провадження.

Згідно зі статтею 493 ЦПК, при розгляді заяви суд бере до уваги:

- Частину справи, яка збереглася (окремі томи, матеріали з архіву суду).
- Документи, надіслані або видані судом учасникам процесу, та їх копії.
- Матеріали виконавчого провадження, якщо воно здійснювалося за результатами розгляду справи.

• Будь-які інші документи і матеріали, подані учасниками процесу, за умови, що вони є достатніми для відновлення справи.

• Відомості з Єдиного державного реєстру судових рішень та дані з Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.

Суд може допитати як свідків осіб, які були присутні під час вчинення процесуальних дій, учасників справи, а також осіб, які входили до складу суду, що розглядав справу.

Розгляд заяви здійснюється за правилами спрощеного позовного провадження з повідомленням учасників справи протягом тридцяти днів з дня надходження заяви до суду.

На підставі зібраних і перевічених матеріалів суд постановляє ухвалу про відновлення втраченого судового провадження повністю або в частині. В ухвалі зазначається, на підставі яких конкретно даних суд вважає встановленим зміст відновленого судового рішення.

У разі недостатності зібраних матеріалів для точного відновлення суд відмовляє у відновленні втраченого провадження і роз'яснює учасникам справи право на повторне звернення з такою самою заявою за наявності необхідних документів.

Слід пам'ятати, що хоча, за загальним правилом, у справах про відновлення втраченого провадження заявник звільняється від оплати судових витрат, але у випадку подання до суду завідомо неправдивої заяви, всі витрати, пов'язані з розглядом такої справи можуть бути покладені на заявника.

Тема 29. Цивільне судочинство з іноземним елементом ***Семінарське заняття не проводиться***

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є:

іноземний елемент, іноземна особа, особа без громадянства, процесуальна правоздатність іноземців, підсудність справ з іноземним елементом, колізійні норми, міжнародний договір, визнання та виконання рішень іноземних судів, принцип взаємності, зустрічне забезпечення (cautio iudicatum solvi), lex fori, lex loci contractus, lex loci solutionis, імунітет іноземної держави та інші.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Цивільне судочинство з іноземним елементом охоплює розгляд справ, у яких беруть участь іноземні громадяни, особи без громадянства, іноземні юридичні особи або держави.

Необхідним є також проведення аналізу положень ЦПК України та Закону України «Про міжнародне приватне право» у контексті провадження у цивільних справах за участю іноземних фізичних чи юридичних осіб, іноземних держав, міжнародних установ, міжнародні договори і т.п.

Зокрема розділ X Цивільного процесуального кодексу України (ЦПК) регулює порядок провадження у таких справах. Розуміння цих положень є важливим для забезпечення належного захисту прав та інтересів учасників процесу з іноземним елементом.

Основним нормативним актом, що регулює провадження у справах за участю іноземних осіб, є Цивільний процесуальний кодекс України, зокрема Розділ X «Провадження у справах за участю іноземних осіб» (статті 410–419).

Згідно зі статтею 410 ЦПК, іноземці, особи без громадянства, іноземні юридичні особи та іноземні держави мають такі ж процесуальні права та обов'язки, як і громадяни та юридичні особи

України. Це забезпечує рівність учасників процесу незалежно від їхнього громадянства або місця реєстрації.

Відповідно до статті 411 ЦПК, процесуальна правоздатність та дієздатність іноземців визначається за законодавством держави, громадянином якої є особа. Однак, якщо іноземець не має процесуальної дієздатності за іноземним законодавством, але має її за українським законодавством, він визнається процесуально дієздатним в Україні.

Стаття 412 ЦПК встановлює, що справи за участю іноземних осіб підсудні судам України, якщо:

- відповідач має місце проживання або знаходиться на території України;
- предмет спору знаходиться на території України;
- справа стосується зобов'язань, що виникли або повинні були бути виконані на території України;
- сторони погодилися на підсудність справи судам України.

Згідно зі статтею 413 ЦПК, виклики та повідомлення іноземних осіб здійснюються відповідно до міжнародних договорів України або через дипломатичні канали. Якщо такі способи неможливі, застосовуються інші передбачені законом способи.

Стаття 414 ЦПК передбачає, що суд може вимагати від іноземного позивача забезпечення можливих витрат відповідача (зустрічне забезпечення), якщо інше не передбачено міжнародними договорами України.

Відповідно до статті 415 ЦПК, рішення іноземних судів визнаються та виконуються в Україні, якщо це передбачено міжнародними договорами або на основі принципу взаємності.

Стаття 416 ЦПК встановлює, що суди України надають правову допомогу іноземним судам відповідно до міжнародних договорів або на основі взаємності.

Згідно зі статтею 417 ЦПК, суди України можуть витребувати докази з-за кордону через Міністерство юстиції України або дипломатичні представництва.

Стаття 418 ЦПК передбачає, що документи, які повинні бути вручені особам за кордоном, надсилаються через Міністерство юстиції України або дипломатичні представництва.

Відповідно до статті 419 ЦПК, витрати, пов'язані з наданням правової допомоги за кордоном, несуть сторони, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України.

При вивченні цієї теми особливу увагу студентам варто звернути на наступні принципи: *lex fori*-принцип, за яким суд застосовує процесуальне право тієї держави, де відбувається судовий розгляд, *lex loci contractus* - колізійна норма, за якою до договору застосовується право країни, де він був укладений, *lex loci solutions* - правило, за яким до виконання зобов'язань застосовується право країни, де воно має бути виконане.

Значення цих принципів важко переоцінити. Наприклад вирішенні питань про підсудність цивільних справ з іноземним елементом в Україні діє *lex fori* («закон суду»), тобто вона визначається законами України, однак при цьому слід враховувати колізійні норми. Угоди сторін, якими визначається підсудність, йменуються пророгаційними. Слід засвоїти перелік процесуальних дій, пов'язаних із підготовкою справи до судового розгляду. Студент повинен приділити належну увагу вивченню питання судових доручень. При цьому необхідно звернути увагу на процедуру його врегулювання, процесуальний порядок виконання судових доручень, винятки, за яких суди України не здійснюють їх виконання. Потрібно опрацювати процедуру вручення за кордоном судових документів у цивільних справах. Розгляд справ з іноземним елементом здійснюється за «законом суду». При вирішенні цивільної справи, як правило, застосовуються норми національного права, проте чинне законодавство допускає застосування норм права іноземних держав. При цьому суд повинен з'ясувати зміст норми та впевнитись у тому, що вона є чинною.

Законодавство України встановлює національний правовий режим в галузі захисту прав, свобод чи інтересів іноземних осіб, незалежно від їх проживання на території України. Проте законом України можуть бути встановлені відповідні обмеження щодо фізичних та юридичних осіб тих держав, в яких допускаються спеціальні обмеження цивільних процесуальних прав фізичних, юридичних осіб України. Студент повинен звернути увагу яким чином визначається цивільна процесуальна правоздатність, дієздатність іноземних фізичних та юридичних осіб. Необхідно з'ясувати сутність та значення судового імунітету, звернути увагу на умови, за яких

можливе пред'явлення позову до іноземної держави. Студент повинен з'ясувати поняття «міжнародна правова допомога».

Щодо правової допомоги у вирішенні цивільних справ доцільніше визначитися із відповідними міжнародними договорами та угодами, стороною чи учасницею яких є Україна, а також ознайомитися із деякими з них для формування загально-інформативного уявлення про їхній зміст та юридичну техніку. Необхідно визначитися із випадками застосування судами України іноземного закону, в тому числі процесуального, а так само застосування іноземними судами українського законодавства.

1.4. Самостійна робота студентів

Оволодіння уміннями та навичками самостійної діяльності є найважливішою умовою здобуття вищої освіти. Реалізація цієї мети обумовлює надзвичайну важливість самостійної роботи в навчальному процесі.

Самостійна робота студента – це основний засіб оволодіння навчальним матеріалом таким здобувачем у вільний від обов'язкових аудиторних занять час. Дана форма організації навчальної роботи має цілню сприяти розвитку творчих здібностей аспірантів як особливого виду здобувачів вищої освіти: формуванню особистості фахівця, здатного до самостійного аналізу та творчого пошуку, спроможного нестандартно вирішувати завдання; усвідомлюючого перспективи професійного і особистісного саморозвитку, такого що вміє оцінювати і регулювати власну діяльність та самоосвіту впродовж всього свого життя.

В рамках навчальної дисципліни «Цивільне процесуальне право» передбачається два типи самостійної роботи студентів: основна (визначена в п. 1.4.2., виконується впродовж вивчення навчальної дисципліни), а також додаткова (здійснюється за узгодженням з викладачем у формі індивідуальних завдань, що визначаються для студентів з урахуванням їх особистих інтересів і здібностей).

Самостійна робота здійснюється опосередковано, без безпосередньої участі керівника, але під його контролем. Залежно від типу самостійної роботи керівник може визначати час її здійснення в процесі навчальних занять, узгоджувати її з іншими видами навчальної діяльності, пропонувати конкретні завдання, проводити інструктаж щодо їх виконання, з'ясовувати повноту, глибину та обсяг обов'язково виконаного завдання, здійснювати допоміжні заходи (консультації, спостереження, співбесіди та ін.) з опосередкованого управління діяльністю студентів і діагностики якості самостійної роботи.

1.4.1. Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання 1 на самостійну роботу являє собою сукупність процесуальних документів (актів судів усіх інстанції по окремо взятій справі (номер справи та реквізити фінальної судової постанови в Єдиному державному реєстрі судових рішень – далі ЄДРСР) викладач доводить до кожного здобувача індивідуально на першому семінарському занятті.

Завдання 2 на самостійну роботу являє собою анотовану бібліографію¹

Вибір типу завдань на самостійну роботу в конкретному семестрі визначається викладачем. Самостійна робота здається у строки визначені викладачем в письмовій формі викладачу особисто (в електронній формі надсилається на пошту викладача або завантажується у Google class вказані в силабусі).

Структура самостійної роботи:

Завдання 1.

1. Номер справи та посилання на фінальний судовий акт в ЄДРСР

¹ Зігнари А. Що таке анотована бібліографія? Вичерпний посібник. URL:

<https://mindthegraph.com/blog/uk/%D1%89%D0%BE-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%B5-%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F>.

2. Загальний опис обставин справи (до 1 стор.)

3. Питання до кейсу за темами:

Тема 15. Відкриття провадження

Які передумови відкриття провадження у цій справі?

Тема 16. Підготовка справи до судового розгляду

Чи потрібно в цій справі проведення підготовчого засідання?

Тема 17. Сприяння примиренню сторін в цивільному процесі

Який спосіб мирного врегулювання спору є найбільш ефективним в даній категорії справ?

Тема 18. Розгляд справи по суті

В порядку якого провадження розглядається справа (загального позовного чи спрощеного)? Чому?

Тема 19. Судові рішення

Визначте дату, коли кінцеве судове рішення суду першої інстанції набуло законної сили?

Тема 20. Заочний розгляд справи

Чи мають залучатися до участі у цій справі треті особи, якщо так, то хто саме

Тема 21. Наказне провадження

Чи може відповідна вимога бути предметом наказного провадження? Якщо так, то за яких умов?

Тема 22. Окреме провадження

В чому полягає спір про право у цій справі?

Тема 23. Апеляційне провадження

Який розмір судового збору за ініціювання апеляційного провадження у цій справі?

Тема 24. Касаційне провадження

Які правові позиції ВС є актуальними для цієї справи? (відповідь надати з вказівкою дати постанови ВС, номеру справи та гіперпосиланням на ЄДРСР)

Тема 25. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами

Які обставини можуть бути нововиявленими/виключними у цій справі?

Тема 26. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень

Чи підлягає рішення у цій справі примусовому виконанню

Тема 27. Процесуальні питання, пов'язані із третейським судочинством

Чи може предмет позову у цій справі бути предметом арбітражу?

Тема 28. Відновлення втраченого судового провадження

Який алгоритм дій у випадку. Якщо матеріали цієї справи опинилися на окупованих територіях?

Тема 29. Цивільне судочинство з іноземним елементом

Що зміниться у справі, якщо виявиться що відповідач(и) перебуває за кордоном (країну визначає викладач)?

4. Складіть проект процесуального документа (апеляційної скарги) по справі

Завдання 2.

Підготувати **анотовану бібліографію**[1] по темам навчальної дисципліни (1-2 позиції по кожній темі). Джерела повинні бути опрацьовані за останні 5 років.

1.4.2. Вимоги до виконання та оформлення студентами самостійної роботи

При виконанні завдань самостійної роботи здобувачі повинні використовувати науково-монографічну літературу, міжнародні, законодавчі та підзаконні акти, інструктивно-методичні матеріали, правозастосовчу практику (в т.ч практику МКА, ЄСПЛ та інших національних та міжнародних судових органів та несудових установ і організацій, компетентних вирішувати приватно-правові спори) статистичні дані, аналітичну інформацію тощо.

Виконання завдання 1. передбачає підготовку письмових відповідей на питання, що охоплюють усі теми загальної частини цивільного процесуального права та підготовку проекту первинного процесуального документа по матеріалам справи (позовної заяви).

Виконання завдання 2 передбачає опрацювання здобувачами теоретичних та емпіричних досліджень, які містяться у наукометричних базах SCOPUS і Web of Science та/о оприлюдненні у виданнях категорії А. **Анотована бібліографія** повинна налічувати не менше **20 позицій** з описом

обсягом 1-3 абзаци до кожної позиції з **гіперпосиланням** на джерело оприлюднення.

Оформляється самостійна робота у письмовій або електронній формі (за вимогою викладача).

Самостійна робота у письмовому вигляді оформляється на аркушах А-4, які скріплюються скорозшивачем або прошиваються. Робота починається з титульного аркуша (зразок 1). Нумерація аркушів роботи починається з титульного аркуша. Номер на титульному аркуші не проставляється.

Текст самостійної роботи повинен бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, ліве – 3,0 см, праве – 1,0 см..

Оцінювання самостійної роботи здійснюється наступним чином:

1. Правильна відповідь на питання по темам 15-23, 25-28 – дозволяє студенту отримати до 0,5 балів.

Правильна відповідь на питання по темам 24, 29 – дозволяє студенту отримати до 2 балів.

За правильні відповіді за усі питання в сукупності студент може отримати до 10 балів.

2. За належним чином підготовлений проєкт позовної заяви здобувач може отримати також до 10-х балів, що включають:

а) Правильно оформлено документ з усіма реквізитами – 2,0 бал;

б) Зміст документа характеризується логічністю, обґрунтованістю – до 3,0 балів;

в) Зміст документа характеризується правильними посиланнями на нормативні джерела – до 2,0 балів

г) Правильні додатки до документа - до 3 балів;

3. За правильне оформлення кожної позиції анотованої бібліографії здобувач може отримати 1 бал. За правильно виконану анотовану бібліографію в сукупності студент може отримати до 20 балів.

1.5. Індивідуальні завдання

Здобувач за обов'язковим погодженням з викладачем може виконати одне індивідуальне завдання.

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів, есе, доповідей, слайдів-презентацій, таблиць, схем.

Максимальна кількість балів за виконання індивідуального завдання не може перевищувати 5 балів. Критерії оцінювання індивідуальних завдань визначаються в силабусі.

1.5.1. Основні вимоги до написання індивідуальних завдань

При виконанні індивідуальних завдань студенти повинні використовувати законодавчі та підзаконні акти, інструктивно-методичні матеріали, науково-монографічну літературу, судову практику, статистичні дані, аналітичну інформацію судових органів.

При виконанні індивідуального завдання у формі **реферату**, останній повинен містити наступні структурні елементи: титульна сторінка встановленого зразка (зразок 1.), вступ, параграфи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Нумерація аркушів роботи починається з титульного аркуша. Номер на титульному аркуші не проставляється.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки.

Список джерел повинен складатися в кількості не менше 10 і повинен бути оформлений відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40).

Роботи повинні виконуватись комп'ютерним способом з одностороннім розміщенням тексту на папері формату А4 (210 мм х 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних полів: лівого — 30 мм, верхнього та нижнього — 20 мм, правого — не менше 15 мм.

Обсяг роботи має забезпечувати належне висвітлення завдання і повинно бути виконано шрифтом Times New Roman кеглем 14 з 1,5 міжрядковим інтервалом.

При виконанні індивідуального завдання у формі **доповіді**, остання повинна відповідати таким же вимогам щодо оформлення, що і реферат з наступними особливостями: обсяг правового доповіді повинен відповідати вимогам конкретного заходу, на якому планується оприлюднення результатів індивідуальної наукової роботи, кількість використаних джерел визначається самим здобувачем.

Рекомендована структура доповіді: вступна частина, в якій зазначається актуальність теми та ключова проблема, яку досліджував здобувач. Основна частина, в якій зазначаються ключові результати дослідження здобувача. Висновок – частина в якій формулюються авторські висновки та пропозиції здобувача щодо вирішення відповідної проблеми.

При виконанні індивідуального завдання у формі **презентації** остання повинна містити від 10 до 20 слайдів по одній темі дисципліни.

При виконанні індивідуального завдання у формі **таблиці**, остання розміщується симетрично на сторінці таким чином, щоб зручно було її розглядати без повороту, або з поворотом на кут 90 за годинниковою стрілкою.

Таблиця повинна складатися із номера таблиці, найменування таблиці і самої таблиці. Номер таблиці і її найменування повинно вказуватись над таблицею, починаючи від лівого її кута за формою: "Таблиця 1. Назва таблиці". Крапку в кінці не ставлять.

Таблиця повинна бути розподілена на графи (колонки) і рядки. Ліву першу колонку та перший верхній ряд таблиці слід використовувати для назви критеріїв аналізу представленого в таблиці матеріалу. Якщо таблицю розділяють на частини і переносять на інші сторінки або розміщують одну частину під одною чи поряд. Допускається нумерація граф на початку таблиці і при перенесенні частин таблиці на наступних сторінках. У всіх випадках назва таблиці розміщуються тільки над першою її частиною.

Креативність вітається.

1.6. Курсові роботи

Курсова робота - це самостійна навчально-наукова робота з елементами дослідження, яка виконується здобувачами з метою закріплення та поглиблення знань, здобутих під час вивчення навчальної дисципліни та формування навичок їх застосування для вирішення конкретного фахового завдання, а також публічного захисту отриманих результатів.

Виконання курсових робіт є самостійним освітнім компонентом, тому заміна такої форми іншими видами роботи (науковими роботами, рефератами, іншими творчими роботами) не допускається.

При виконанні курсової роботи остання повинна містити наступні структурні елементи: титульна сторінка встановленого зразка (зразок 2), вступ, параграфи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності). Розділи змісту роботи формулюються самостійно студентом як найважливіші напрями розкриття її теми.

Нумерація аркушів проставляється у верхньому правому куті аркуша арабськими цифрами без додавання до номера аркуша будь-яких інших знаків. На першому аркуші роботи номер не проставляється.

Текст кожної структурної частини роботи (крім підрозділів) починається з нового аркуша. Слова «Вступ», «Розділ», «Висновки», «Список використаних джерел», «Додатки» і назви розділів, друкуються центровано до тексту великими літерами жирним шрифтом. Назви підрозділів починаються з великої літери, друкуються центровано до тексту рядковими літерами жирним шрифтом. Крапка після назв структурних частин роботи не ставиться.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні роботи. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки.

Курсова робота повинна відповідати вимогам академічної доброчесності, в т.ч. але не виключно, обсяг унікальності роботи повинен становити понад 50%. На кожне використане в роботі джерело, повинно бути посилання в списку джерел.

У випадку, якщо обсяг оригінальності тексту менше 29% курсова робота не допускається до захисту.

Список використаних джерел повинен мати не менше 15 літературних джерел та не менше 5 прикладів правозастосовчої практики (судової практики та практики ЄСПЛ). На кожне з наявних у списку джерел має бути в роботі хоча б одне посилання.

Запозичення з одного джерела не повинно бути більше 10%.

Список джерел повинен бути оформлений відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40).

Роботи повинні виконуватись комп'ютерним способом з одностороннім розміщенням тексту на папері формату А4 (210 мм х 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних полів: лівого — 30 мм, верхнього та нижнього — 20 мм, правого — не менше 15 мм.

Обсяг роботи має забезпечувати належне висвітлення завдання і повинно бути виконано шрифтом Times New Roman кеглем 14 з 1,5 міжрядковим інтервалом.

Детально вимоги до написання курсових робіт конкретизовано в [«Навчально-методичних матеріалів до виконання курсових робіт з навчальних дисциплін кафедри цивільного права та процесу для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право»](#).

1.6.1. Тематика курсових робіт

1. Гласність судового процесу та його фіксування технічними засобами.
2. Принцип змагальності у цивільному судочинстві.
3. Порухення принципу змагальності в цивільному процесі: шляхи усунення.
4. Принцип диспозитивності в цивільному процесі: сучасні виклики та перспективи розвитку.
5. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних відносин
6. Відповідач як суб'єкт цивільних процесуальних відносин
7. Позивач як суб'єкт цивільних процесуальних відносин
8. Цивільний процесуальний статус малолітніх та неповнолітніх осіб.
9. Прокурор як суб'єкт цивільних процесуальних відносин
10. Адвокат як суб'єкт цивільних процесуальних відносин
11. Свідок як суб'єкт цивільних процесуальних відносин
12. Судовий експерт як суб'єкт цивільних процесуальних відносин
13. Поняття та види цивільної юрисдикції суду.
14. Підвідомчість цивільних справ: співвідношення компетенції судів та альтернативних способів вирішення спорів.
15. Поняття та види підсудності цивільних справ.
16. Територіальна підсудність у цивільному процесі: проблеми та перспективи вдосконалення.
17. Поняття, ознаки та правовий статус сторін у цивільному процесі.
18. Спеціальні права сторін у цивільному процесі.
19. Обов'язки позивача в цивільному процесі
20. Обов'язки відповідача в цивільному процесі
21. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору.
22. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.
23. Форми участі у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права та інтереси інших осіб
24. Підстави та форми участі у цивільному процесі омбудсмена
25. Підстави та форми участі у цивільному процесі органів опіки та піклування
26. Поняття та види представників у цивільному процесі.
27. Процесуально-правовий статус представника у цивільному процесі.
28. Учасники цивільного процесу, які сприяють розгляду і вирішенню справи по суті.
29. Строки в цивільному процесі.
30. Поняття та види судових витрат.
31. Судовий збір як вид судових витрат.
32. Витрати на правничу допомогу в цивільному судочинстві
33. Юридична відповідальність в цивільному процесі.
34. Заходи процесуального примусу.

35. Поняття та етапи доказування в цивільному процесі.
36. Поняття та види доказів у цивільному процесі.
37. Належність і допустимість доказів у цивільному судочинстві.
38. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників в процесі доказування.
39. Показання свідка як засіб доказування в цивільному процесі.
40. Електронні докази як засіб доказування в цивільному процесі.
41. Письмові докази як засіб доказування в цивільному процесі.
42. Речові докази як засіб доказування в цивільному процесі.
43. Висновок експерта як засіб доказування в цивільному процесі.
44. Експертиза у цивільному процесі: поняття, значення, види.
45. Забезпечення доказів у цивільному процесі.
46. Поняття, види та елементи позову.
47. Способи захисту відповідача від заявленого позову.
48. Інститут зустрічного позову: теоретичні та практичні аспекти.
49. Зміни у позовному спорі.
50. Колективні (групові) позови у цивільному процесі: перспективи розвитку в Україні.
51. Право на забезпечення позову та порядок його здійснення у цивільному судочинстві.
52. Поняття та види забезпечення позову у цивільному процесі.
53. Відкриття провадження у справі як стадія цивільного процесу.
54. Підготовка справи до судового розгляду як стадія цивільного процесу.
55. Врегулювання цивільного спору за участю судді.
56. Мирова угода в цивільному процесі
57. Тимчасове припинення провадження по справі як форма ускладнення цивільного процесу.
58. Зупинення провадження по справі як форма ускладнення цивільного процесу.
59. Залишення позову без розгляду як форма закінчення провадження по справі без ухвалення рішення.
60. Закриття провадження у справі як форма закінчення провадження по справі без ухвалення рішення.
61. Рішення суду першої інстанції.
62. Законна сила рішення суду.
63. Усунення недоліків судового рішення.
64. Ухвали суду першої інстанції.
65. Постанова як вид судового рішення.
66. Спрошене позовне провадження в цивільному процесі.
67. Малозначність справ як умова спрощеного позовного провадження
68. Заочний розгляд цивільної справи.
69. Заочне рішення в цивільному процесі.
70. Проблеми судової практики у справах про оскарження заочного рішення.
71. Примирні процедури у цивільному судочинстві: проблеми застосування.
72. Наказне провадження у цивільному процесі.
73. Судовий наказ як вид судового рішення.
74. Окреме провадження у цивільному процесі: особливості доказування.
75. Розгляд та вирішення справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою.
76. Розгляд та вирішення справ про усиновлення.
77. Розгляд та вирішення справ про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку.
78. Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.
79. Розгляд судом справ про встановлення юридичних фактів (факт на вибір студента).
80. Розгляд судом справ про визнання спадщини відумерлою.
81. Розгляд судом справ про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу.
82. Розгляд судом справ про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.
83. Провадження у справах про захист прав споживачів.

84. Особливості розгляду сімейних спорів у цивільному судочинстві.
85. Процесуальні особливості розгляду справ про спадкування.
86. Принцип правової визначеності та можливість перегляду судових рішень.
87. Суть та значення апеляційного провадження.
88. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення.
89. Підготовка розгляду цивільної справи судом апеляційної інстанції.
90. Порядок розгляду справ апеляційним судом.
91. Повноваження апеляційного суду.
92. Суть та значення касаційного провадження.
93. Право касаційного оскарження та порядок його здійснення.
94. Порядок розгляду справ судом касаційної інстанції.
95. Повноваження суду касаційної інстанції.
96. Поняття та значення перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.
97. Право на перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами та порядок його здійснення.
98. Право на перегляд судового рішення за виключними обставинами та порядок його здійснення.
99. Суд у процесі виконання судових рішень.
100. Особливості відновлення судового провадження в умовах війни.
101. Особливості судового провадження у справах з іноземними елементами.
102. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.
103. Дистанційне судочинство: перспективи розвитку в Україні.
104. Перспективи спрощення цивільного судочинства в Україні.

Зразок 1

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра приватного права**

САМОСТІЙНА РОБОТА

з

навчальної дисципліни

**«ЦИВІЛЬНЕ
ПРОЦЕСУАЛЬНЕ
ПРАВО»**

Виконав:

Шевчук Іван Петрович,

здобувач 1 групи III курсу юридичного
факультету за спеціальністю

081 Право за денною формою навчання

Перевірила:

Трач Оксана Михайлівна,

доцентка кафедри приватного права,
кандидатка юридичних наук, доцентка

2025

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**
Кафедра приватного права

Навчальна дисципліна:
Цивільне процесуальне право

**КУРСОВА РОБОТА
на мету:**

«Стандарти доказування»

Виконав:
Шевчук Іван Петрович,
здобувач 1 групи III курсу юридичного
факультету за спеціальністю
081 Право за денною формою навчання

Перевірила:
Трач Оксана Михайлівна,
доцентка кафедри приватного права,
кандидатка юридичних наук, доцентка

Оцінка _____
_____ О.М. Трач

Хмельницький
2025

1.7. Форми та методи контролю

1.7.1. Поточний контроль

Поточний контроль знань здобувачів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування здобувачів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) вирішення практичних кейсів
- 4) проведення симуляцій в офлайн- та/або онлайн- форматах;
- 5) виконання робіт у формі есе, таблиць, схем;
- 6) оприлюднення результатів індивідуальної самостійної та/або позааудиторної роботи;
- 7) захист підготовленого публічного виступу.

При оцінюванні поточної успішності застосовуються різні **методи**:

- 1) стандартні методи оцінювання: усне та/або, письмове опитування/перевірка, графічна, практична (кейсова), тестова перевірка.
- 2) нестандартні методи оцінювання: само- та взаємо- оцінювання, система накопичення балів тощо.

1.7.2. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку в шостому семестрі та екзамену в сьомому семестрі для денної форми здобуття освіти і заліку в сьомому семестрі та екзамену в восьмому семестрі для заочної форми здобуття освіти.

1.7.3. Питання для підсумкового контролю, що проводиться у формі заліку

1. Наука цивільного процесуального права: поняття, значення.
2. Предмет та методи науки цивільного процесуального права.
3. Система науки цивільного процесуального права.
4. Цивільне процесуальне право як галузь права: поняття, предмет та метод правового регулювання.
5. Джерела цивільного процесуального права.
6. Норми цивільного процесуального права. Дія цивільних процесуальних норм в часі, просторі та стосовно осіб.
7. Судова практика та юридична доктрина як джерела цивільного процесуального права України.
8. Поняття та характерні ознаки принципів цивільного процесуального права.
9. Система принципів цивільного процесуального права.
10. Класифікація принципів цивільного процесуального права.
11. Значення принципів цивільного процесуального права для правозастосовчої практики
12. Принципи цивільного процесуального права в контексті цілей 5, 10 Цілей сталого розвитку до 2030 року
13. Цивільний процес (цивільне судочинство): поняття та значення.
14. Мета та завдання цивільного судочинства.
15. Цивільна процесуальна форма, як характерна ознака цивільного процесу
16. Структура цивільного процесу: процесуальні дії, стадії, провадження.
17. Види цивільного судочинства.
18. Позовне та непозовні провадження як види цивільного судочинства.
19. Поняття цивільних процесуальних правовідносин та їх ознаки.
20. Структура цивільних процесуальних правовідносин.
21. Склад суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин.
22. Види суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин залежно від характеру юридичної заінтересованості.
23. Суд — обов'язковий суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.
24. Поняття та види цивільної юрисдикції.
25. Склад суду. Відводи.
26. Присяжні в складі суду: поняття, значення, повноваження.
27. Поняття сторін в цивільному процесі і їх правосуб'єктність.
28. Належність як характерна ознака сторін, правові наслідки неналежності.
29. Заміна неналежного відповідача.
30. Залучення співвідповідачів.
31. Процесуальна співучасть: поняття, підстави, види.
32. Загальні та спеціальні процесуальні права та обов'язки позивача та відповідача.
33. Процесуальне правонаступництво.
34. Порядок вступу в процес по справі правонаступника і його правове становище.
35. Поняття третіх осіб в цивільному процесі.
36. Види третіх осіб в цивільному судочинстві.
37. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги. Підстави і процесуальний порядок вступу в процес.
38. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог. Підстави і процесуальний порядок вступу у процес.
39. Поняття і значення представництва в цивільному процесі.
40. Види представництва в цивільному процесі.

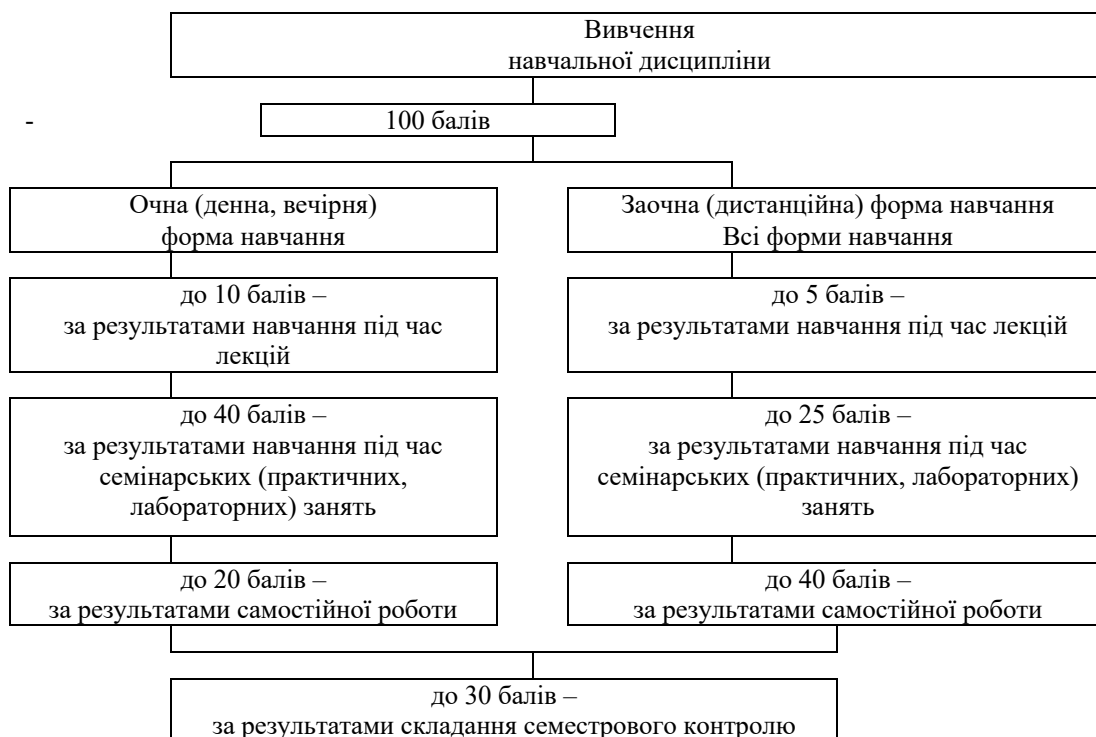
41. Умови, та підстави для здійснення представництва в цивільному процесі.
42. Документи, що підтверджують повноваження представника в цивільному процесі.
43. Склад органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, мета та мета, підстави їх участі в цивільному процесі.
44. Форми участі у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.
45. Цивільна процесуальна правосуб'єктність осіб яким за законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.
46. Поняття і види витрат у цивільному процесі, їх значення.
47. Судовий збір.
48. Витрати, пов'язані, з розглядом справи.
49. Попереднє визначення суми судових витрат.
50. Забезпечення та попередня оплата судових витрат.
51. Звільнення від судових витрат.
52. Розподіл судових витрат.
53. Поняття та значення інформування учасників цивільного судочинства.
54. Способи інформування учасників цивільного судочинства .
55. Судова повістка як основний інструмент інформування учасників цивільного судочинства.
56. Зміст та форма судових повісток, особливості їх вручення учасникам процесу.
57. Оголошення про виклик до суду, як інструмент інформування учасників цивільного судочинства, порядок його здійснення.
58. Протокол судового засідання та технічний запис, як джерела інформації про судовий процес.
59. Порядок фіксування цивільного процесу.
60. Поняття і значення процесуальних строків. Види процесуальних строків.
61. Обчислення процесуальних строків. 3
62. Зупинення, продовження і поновлення процесуальних строків.
63. Службові строки.
64. Види юридичної відповідальності в цивільному судочинстві.
65. Цивільна процесуальна відповідальність: поняття та особливості.
66. Зловживання цивільними процесуальними правами як підстава притягнення до цивільної процесуальної відповідальності.
67. Заходи процесуального примусу.
68. Поняття та види доказів в цивільному процесі.
69. Вимоги, яким повинні відповідати джерела інформації, щоб бути прийнятими судом в якості доказів: належність, допустимість, достатність та достовірність.
70. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників, допитаних як свідків.
71. Показання свідків як джерело доказової інформації.
72. Письмові докази.
73. Речові докази.
74. Електронні докази.
75. Висновок експерта як засіб доказування.
76. Поняття та мета доказування в цивільному процесі.
77. Етапи доказування у цивільному процесі.
78. Правова кваліфікація спірного правовідношення як етап перший доказування в цивільному судочинстві.
79. Поняття предмету доказування. Обставини, які не підлягають доказуванню.
80. Збір, подання, витребування доказів.
81. Забезпечення доказів.
82. Процесуальний порядок дослідження доказів судом.
83. Огляд доказів за їх місцезнаходженням.
84. Судові доручення.
85. Оцінка доказів судом.
86. Поняття і суть позовного провадження як основного виду цивільного судочинства.
87. Види позовного провадження.

88. Поняття позову, його елементи, види позовів.
 89. Позовна заява як підстава ініціювання позовного провадження.
 90. Загальна характеристика спрощеного провадження.

Іспит може бути проведено в формі тестування, усного/письмового опитування, вирішення ситуаційного завдання. Форма визначається на розсуд викладача і завчасно доводиться до відома здобувачів.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів здобувачам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 15 лекційних занять (у шостому семестрі) та 18 (у сьомому семестрі) лекційних занять за денною формою здобуття освіти.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з / п	Форма здобуття освіти	К-сть лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій																		Загал.
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
1.	Денна (6 семестр)	15	0,7	1,3	2,0	2,7	3,3	4,0	4,7	5,3	6,0	6,7	7,3	8,0	8,7	9,3	10,0	X	X	X	10
2.	Денна (7 семестр)	18	0,6	1,1	1,7	2,2	2,8	3,3	3,9	4,4	5,0	5,6	6,1	6,7	7,2	7,8	8,3	8,9	9,5	10	10

2.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 15 (у шостому семестрі) та 18 (у сьомому семестрі) семінарських занять за денною формою здобуття освіти.

За результатами семінарського заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

2.4. За самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань здобувачі денної форм здобуття освіти можуть отримати загалом до 20.

2.5. Оцінювання за результатами підсумкового контролю у формі заліку здійснюється за критеріями, визначеними в п. 4.5.1. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

2.6. У силабусі навчальної дисципліни може бути встановлено особливості нарахування та обчислення балів, отриманих здобувачем під час лекції, семінарського заняття та за виконання самостійної та індивідуальної роботи з урахуванням змісту накопичувальної системи оцінювання та граничних показників визначених в п. 4.2, 4.5.2.1 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

7.1.1. Основні літературні джерела

1. Васильєв С. В. [Цивільний процес України](#). Київ : Алерта, 2019. 506 с.
2. Голубева Н. Ю. [Електронне судочинство: міжнародний досвід](#) [Електронне видання]. Одеса : Фенікс, 2020. 204 с. [URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14039>] DOI: 10.32837/11300.14039.
3. Дяченко С. В., Рябченко Ю. Ю., Самілик Л. О. [Цивільний процес України: практикум](#). Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 312 с.
4. Ізарова І. О., Ханік-Посполітак Р. Ю. [Цивільний процес України](#). 3-тє вид. Київ : Дакор, 2019. 274 с.
5. Карнаух Т. М., Ханік-Посполітак Р. Ю. [Цивільне процесуальне право України](#). Київ : Юстініан, 2011. 399 с.
6. [Курс цивільного процесу](#) / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 1352 с.
7. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / за заг. ред. В. І. Теремецького. Київ : Професіонал, 2020. 496 с.
8. Орел Л. В., Калашник О. М. [Цивільне право та процес](#). Харків : Право, 2021. 424 с.
9. [Особливості застосування рішень Європейського суду з прав людини при розгляді цивільних справ](#) / У. Б. Андрусів, О. Б. Верба-Сидор, Ю. В. Верхола та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 404 с. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2738>.
10. Пригоцький В. А. [Цивільний процес: курс лекцій](#). Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 484 с.
11. Середницька І. А. [Цивільний процес в питаннях та відповідях](#). Одеса : ОДУВС, 2019. 143 с.
12. [Складання цивільно-правових документів](#) / укл. О. М. Обривкіна ; Державний податковий університет. Ірпінь, 2024. 256 с.
13. [Теоретичні проблеми цивільного процесуального права](#) / за заг. ред. М. М. Ясинка. Київ : Алерта, 2016. 734 с.
14. Факас І. Б., Борденюк О. В., Шелудяков Р. С. [Цивільний процес \(загальна частина\)](#). Чернівці, 2021. 111 с.
15. [Цивільне право і процес: сучасний стан та шляхи удосконалення](#) / А. О. Дутко, Р. М. Римарчук, Н. В. Ортинська та ін. Львів, 2019. 190 с.

16. [Цивільне процесуальне право України \(Загальна частина\)](#) / за ред. О. В. Гетманцева. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 412 с.
17. [Цивільне процесуальне право України \(Особлива частина\)](#) / за ред. О. В. Гетманцева. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.
18. [Цивільне процесуальне право України](#) / за ред. В. О. Кучера, А. О. Дутко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 728 с.
19. [Цивільне процесуальне право. Тестові завдання](#) / за заг. ред. О. В. Щербанюк. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 446 с.
20. [Цивільне процесуальне право: казуси](#) / за заг. ред. О. В. Щербанюк. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 86 с.
21. [Цивільний процес \(загальна частина\)](#) / кер. авт. кол. А. В. Коваленко. 2-е вид. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 192 с.
22. [Цивільний процес \(загальна частина\)](#) / О. М. Обушенко, К. І. Чижмарь, Д. В. Журавльов та ін. Київ : Тек Прес, 2014. 208 с.
23. [Цивільний процес](#) / за заг. ред. В. А. Кройтора. Харків : ХНУВС, 2022. 336 с.
24. [Цивільний процес](#) / за заг. ред. К. В. Гусарова. Харків : Оберіг, 2022. 229 с.
25. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. Н. В. Василюк, Б. І. Гулька, О. О. Кота. Київ : ВД «Дакор», 2021. 1028 с.
26. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. Вид. 2-ге / за заг. ред. М. М. Ясинка. Київ : Алерта, 2020. 810 с.
27. [Цивільно-процесуальні документи у наказному та окремому провадженнях](#) (зразки оформлення) / за ред. В. О. Кучера. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 192 с.
28. [Цивільно-процесуальні документи у позовному провадженні](#) (зразки оформлення) / Р. Я. Демків, І. М. Євхутич, Т. В. Курило та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 212 с.

7.1.2. Нормативно-правові, міжнародні акти та акти тлумачення

1. Конвенція про захист прав і основних свобод людини (Рим, 04.11.1950). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
5. Кодекс законів про працю України 10.12.1971 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
7. Про автоматизовану систему документообігу суду: положення, затверджене Радою суддів України 02.04.2015 № 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0025414-15>.
8. Про виконавче провадження: Закон України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
9. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України № 3477-IV від 23.02.2006 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
10. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
11. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
12. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.
13. Про заходи щодо реалізації Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» : постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.2006 р. № 784 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-2006-%D0%BF>.
14. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

15. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
16. Про нотаріат : Закон України № 3425-XII від 02.09.1993 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
17. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>.
18. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>.
19. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
20. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
21. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. № 1701-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>.
22. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ: Наказ Державної судової адміністрації України від 17.12.2013 р. №173. <http://dsa.court.gov.ua/userfiles/Nakaz%20173.pdf>.
23. Про затвердження інструкції про порядок роботи з технічними засобами фіксування судового процесу (судового засідання): Наказ Державної судової адміністрації України від 20.09.2012 р. №108. <http://court.gov.ua/19173>.

7.2. Додаткові джерела по темам

Тема 15. Відкриття провадження

1. Ільченко А. В. **Позов у цивільних справах, що виникають із страхових правовідносин в Україні**. Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2016. 211 арк.
2. Колядіна Н. Г. **Реалізація права на позов у цивільному процесі України та окремих держав Європейського Союзу: порівняльно-правове дослідження**. Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2016. 212 арк.
3. Кулібаба О. О. **Забезпечення позову в цивільному судочинстві України**. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Сумський національний аграрний університет. Суми, 2024. 278 арк.
4. Лабань О. О. **Захист прав та інтересів відповідача у цивільному процесі**. Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. Хмельницький, 2020. 213 арк.
5. Олдак Т. В. **Груповий позов у цивільному судочинстві України**. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2021. 248 арк.
6. Полюк Ю. І. **Право на звернення до суду за захистом порушених, невизнаних або оспорюваних прав за цивільним процесуальним законодавством України**. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2019. 239 арк.
7. Устюшенко С. Е. **Судові витрати в цивільному процесі України**. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2021. 206 арк.
8. Холмогорова Л. В. **Теоретичні та практичні проблеми відкриття позовного провадження у цивільному процесі**. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Ужгородський національний університет. Ужгород, 2024. 227 арк.

9. Бондаренко-Зелінська Н.Л., Бориславська М.В., Трач О.М. Суб'єкти права на звернення до суду у справах про визнання спадщини відумерлою. *Університетські наукові записки*. 2021. № 2 (80). С. 70-94. DOI 10.37491/UNZ.80.7 https://unz.univer.km.ua/article/view/80_70-94.
10. Бондаренко-Зелінська Н., Бориславська М., Трач О. Передумови виникнення процесуальних правовідносин щодо визнання спадщини відумерлою. *Університетські наукові записки*. 2021. № 5 (83). С. 39–61. DOI: 10.37491/UNZ.83.4.
11. Відсутність у заяві про забезпечення позову пропозиції щодо зустрічного забезпечення та не вирішення цього питання судом - не є підставою для скасування забезпечення позову (ВС КЦС, справа №643/14180/21 від 02.03.2023 р.). URL: [https://protocol.ua/ua/vidsutnist_u_zayavi_pro_zabezpechennya_pozovu_propozitsii_shchodo_zustric_hnogo_zabezpechennya_ta_ne_virishennya_tsogo_pitannya_sudom_ne_e_pidstavoyu_dlya_skasuvannya_zabezpechennya_pozovu_\(vs_ktss_sprava_643_14180_21_vid_02_03_2023_r\)](https://protocol.ua/ua/vidsutnist_u_zayavi_pro_zabezpechennya_pozovu_propozitsii_shchodo_zustric_hnogo_zabezpechennya_ta_ne_virishennya_tsogo_pitannya_sudom_ne_e_pidstavoyu_dlya_skasuvannya_zabezpechennya_pozovu_(vs_ktss_sprava_643_14180_21_vid_02_03_2023_r)).
12. ВС роз'яснив процесуальний порядок розгляду заяви про забезпечення позову. Судова практика. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/204377_vs-rozyasniv-protsesualniy-poryadok-rozglyadu-zayavi-pro-zabezpechennya-pozovu.
13. Головко К. Спірні питання порядку розгляду заяв про забезпечення позову в цивільному судочинстві. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 12. С. 24–31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_12_5.
14. Захарова О., Грабовська О. Проблеми забезпечення позову у цивільному процесі. Вісник національного університету імені Тараса Шевченка «Юридичні науки». 2011. № 88. С. 14–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2011_88_6.
15. Інститут забезпечення позову: що треба знати? URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/221906_nstitut-zabezpechennya-pozovu-shcho-treba-znati.
16. Кондрат'єва Л. Груповий позов як процесуальний засіб захисту прав споживачів. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 6. С. 34–38. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/6/8.pdf>.
17. Корольов В.В. Способи забезпечення цивільного позову, не передбачені ЦПК України. Вісник Вищої ради юстиції. 2011. №3. С. 71-82 http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvru_2011_3_8.
18. Мельник Я. Я Судова практика щодо масових (групових) та похідних позовів в контексті дії режиму цивільної процесуальної безпеки. Соціальне право. 2018. № 1. С. 213-238. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sopr_2018_1_25.
19. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Практикум зі складання процесуальних документів із цивільних справ» / уклад.: В. В. Комаров, Д. Д. Луспеник, І. В. Удальцова, К. В. Гусаров. Харків: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2012. 48 с.
20. Немеш П. Ф., Феннич В. П. Курс цивільного процесу: Особлива частина. Ужгород: РІК-У, 2023. Книга 1. 524 с.
21. Новели цивільного процесуального законодавства: цивільна юрисдикція, процесуальні строки: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Одеса, 08 квітня 2024 р.) / за заг. ред. Н. Ю. Голубевої; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2024. 139 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/27821>.
22. Рафальська О. В. Поняття «груповий позов» як елемент простої множинності. *Юридичний вісник*. 2020. № 1. С. 357–362. URL: http://www.yurvisnyk.in.ua/v1_2020/50.pdf.
23. Таранець К.О. Інститут забезпечення позову у цивільному процесі: практичні аспекти застосування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №6. С. 496-500. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2022/113.pdf.
24. Трач Ю. Ю. Передумови формування інституту групового позову в цивільному процесі України. Судова апеляція. 2009. № 1. С. 99–103.

Тема 16. Підготовка справи до судового розгляду

1. Воробель У. Б. [Закінчення провадження без ухвалення рішення суду в цивільному судочинстві](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2023. 240 арк.

2. Кулібаба О. О. *Забезпечення позову в цивільному судочинстві України*. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Сумський національний аграрний університет. Суми, 2024. 278 арк.
3. Прущак В. Є. *Врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві України*. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2020. 207 арк.
4. Шаповал М. М. *Підготовче провадження в цивільному судочинстві України*. Дис. ... д-ра філософ. 081 Право / Сумський національний аграрний університет. Суми, 2022. 211 арк.
5. Юраш І. І. *Мирова угода в цивільному процесі*. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Ужгородський національний університет. Ужгород, 2024. 240 арк.
6. Бойко В. Б., Ясинок М. М. Характеристика завдань підготовчого провадження через призму завдання цивільного судочинства. *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 74–83 URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ae68cbc1-797f-45c3-a3eb-358c1101971b/content>.
7. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Оптимізація підготовки цивільних справ до судового розгляду як складові наближення процесуального законодавства України до європейських стандартів судочинства. *Форум права*. 2009. № 1. С. 56–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2009_1_11.
8. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Врегулювання спору за участю судді: проблеми та перспективи. *Університетські наукові записки*. 2018. № 3–4 (67–68). С. 62–70 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2018_3-4_8.
9. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Дотримання Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод при підготовці до судового розгляду справ судом касаційної інстанції. *Університетські наукові записки*. 2006. № 2 (18). С. 117–123.
10. Гулик А. Г. Оптимізація цивільного судочинства в Україні : монографія Дрогобич; Київ : Коло, 2020. 481 с.
11. Інформаційні технології у судочинстві: матер. всеукр. наук.-практ. конф., яка проводиться в рамках тижня цивільного процесу (Одеса, 18 квітня 2017 р.) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Голубевої Н.Ю. Одеса : Фенікс, 2017. 108 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/ac1b1829-4fc0-449c-82f4-2bba12109690>.
12. Коцюруба, Анна Іванівна. *Захист прав відповідача в цивільному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03*. Київ, 2021. 20 с.
13. Курило М., Шаповал М. Мета підготовчого провадження в цивільному судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С. 141–146 URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/488/462>.
14. Немеш П. Ф., Феннич В. П. *Курс цивільного процесу: Особлива частина*. Ужгород : РІК-У, 2023. Книга 1. 524 с.
15. Студенніков С. Врегулювання спору за участю судді: які проблеми практика. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/141171-vregulyuvannya-sporu-za-uchastyu-suddi-yaki-problemi-pokazala-praktika>.
16. Ступак О. Найкращий спосіб вирішення спорів про поділ майна подружжя – укласти мирову угоду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/953411>.
17. Тиханський О.Б., Берестова І. Е. Врегулювання спору за участю судді. Глава 4 розділу III Цивільного процесуального кодексу України: наук.-практ. Комент. Київ : НДІ приват. права ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. 89, [1] с.
18. Цал-Цалко Ю. Ю. Сутність підготовчого провадження. *Часопис* 2019. Вип. 34. С. 74–80. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/779a3e1e-eded-4ab7-8ae2-0e55060e0597/content>.

Тема 17. Сприяння примиренню сторін в цивільному процесі

1. Горецький О.В. *Процедури примирення в цивільному судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03*. Київ, 2019. 201 арк.
2. Прущак В. Є. *Врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві України*. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2020. 207 арк.

3. Спектор О. М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Спектор Ольга Михайлівна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2012. 244 арк.
4. Турканова В. І. [Ефективне врегулювання цивільних спорів](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2023. 218 арк.
5. Юраш І. І. [Мирова угода в цивільному процесі](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Ужгородський національний університет. Ужгород, 2024. 240 арк.
6. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Врегулювання спору за участю судді: проблеми та перспективи. *Університетські наукові записки*. 2018. № 3–4 (67–68). С. 62–70 http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2018_3-4_8.
7. Васирина Н.В., Гансецька В.В. Форми врегулювання цивільно-правових спорів: міжнародні та національні стандарти. Підприємство, господарство і право. №6, 2020. С. 16 – 20. Васирина Н.В. Судове примирення сторін: новела цивільного процесуального законодавства України. Право України. 2017. № 8. С. 27–32.
8. Вступ до альтернативного вирішення спорів / під ред. У. Хелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.
9. Кармаза О. О. Інститут врегулювання спору за участю судді в цивільному, господарському та адміністративному процесах України. Науковий вісник публічного та приватного права. 2018. Т. 1 Вип. 3. С. 37–42.
10. Кіреєва Н.О., Приймак Є.П. Проблемні аспекти проведення врегулювання спору за участі судді в цивільному процесі України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2018. Вип. 1 (106). С. 80-85.
11. Коцюрuba А. Примирні процедури в цивільному судочинстві України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2020. № 2 (113). С. 28–32/ URL: <http://visnyk.law.knu.ua/images/articles/Kotsyryba.pdf>.
12. Немеш П. Ф., Феннич В. П. Курс цивільного процесу: Особлива частина. Ужгород : РІК-У, 2023. Книга 1. 524 с.
13. Остафійчук Л. А. Принципи врегулювання спору за участю судді. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 146. С. 256–268. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2019_146_24.
14. Петренко Н. Врегулювання спору за участі судді в господарському судочинстві. Господарське право і процес. 2018. № 10. С. 73–77.

Тема 18. Розгляд справи по суті

1. Білоус К. В. [Малозначні справи у цивільному судочинстві](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2023. 235 арк.
2. Воробель У. Б. [Закінчення провадження без ухвалення рішення суду в цивільному судочинстві](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2023. 240 арк.
3. Вороніжський Я. В. [Цивільне судочинство у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / національна академія внутрішніх справ. Київ, 2024. 315 арк.
4. Єпанчінцев О. С. [Спрощене позовне провадження в цивільному судочинстві України](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2023. 227 арк.
5. Кожевнікова А. В. [Електронні технології у цивільному та виконавчому процесі в умовах сталого розвитку](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Сумський національний аграрний університет. Суми, 2023. 224 арк.
6. Остап'як М. М. [Спрощене позовне провадження в цивільному судочинстві України та країнах ЄС \(порівняльно правовий аналіз\)](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2023. 248 арк.
7. Романюк Я. М. [Проблеми застосування цивільно-правових норм у цивільному судочинстві України](#). Дис. ... д-ра юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2016. 518 арк.

8. Балагура Р.В. Цивільний процесуальний порядок розгляду судами індивідуальних трудових спорів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Івано-Франківськ, 2022. 16 с.
9. Бондаренко-Зелінська Н. Л., Бориславська М. В. Трач. О. Процесуальні аспекти визнання спадщини відумерлою. *Університетські наукові записки*. 2022. № 3 (87). С. 14-34. DOI 10.37491/UNZ.87.2; URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/87_14-34
10. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Інститут малозначності справ в цивільному судочинстві України як перешкода для ефективної реалізації принципів верховенства права та доступності правосуддя *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 1. С. 172–178. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.29>.
11. Бут І. О. Розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження в контексті забезпечення права особи на справедливий суд. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2019. Вип.к 40. С. 74-77. URL: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc40/19.pdf>.
12. Васирина Н.В. Процесуальний договір як показник модернізації правової системи України. *Development and modernization of the legal systems of Eastern Europe: experience of Poland and prospects of Ukraine: Collective monograph*. Vol. 3. Lublin: Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2017. р. 2-17.
13. Інформаційні технології у судочинстві: матер. всеукр. наук.-практ. конф., яка проводиться в рамках тижня цивільного процесу (Одеса, 18 квітня 2017 р.) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Голубевої Н.Ю. Одеса : Фенікс, 2017. 108 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/ac1b1829-4fc0-449c-82f4-2bba12109690>
14. Короєд С. О. Захист цивільних прав і інтересів в цивільному судочинстві: процесуальні та матеріально-правові особливості розгляду цивільних справ: монографія. Київ : Видавництво Людмила, 2022. 174 с.
15. Навроцька Ю. В., Могиляк А. Є. Проблемні питання участі в судовому засіданні в режимі відео-конференції : Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), В. М. Дрьомін (заст. голов. ред.) Ю. П. Аленін [та ін.] ; МОН України; НУ ОЮА. Одеса : Юрид. л-ра, 2014.– Вип. 73. С. 272-278. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/70a39c3e-b316-4ff9-866f-628a75fbb823>
16. Спесівцев Д.С. Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ : робоч. зошит : у 2 ч. Луцьк : Вежа-Друк, 2023 Ч. 1. 2023. 222 с.
17. Татулич І. Ю., Остафійчук Л. А. [До питання участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції](#). *Юридичний науковий електронний журнал*, 2022. № 3. С. 111-115.
18. Білоусов, Ю. В., Маковецький, З. В. Глава 3.12. Звернення стягнення на спільне майно подружжя: актуальна судова практика : Цивільний та виконавчий процес: міжгалузеві зв'язки. Особливості розгляду судами певних категорій справ та виконання судових рішень. Монографія ; за рес С.Я. Фурси. Київ: Видавництво "Алерта", с. 600–625. doi: 10.59835/978-617-566-810-8-26.

Тема 19. Судові рішення

1. Андронов І. В. [Судові рішення в цивільному процесі України](#). Дис. ... д-ра юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2018. 435 арк.
2. Майка М. Б. [Виконання ухвал суду у цивільному процесі](#). Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2019. 233 арк.
3. Микуляк П. П. [Самоконтроль суду першої інстанції в цивільному процесі](#). Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2023. 223 арк.
4. Соломонюк О. Я. [Судова правотворчість: загальнотеоретичне дослідження](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2024. 264 арк.

5. Цихоня Д. Ю. [Оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції](#). Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2015. 216 арк.
6. Ясинок Д. М. [Судова правотворчість та її межі в цивільному судочинстві України](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Сумський національний аграрний університет. Суми, 2023. 241 арк.
7. Андронов І. В. Судові рішення в цивільному процесі України: монографія. Одеса: Юридична література, 2018. 372 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2a2ea25e-dcbb-4b74-8b50-6252e2c4075f/content>.
8. Білоусов Ю. В, Бондаренко-Зелінська Н. Л., Трач О. М., Гарієвська М. Б. Право на оскарження рішень суду у зв'язку з винятковими обставинами та особливості його здійснення. Університетські наукові записки. 2010. № 2. С. 55–65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2010_2_9.
9. Василюк С. Ломоносова О. Застосування аналогії в цивільному процесі. Право України. 2002. № 3. С. 135–137
10. Гаврік Р.О. Законна сила судових рішень у цивільних справах : автореф. дис ... канд. юрид. Наук: 12.00.03. Київ, 2011. 20 с.
11. Дем'янова О. В. Оскарження ухвал в цивільному судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2008. 192 с.
12. Іванцев Д. Н. Судові рішення суду першої інстанції в цивільному судочинстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 Івано-Франківськ, 2024. 17 с.
13. Кіреєва Н. О. Додаткове рішення в цивільному процесі, як гарантія законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення. Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю заснування кафедри цивільного процесу: «Цивільний процес на зламі століть» (м. Харків, 20-21 жовтня. 2016.) с. 106-109.
14. Колотілова І. О. Судові рішення та рішення суду: співвідношення понять. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. Одеса, 2014. Вип. 10-2(1). С. 190-192.
15. Лисенко Л. С. Нові підходи до класифікації ухвал в цивільному процесі. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ, 2012. Вип.90. С. 78-82.
16. Лисенко Л. С. Окремі ухвали суду: проблемні питання. Нотаріат. Адвокатура. Суд. Київ, 2010. Вип. № 6 (56). С. 10-11.
17. Лисенко Л. С. Ухвали в цивільному процесі України : дис ... канд. юрид. наук. Київ, 2012. 205 с.
18. Майка М. Б. [Виконання ухвал суду у цивільному процесі](#). Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2019. 233 арк.
19. Фазикош Г. В. Судове рішення в цивільному судочинстві: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03.Х., 2008. 20 с.

Тема 20. Заочний розгляд справи

1. Микуляк П. П. [Самоконтроль суду першої інстанції в цивільному процесі](#). Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2023. 223 арк.
2. Андрієвська Л.О., Крупіцька А.В., Скляр Д.О. Заочний розгляд справи, його значення та місце в цивільному процесі. *Правова позиція*. 2019. № 4(25). С. 211–217. <https://legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/4/31.pdf>.
3. Бичкова С.С. Заочний розгляд цивільної справи: сутність та умови. *Приватне право і підприємництво*. 2018. Вип. 18. С. 52–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2018_18_12.
4. Даніленко Я. Р., Атаманчук І. В. Ознаки інституту заочного розгляду справи в цивільному процесі України. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2021. С. 94–97. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/11239/11128>.

5. Керноз Н.Є., Кот В.В. Заочний розгляд справи та письмове провадження: порівняльно-правовий аналіз. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. №5. С.167-171. URL: http://lsei.org.ua/5_2022/38.
6. Навроцька Ю.В., Воробель У.Б. Правові наслідки пропуску строку подання заяви про перегляд заочного рішення в цивільному судочинстві. *Нове українське право*. 2022. Вип. 3. С. 40–48. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/281/246>.
7. Угриновська О.І., Віцькар А.С. Дискреційні повноваження суду при перегляді заочного рішення в порядку цивільної юрисдикції: проблеми правозастосовчої практики. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 1. С. 169-175. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/36>.
8. Шевелуха М. Заочний розгляд справи в цивільному провадженні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019 № 5. С.79-81 URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/5/14.pdf>.

Тема 21. Наказне провадження

1. Вербіцька М. В. *Наказне провадження у цивільному процесі України*. Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2011. 231 арк
2. Микуляк П. П. *Самоконтроль суду першої інстанції в цивільному процесі*. Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2023. 223 арк.
3. Чурпіта Г. В. Концептуальні засади захисту сімейних прав та інтересів у порядку непозовного цивільного судочинства : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2016. 40 с.
4. Трач О. М. Судовий наказ як об'єкт апеляційного оскарження. Університетські наукові записки. 2012. № 1 (41). С. 349–354.
5. Остафійчук Л. А. *Наказне провадження: практичні питання застосування норм цивільного процесуального законодавства*. *Порівняльно-аналітичне право*, 2020. № 4. С. 205-216.
6. Шабалін А. В. Судочинство у справах наказного провадження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. Київ, 2016. 20 с.

Тема 22. Окреме провадження

1. Дмитрієв С.М. Цивільний процесуальний статус заявників у справах окремого провадження: Дис. ... канд. юрид. наук. 081-Право, К., 2020 194 с.
2. Білоусов Ю. В. Структура справ окремого провадження у новому Цивільному процесуальному кодексі України. Університетські наукові записки. 2007. № 1 (21). С. 84–89.
3. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Емансипація неповнолітніх: цивільно-процесуальний аспект. Університетські наукові записки. 2008. № 4. С. 109-113/ URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2008_4_22.
4. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Особливості відкриття провадження у справах про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності. Університетські наукові записки. 2009. № 1. С. 60-64. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2009_1_12.
5. Васирина Н.В., Круковес В.В. Правовий статус заявників та заінтересованих осіб у справах про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу. Часопис Київського університету права. 2017. №1. С. 140 – 144
6. Верба-Сидор, О. Б., Братковський, В. М. Правове регулювання підсудності справ про розкриття банківської таємниці. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ 1. 2015. С. 127-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduvs_2015_1_14.
7. Грабовська О.О. Законодавче регулювання доказування, встановлення фактів та обставин у цивільному процесі України. *Visegrad journal on human rights*. 2016. No 1/1. С. 80–85.
8. Жукевич І. В. Судовий контроль за виконанням рішень в окремому провадженні цивільного судочинства в Україні. Аналітичне-порівняльне правознавство. 2023. №3. С. 100-104 URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/284569/278714>.

9. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. *Окреме провадження : монографія*. Харків: Право, 2011. 312 с.
10. Про судову практику в цивільних справах про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб: Постанова Вищого спеціалізованого суду від 30.09.2011 № 10. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010740-11>.
11. Про судову практику в цивільних справах про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб : Постанова Вищ. спеціаліз. суду України з розгляду цивільн. і кримін. справ від 30.09.2011 № 10. URL: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010740-11>.
12. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) : Регламент Європ. Союзу від 27.04.2016 № 2016/679. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16.
13. Смірнова В. Правові підстави участі присяжних у цивільному судочинстві України. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 5. С. 66–72. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/5/12.pdf>.
14. Смірнова В. В. Правовий статус присяжних у цивільному судочинстві України. *Juris Europensis Scientia*. 2020. Вип. 2. С 18-21. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/2_2020/6.pdf.
15. Стецюра, А. І. Щодо правових засад усиновлення дітей в Україні. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*, 2023. С. 128–133. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/13717>.
16. Татулич І.Ю., Савчин Н. М. Участь адвоката у справах окремого провадження. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 112–116. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2021/27.pdf.
17. Тубольцева Я. С. Правова регламентація розгляду судами справ про усиновлення: основні положення. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Том 1. С. 78–82. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_tom_1_2017/21.pdf.
18. Устінова-Бойченко Г.М., Юнацький М. О., Абдель Фатах А.С. Процесуальний аспект розгляду справ про розкриття банківської таємниці. *Правовий часопис донбасу / Law journal of donbass*. 2023. № 2(83). С. 56-60 URL: <https://ljd.dnuvs.ukr.education/index.php/ljd/article/view/66>.
19. Хижняк А. Належне виконання цивільного обов'язку дотримання банківської таємниці. *Юридичний вісник*. 2021. № 4. С. 169–175. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.2230>.
20. Ясинок М. М. Особливості окремого провадження у цивільному процесуальному праві України (теоретико-правовий аспект): Монографія. К.: Алерта, 2014. 385 с. URL: https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/2099/1/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82i_%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%83_%D1%86%D0%B8%D0%B2i%D0%BB%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%83%D0%B0%D0%BB_%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2i_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0i%D0%BD%D0%B8.pdf.

Тема 23. Апеляційне провадження

1. Гусаров К. В. *Інстанційний перегляд судових рішень у цивільному судочинстві*. Дис. ... д-ра юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків, 2011. 431 арк.
2. Журавльов Д. В., Чижмарь К. І. *Оскарження судових рішень у цивільному судочинстві* Київ : ЦУЛ, 2018 192 с.
3. Іліопол І. М. *Апеляційне провадження в цивільному процесі України*. Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2018. 250 арк.
4. Цихоня Д. Ю. *Оскарження судових рішень, ухвалених судами першої інстанції*. Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2015. 216 арк.

5. Ясинок Д. М. *Судова правотворчість та її межі в цивільному судочинстві України*. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Сумський національний аграрний університет. Суми, 2023. 241 арк.
6. Бондаренко-Зелінська Н. Л. До питання про виникнення та розвиток інституту апеляції в Україні. *Університетські наукові записки*. 2007. № 1. С. 117-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2007_1_19.
7. Бойко К.С., Шуміленко Ю.О. Особливості розгляду скарг в апеляційному провадженні на різних стадіях судового процесу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 142-144. http://www.lsej.org.ua/8_2020/36.pd
8. Заварза Т. В. Повноваження судів апеляційної інстанції у випадку прийняття нових доказів від сторін у цивільній справі. *Слово Національної школи суддів України*. 2019. № 1. С. 121-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cln_2019_1_12_78.
9. Короленко В. М. Імплементация міжнародних стандартів регулювання процедур оскарження у цивільному та господарському процесуальних кодексах України. *Приватне право і підприємництво*. 2019. Вип. 19. С. 172-176.
10. Мірошников І. Ю., Козлова Г. Р. Апеляційне провадження в Україні: історія та сучасність. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 64. С. 248-253. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2019_64_31.
11. Никифорчук М.І. Часові дефініції у процедурах щодо перегляду господарських справ. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. Том 30 (69). № 5. С. 100-105.
12. Трач О. М. Здійснення права апеляційного оскарження судових рішень в цивільних справах. *Університетські наукові записки*. 2019. № 1,2 (69-70). С. 60–71
13. Трач О. М. Право апеляційного оскарження судового наказу та особливості його здійснення. *Університетські наукові записки*. 2013. № 3 (47). С. 165–170.
14. Штефан О. О. Підстави апеляційного оскарження рішення суду особами, які не брали участі у справі. *Приватне право і підприємництво*. 2019. Вип. 19. С. 119-124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2019_19_27.

Тема 24. Касаційне провадження

1. Гусаров К. В. *Інстанційний перегляд судових рішень у цивільному судочинстві*. Дис. ... д-ра юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків, 2011. 431 арк.
2. Помазанов А. В. *Касаційний перегляд судових рішень у цивільному процесі України*. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України. Київ, 2019. 252 арк.
3. Стафійчук К.В. Касаційне провадження в адміністративному судочинстві України : дис. ... д-ра філос. 081 Право / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2022. 219 арк. https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/diss_Stafiychuk.pdf.
4. Ясинок Д. М. Судова правотворчість та її межі в цивільному судочинстві України. Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Сумський національний аграрний університет. Суми, 2023. 241 арк.
5. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Дотримання Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод при підготовці до судового розгляду справ судом касаційної інстанції. *Університетські наукові записки*. 2006. № 2. С. 117-123. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2006_2_18.
6. Журавльов Д. В., Чижмарь К. І. Оскарження судових рішень у цивільному судочинстві Київ : ЦУЛ, 2018 192 с.
7. Луспенник Д. Касаційні фільтри у цивільних справах: проблемні питання судового правотлумачення та правозастосування. *Судово-юридична газета*. 2020. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/171319-kasatsiyini-filtri-u-tsilivnikh-spravakh-problemni-pitannya-sudovogo-pravotlumachennya-ta-pravozastosuvannya>.
8. Сердюк В., Бабій А. Правовий висновок касаційного суду як інструмент забезпечення сталості та єдності судової практики. *Судебно-юридическая газета*. 2021. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/195911-pravoviy-visnovok-kasatsiynogo-sudu-yak-instrument-zabezpechennya-stalosti-ta-yednosti-sudovoyi-praktiki>.

9. Систематизувати несистематизоване: ВС створив пошукову Базу правових позицій. *Юридична газета*. 2021. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/sistemizuvati-nesistemizovane-vs-stvoriv-poshukovu-bazu-pravovih-poziciy.html>.
10. Стафійчук К. В. Передумови відкриття касаційного провадження в адміністративному судочинстві України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 284-287. URL: http://lsei.org.ua/6_2022/64.pdf.
11. Стафійчук К. В. Стадії касаційного провадження в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. 20 лип. Вип. 4. С. 152-156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvppp_2021_4_28.

Тема 25. Перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами

1. Лавров В. В. [Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у цивільному судочинстві](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2023. 230 арк.
2. Менюк Д. О. [Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у цивільному процесі України](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Інститут держави і права ім. В. М. Корещького Національної академії наук України. Київ, 2021. 254 арк.
3. Ахмач Г. М. Проблемні питання теорії та практики під час перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 6. С. 72-74. URL: http://www.lsei.org.ua/6_2020/18.pdf.
4. Берназюк Я. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами в аспекті дотримання принципу правової визначеності. <https://constitutionalist.com.ua/perehliad-sudovykh-rishen-za-novoviyavlenymy-obstavynamy-v-aspekti-dotrymattia-pryntsyphu-pravovoi-vyznachivosti>.
5. Білоусов Ю. В., Бондаренко-Зелінська Н. Л., Трач О. М., Гарієвська М. Б. Право на оскарження рішень суду у зв'язку з винятковими обставинами та особливості його здійснення. *Університетські наукові записки*. 2010. № 2. С. 55–65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2010_2_9.
6. Кравцов С. О., Мамницький Ю., Житарюк К.С. Особливості перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами в цивільному процесі. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 11 (17) С. 552-561. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/7336/7377>.
7. Лавров В. В. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами у контексті права на справедливий судовий розгляд цивільних справ. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 6. С. 39-43.
8. Лавров В.В. Перегляд судових рішень за виключними обставинами з підстав встановлення міжнародною судовою установою порушення Україною міжнародних зобов'язань та право на справедливий судовий розгляд. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 72-75
9. Лавров В.В. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами в цивільному судочинстві у практиці Верховного Суду. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2022. Том 1(73). С. 86-91. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/268374>.
10. Ніколенко Л. М. Поняття та ознаки перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у господарському судочинстві. *Право України*. 2018. № 7. С. 115–129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2018_7_12.
11. Строки для перегляду судових рішень на підставі рішення ЄСПЛ у практиці конституційних судів Сербії і Польщі. URL: <https://constitutionalist.com.ua/stroky-dlia-perehliadu-sudovykh-rishen-na-pidstavi-rishennia-iespl-u-praktytsi-konstytutsijnnykh-sudiv-serbii-i-polshchi/>.

Тема 26. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень

1. Лавров В. В. [Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у цивільному судочинстві](#) : дис. ... докт. філософії.: 081 - Право / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, М-во освіти і науки України. Харків, 2023. 230 с. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/19968>

2. Лимарь І. В. [Судовий контроль за виконавчим провадженням у цивільному процесі](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2023. 259 арк.
3. Ляшенко Р.О. Приведення судових рішень у цивільних справах до примусового виконання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. 229 арк.
4. Майка М. Б. [Виконання ухвал суду у цивільному процесі](#). Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2019. 233 арк.
5. Менюк Д.О. Перегляд судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами у цивільному процесі України : дис. ... д-ра філософії: 081 Право / Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України. Київ, 2021. 237 с.
6. Микуляк П. П. [Самоконтроль суду першої інстанції в цивільному процесі](#). Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2023. 223 арк.
7. Мінченко Д. А. Визнання та виконання рішень іноземних судів : Україна та Англія: дис.. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2017. 222 с.
8. Притуляк В. М. [Повноваження суду при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах](#). Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2016. 205 арк.
9. Солоха О. В. [Примусове виконання ухвал у цивільних справах](#). Дис. ... д-ра філос. 081 Право / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України. Київ, 2023. 286 арк.
10. Білоусов Ю. В. Виконавче провадження : навч. посібн. К. : Прецедент, 2005. 192 с.
11. в окремому провадженні цивільного судочинства в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 100–104. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/64228>.
12. Верба-Сидор О. Б. Правосуб'єктність суду у виконавчому провадженні : дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2012. 244 с.
13. Виконавче провадження (у схемах і таблицях) / за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 600 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3221>.
14. Менюк Д. О. Уніфікація процедури перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у процесуальних кодексах України. Судова апеляція. 2019. № 1. С. 125-133. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Suap_2019_1_16.
15. Ніколенко Л.М. Поняття та ознаки перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у господарському судочинстві. Право України. 2018. № 7. С. 115–129. http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2018_7_12.
16. Остафійчук Л. А. Поняття та підстави перегляду судових рішень за виключними обставинами в цивільному процесі. *Juris Europensis Scientia*, 2021. Вип. 5. С. 46–53.
17. Цувіна Т.А. Інститут конституційної скарги та перегляд судових рішень за виключними обставинами в контексті принципу верховенства права. Прикарпатський юридичний вісник, 2019. Вип. 3 (28). Т. 1. С. 136–141. URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v3-1_2019/27.pdf.
18. Якимчук С. О. [Виконання судових рішень як частина судового розгляду](#). Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00. 03. Харків, 25 с.
19. Якимчук С. О. Моделі примусового виконання судових рішень. Університетські наукові записки. 2019. №3 (71). С. 184-203. URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/71_184-203.

Тема 27. Процесуальні питання, пов'язані із третейським судочинством

1. Притика Ю. Д. Теоретичні проблеми захисту прав учасників цивільних правовідносин в третейському суді : дис. ... док. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2006. 632с.
2. Стасів Н.С. Цивільне судочинство у справах про надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Львів, 2020. 235 с.
3. Вангородська Н. А. Третейський суд в Україні у Х – XVIII ст. : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2011. 219 с.

4. Bilousov Yuri, Nahnybida Volodymyr Applicable Procedural Law in International Commercial Arbitration. *Studia Iuridica Lublinensia* vol. 31, 2, 2022. <https://journals.umcs.pl/sil/article/view/12542/pdf> DOI: 10.17951/sil.2022.31.2.51-69,
5. Elombi George Arbitration of international commercial and investment disputes: are the misgivings of developing states justified? URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/30695808.pdf>.
6. Shahla Ali Transnational Commercial Law of Arbitration – Developments and Controversies. *University of Hong Kong Faculty of Law Research Paper*. 2019. №114. 37 p. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3493459
https://www.academia.edu/44302553/Transnational_Commercial_Law_of_Arbitration_Developments_and_Controversies.
7. Берестова І. Проблеми оскаржень ухвал суду першої інстанції про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. *Юридична Україна*. Київ, 2012. №7. С. 39 – 42.
8. Вовк П.В. Відокремлені судові провадження в адміністративному судочинстві за доцільності особливості процесуальної форми. *Правова позиція*, № 1 (30), 2021. С. 155- 159. URL: <https://legalposition.umsf.in.ua/archive/2021/1/31.pdf>.
9. Гаврік Р.О. До питання про законну силу рішення третейського суду. *Університетські наукові записки*. 2013. № 3 (47). С. 180-190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2013_3_28.
10. Гринчак І. В. Правовий аналіз причин кризи третейського правосуддя у міжнародному публічному праві. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Юридичні науки»*: зб. наук. праць. 2018. Вип. 2. Т. 2. С. 160–163. URL: <https://lj.journal.kspu.edu/index.php/lj/article/view/202>.
11. Коваленко І. Поняття та види арбітрабельності в теорії міжнародного комерційного арбітражу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 1. С. 29-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_1_6.
12. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду у справах щодо оскарження рішень третейських судів та надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів. Рішення, внесені до ЄДРСР за 2018–2022 роки URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/sud_pract/Oglyad_KC_S_tret_sud.pdf.
13. Притика Ю. Д. Теоретичні проблеми захисту прав учасників цивільних правовідносин в третейському суді: дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2006. 632 с.
14. Рожнов О. В. Правова природа строку на подання заяви про скасування рішення третейського суду. *Право та інновації*. Київ, №2 (26). 2019. С. 89–93.
15. Стасів Н. С. Генезис примусового виконання рішення третейського суду. *Научно-практический журнал «Jurnalul juridic national: teorie si practica»*. Chişinău, 2020. №1 (41). С. 81 – 85.
16. Стасів Н. С. Специфіка судового розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду. *Судова та слідча практика в Україні*. Херсон, 2017. Вип. 3. С. 19-24.
17. Сухонос В. Теоретичний аналіз сучасного стану та перспектив розвитку третейського суду в Україні URL: https://biem.sumdu.edu.ua/images/stories/docs/K_KPD/Sukhonos_PU_2011_4.pdf.

Тема 28. Відновлення втраченого судового провадження

1. Захарова О. Відновлення втраченого провадження: порівняльний огляд українського процесуального законодавства. *Jurnalul juridic national: teorie şi practică*. 2016, decembrie. Numărul 6 (22-2). С. 120-125. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/6/part_2/26.pdf.
2. Козачук Д.А. Відновлення втраченого провадження в адміністративних справах. *І ј*, 2014., 4 (46). 37-41 URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2014/9.pdf.
3. Козачук Д.А. Відновлення втраченого провадження в адміністративних справах в умовах військового стану. *Академічні візії*. 2023. Вип. 26. С.1-7. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.11668337>.

4. Короед С.О. Проблема відновлення втраченого незакінченого провадження в цивільній справі при зміні територіальної підсудності в умовах воєнного стану. *Право і суспільство*. 2022. № 2. С. 63-68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2022_2_12.
5. Лейба Є. В. Еволюція інституту відновлення втраченого судового провадження в цивільному процесі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки*. 2015. Вип. 3(1). С. 128-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2015_3%281%29_33
6. Лейба Є.В. Відновлення втраченого судового провадження в цивільному процесі: автореферат дис. ... канд. юрид. наук 12.00.03. Київ. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2016. 20 с.
7. Лейба Є.В. Відновлення втраченого судового провадження в цивільному процесі: монографія. К.: Алерта, 2016. 188 с.
8. Остафійчук Л. Відновлення втраченого судового провадження під час війни. URL: <https://law.chnu.edu.ua/vidnovlennia-vtrachenoho-sudovoho-provadhennia-pid-chas-viiny>.
9. Остафійчук Л.А. Відновлення втраченого судового провадження під час війни: шляхи вирішення проблеми. *Право в умовах війни: пріоритети, завдання, функції: матер. Міжнар. круглого столу*, м. Ужгород, 14 жовтня 2022 р. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2022. С. 78-84.
10. Узагальнення практики розгляду судами деяких питань, пов'язаних із відновленням втраченого судового провадження, у тому числі на тимчасово окупованій території і в зоні АТО: лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 01.01.2017. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VRR00219.html.

Тема 29. Цивільне судочинство з іноземним елементом

1. Мінченко Д. А. Визнання та виконання рішень іноземних судів : Україна та Англія: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2017. 222 с.
2. Черняк Ю. В. [Уніфікація норм міжнародного цивільного процесу: проблемні питання теорії і судової практики вирішення сімейних спорів](#). Дис. ... д-ра юрид. наук. 12.00.03
3. Бондаренко-Зелінська Н.Л. Правове становище іноземців у цивільному процесі. *Процесуальна правоздатність і дієздатність іноземних осіб*. Велика українська юридична енциклопедія: 20 т. Т13: Міжнародне приватне право / редкол.: А. С. Довгерт (голова) та ін. Харків: Право, 2021. 864 с. С. 616-618, 683-686.
4. Васильєв С. В. [Порівняльний цивільний процес](#). Київ : Алерта, 2015. 352 с.
5. Гожій І., Солончук І. Сучасні проблеми міждержавного усиновлення. *Jurnalul juridic național: Teorie și practică*. 2019. №2-2 (36). С. 128–132 URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/JJN_2-2_2019.pdf.
6. Гринчак В. А. Мирні засоби врегулювання міжнародних спорів: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 326 с.
7. Євтушенко О.І. Особливості визнання та виконання рішень іноземних судів: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2005. 214 с.
8. [Імплементация міжнародних стандартів у цивільне та господарське судочинство України](#) : зб. наук. пр. учасн. IV наук.-практ. кругл. столу (м. Київ, 17 червня 2021 р.). Київ : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. 180 с.
9. Коротенко Т.Ф. Судові доручення у цивільному процесі України, звернені до компетентних органів іноземних держав: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2021. 20 с.
10. Пасайлюк І.В. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в цивільному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Львів, 2021. 19 с.
11. Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2019. 442 арк.
12. Чучкова Н. О. Консул як суб'єкт захисту прав, свобод та інтересів іноземних осіб у цивільному процесі України. *Вісник Академії адвокатури України*. 2012. Ч. 3 (25). URL: <http://aaau.edu.ua/visnyk/text25/12cnocpu.pdf>
13. Чучкова Н. О. Участь іноземних осіб у цивільному процесі України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03. Нац. акад. внутр. справ. К., 2013. 20 с.

8. Інформаційні ресурси

1. <https://lib.univer.km.ua/instytutsiyny-repozytariy> — Репозитарій Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова
2. <http://zakon.rada.gov.ua> — Законодавство України на сайті Верховної Ради України.
3. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> — Єдиний державний реєстр судових рішень.
4. <https://court.gov.ua/> — Судова влада України.
5. <https://supreme.court.gov.ua/supreme> — Верховний Суд.
6. <https://lpd.court.gov.ua/login> — база правових позицій ВС
7. <http://www.ccu.gov.ua/> — Конституційний Суд України.
8. <http://www.dvs.gov.ua/> — Державна виконавча служба України.
9. <http://www.president.gov.ua/documents/> — Офіційні документи на Офіційному представництві Президента України.
10. <https://www.kmu.gov.ua/> — Урядовий портал.
11. <http://www.minjust.gov.ua/> — Міністерство юстиції України.
12. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/> — Наукова періодика України на сайті Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
13. <https://www.webofscience.com> — Наукометрична база даних Web of Science
14. <http://www.freefullpdf.com/> — База даних наукових публікацій
15. <http://mon.gov.ua> — Веб-сайт Міністерства освіти і науки України
16. <https://nrfu.org.ua> — Веб-сайт Національного фонду досліджень України
17. <https://naqa.gov.ua> — Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.
18. <https://icac.org.ua> — Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України (МКАС при ТПП України) англ. International Commercial Arbitration Court (ICAC)